

Nr. 26 · Januar 2014 · 15. årgang

Pilgrimmen

Vi går foråret i møde!
Foto: Bärbel Storz

Pilgrimmen

Udgives af:

Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme

Redaktør (ansvh.)

Henrik Friediger

Agernvej 27

2830 Virum

tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632

mail: redaktionen@santiagopilgrimme.dk

Redaktionsmedlemmer:

Henrik Tarp

tlf.: 2879 0433 & +34 6205 14597

henrikstarp@ofir.dk

Erik Staffeldt, tlf.: 2835 1772

erikstaffeldt@gmail.com

Peter Glunz, Mobil: 2040 1131

peter@glunz.dk

Niels Henrik Lieberkind, tlf.: 4731 5626

nh.lieberkind@get2net.dk

Troels Beck, Mobil: 2066 2649

troelsbeck@mail.dk

ISSN 1603-2365

Pilgrimmen afleveres

til Nationalbibliografien

Opsætning og layout:

Peter Glunz, Køge, tlf.: 2040 1131

Tryk: Glumsø Bogtrykkeri

Foreningen

Foreningen af Danske

Santiagopilgrimme

c/o Sekretariat, Christina Lucas

H.P. Hansens Vej 9 · 4100 Ringsted

Mobil: 3022 5688

mail: sekretariat@santiagopilgrimme.dk

www.santiagopilgrimme.dk

Bestyrelsen:

Henrik Friediger, formand

og ansvarshavende redaktør

tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632

Vibeke Mørdrup, næstformand

Mobil: 2615 7173

Troels Beck, bestyrelsesmedlem

Mobil: 2066 2649

Tommy Jensen, bestyrelsesmedlem

tlf. 98 31 41 90

Erik Staffeldt, bestyrelsesmedlem

Mobil: 2835 1772

Leon Johansen, kasserer

Mobil: 2067 3100

Tone Kirkeby, bestyrelsesmedlem

Mobil: 2398 5502

Christina Lucas, sekretær

Mobil : 3022 5688

Peter Glunz, revisor

Mobil: 2040 1131

Enhver udnyttelse af bladets tekster er forbudt i henhold til loven. Undtaget herfra er korte uddrag af artikler til brug for anmeldelse samt til omtale der fremmer foreningens formål. Samtykke til at kopiere bladets tekster i øvrigt kan fremskaffes gennem bladets redaktion.

Copyright tilhører forfatterne ligeledes med fotos, der, hvis ikke andet er angivet, er taget af og tilhører forfatterne.

Side: Indhold:

2	Kolofon
3	Indholdsfortegnelse
4 - 5	Santiagoforeningen på Ferie- og Fritidsmesse <i>af Henrik Friediger</i>
6 - 12	Via Francigena <i>af James Heimann</i>
13 - 19	Camino del Norte <i>af Bent Fredsby</i>
20 - 22	En gammel avisartikel - en islandsk sweater - pilgrimaganga <i>af Dora Nielsen</i>
23 - 32	Vejen til indre styrke - del 3 <i>af Marianne Uhr Pedersen</i>
33 - 39	Fortsat lyst til at gå... <i>af Anette Riis</i>
40 - 47	Frankrig <i>af Gitta Bechshøft</i>
48 - 53	Bremen til Dortmund 2013 <i>af Henrik Friediger</i>
54 - 65	Pilgrimseventyr på cykel v. 2.0 <i>af Torben Heeris</i>
66 - 67	Haiku-digte <i>af Søren Strømos</i>
68 - 70	Caminoens gavmildhed <i>af Henrik Tarp</i>
70	Aktiviteter 2014
71 - 73	Sankt Olav i Rom <i>af Stein Thue</i>
76	Arne's minde <i>af Henrik Tarp</i>
77	Skridt for skridt <i>af Finn Buhl</i>
78 - 79	Bedbugs <i>af Erik Staffeldt</i>
80 - 86	Hvad er livets mening? <i>af Arne Larsen</i>
87 - 89	Bornholmvandring <i>af Erik Staffeldt</i>
90 - 91	Fra Hamburg til Nidaros <i>af Stein Thue</i>
92 - 93	Vandring til Øm kloster <i>af Karin Cardel</i>
94 - 95	Langt ude i skoven... (årsmøde 2013) <i>af Erik Staffeldt</i>
96 - 98	Om pilgrim-sangen "Chant de Pelerins de Compostelle" <i>af Vibeke Sybrandt</i>
99	Pinsevandring (annonce)

Santiagoforeningen på Ferie- og Fritidsmesse

af Henrik Friediger

Foreningen fik en invitation til en gratis stand på Ferie- og Fritidsmessen i Bellacentret fra den 17. - 19. januar 2014. Invitationen kom så betids, at vi kunne nå at drøfte den på vores generalforsamling i begyndelsen af november. Som det fremgår af beretningen fra årsmøde og generalforsamling i dette nummer af Pilgrimmen, var meningerne delte. Nogle var stærk imod dette knæfald for en kommerciel feriemesse. Nogle var lige så stærkt for denne nye mulighed for at udbrede foreningens formål – at skabe interesse og informere om vejene til Santiago. De fleste var vel som jeg selv lidt rådvilde – kunne vi deltage i en sådan messe og samtidig bevare vores integritet?

For naturligvis fik vi ikke en gratis stand forærende uden at giveren så en mulighed for at udnytte vores 'brand' til deres egne formål – dvs. tiltrække kunder = rejsebureauer og andre, der kunne være interesseret i at sælge rejser til Caminoen og andre tilbud i relation til Caminoen og pilgrimsvandring.

På bestyrelsesmødet efter generalforsamlingen besluttede vi os for at gå med. Vi stillede som betingelse, at man ikke kunne blive 'pilgrim' af at vandre rundt på en messe, men naturligvis nok 'messepilgrim'.

Vi stod så for at sende folk ud på en lille vandring til bestemte stande med caminointeresser og bagefter modtage en slip til at udfylde med med navn og adresse, hvor man kunne vinde en lækker rygsæk med diverse relevant vandrestyr fra Bjergkæden. Det var der 68 der gjorde og vinderen var heldigvis til stede, da hun blev trukket ud og med behørig håndtryk modtog sin præmie.

Hvad fik vi så ud af det?

Vi fik først og fremmest kontakt med en masse mennesker – i alt besøgte 42,000 mennesker messen i de tre dage, den havde åbent. Og det var meget forskellige mennesker – lige fra glædelige gensyn med mangeårige medlemmer af foreningen til de helt åbent spørgende. De fleste havde dog

et eller andet kendskab til Caminoen – ofte havde de venner eller familiemedlemmer, der havde gået ruten. Vi gav mange gode råd om vandringer, startsteder, muligheder for overnatning og mad og drikke, udstyr – og om man kunne klare sig, hvis man bare begav sig ud på stierne på egen hånd. Jeg tror, vi fik givet mange besøgende en trykthed ved selv at tage af sted for at vandre på Caminoen.

Vi fortalte også om Caminoens herligheder, at der er tale om en gammel pilgrimsvej og ikke bare en anden vandreroute. Og vi kunne også fortælle om vores forening, at der var forskel på os og de almindelige vandrereforeninger – på en pilgrimsvandring er der noget særligt på spil.

En anden glæde, vi havde, var at konstatere, at der er stor interesse også for de danske pilgrimsveje. Jeg håber og tror, at vores deltagelse i messen vil få endnu flere pilgrimme ud på Hærvejen og efterhånden også de andre snart markerede stier mod Santiago i Danmark.

Tre foredrag fik vi lov til at holde i løbet af de tre dage. Her kunne vi fortælle om Caminoen og der var også et foredrag om det nye initiativ med at gøre Esrum kloster til et pilgrimssted.

Intet kommer af sig selv

Ingen nævnt, ingen glemt, som man siger. Men uden en stor indsats i planlægningen af standen, var det ikke gået. Tak især til Erik og Troels fra bestyrelsen, som har trukket det store læs. Tak til alle dem, der bemandede standen i løbet af åbningstiden. Vi var for det meste tre medlemmer parat til at snakke med folk – sommetider flere. Både bestyrelsesmedlemmer og andre aktive. Og tak til foredragsholderne, der alle fortalte engageret om pilgrimsvejene og –livet.

Ville vi gøre det igen?

Det var et stort arbejde både at planlægge, etablere og bemande standen. Alt som sædvanligt på frivillig basis. Måske også for stort et arbejde. Men der er ingen tvivl om, at vi har spredt en masse god information om Caminoen og gennem vores engagement også inspireret mennesker til selv at prøve kræfter med pilgrimsvandring. Så på den måde, er der for mig ingen tvivl om, at det var godt at gøre.

Problemerne med, at vores indsats blev gjort i en kommerciel sammenhæng, ser jeg ikke længere nogen problemer med. Vi havde en smuk og inspirerende stand, messegæsterne blev mødt af engagerede mennesker, der intet havde at sælge ud over deres egen begejstring og de gode historier, vi har om vandringerne i Spanien, på vejen derved og herhjemme på vores egne pilgrimsveje.

Mon ikke, vi gør det igen, hvis vi får endnu en invitation?

PIZZA OG PAVEN: Vores pilgrimsfærd på Via Francigena - fra Fiorenzuola til Rom

Den italienske pilgrimsvej til Rom er et alternativ til garvede Caminovandrere. Store oplevelser venter pilgrimmen – og en del flere praktiske problemer, end man er vant til på de spanske veje. Måske skal man vente et par år, indtil Via Francigena er blevet fuldt udbygget og logisk afmærket – eller blive foregangsmænd og –kvinder som de to, der gjorde vandringen, der her berettes om.

af James Heimann

Il grande finale

Lørdag den 12. oktober, en måned efter vi havde påbegyndt vores ca. 650 km lange vandring, ankom vi til Rom. Sammen med et dansk ægtepar, vi havde mødt undervejs, styrede vi direkte mod vores endelige destination, Peterspladsen (Piazza San Pietro) i Vatikanstaten. Klokken var næsten fem om eftermiddagen, og vi var alle fire en smule høje ved tanken om at vores pilgrimsfærd skulle afsluttes i dag. Mens vi vandrede det sidste par kilometer gennem det centrale Rom, sagde vi fnisende til hinanden, at paven nok ville være der til at tage imod os, når vi ankom.

Da vi nærmede os Peterspladsen, bemærkede vi, at der var en hel masse mennesker der ventede i kø på at passere sikkerhedskontrollen, som syntes at være lige så stram som i enhver stor lufthavn, og vi var mere end overraskede over at politiet lod os slippe igennem med vores rygsække, vandrestave, lommeknive og diverse andre "farlige" genstande.

Peterspladsen var allerede tæt pakket, og da vi masede os gennem menneskemængden for at se, hvad der foregik, fangede vi et glimt af et stort podie opstillet under søjlerne foran kirken. Vi fandt et godt ståsted

lige foran en af de opstillede storskærme, hvor vi nu – til vores store overraskelse – fik øje på selveste Paven, Il Papa, ledsaget af Schweizergarden overdådigt ikklædt i guld og røde uniformer, tage plads i en stor hvid lænestol. Efter nogle indledende præsentationer, salmesang og musik, kom Il Papa til mikrofonen. I sin tale til den forsamlede menneskemængde (på italiensk selvfølgelig) kunne vi høre at ordene "pilgrim" og "pilgrimsfærd" blev brugt flere gange, og vi hørte ham endda sige Danimarca. Wow! Måske havde Hans Hellighed virkelig vidst, at vi kom? Under alle omstændigheder var det at blive hilst velkommen af Il Papa himself, en spektakulær afslutning på vores pilgrimsfærd.

Vandringens lyksaligheder

Og hvordan var det så at gå på Via Francigena?

Fantastisk. Vejen snoede sig op og ned tværs gennem nogle af de smukkeste landskaber Italien kan byde på. Særligt i Toscana. At bruge udtrykket "som et postkort" om dette sceneri, ville være at forklejne det. Det ville være mere passende at anvende udtrykket "et renæssance sceneri" i stil med dem man ser i baggrunden på Leonardo Da Vincis malerier.

Og så er der selvfølgelig italienerne selv: Der er få mennesker i verden, der er mere charmende, udadvendte, hjælpsomme og sjovere at være sammen med, end italienerne.

Begge disse aspekter smeltede sammen i den mest indbydende syntese i alle de små og store byer vi gik igennem og ofte opholdt os i om natten. Disse byer befandt sig næsten uden undtagelse på en bakketop, ved foden af et slot, og beskyttet af en bymur med en imponerende byport. Det hele domineres af en stor kirke hvis imponerende spir, vi allerede kunne skimte på miles afstand. Selve byen er en labyrint af smalle gader og stræder med masser af caféer og utallige små butikker. Gaderne krydser hinanden i skæve vinkler og snor sig op ad skråningerne. Men allervigtigst, til forskel fra gaderne i Spanien og Frankrig, er de altid myldrende fulde af liv, og på torve, i forretninger og caféer færdes indbyggere i alle aldre – fra de helt gamle

til småbørn og deres mødre. Disse byer er derfor hverken frilandsmuseer eller sovebyer, men levende vidnesbyrd om landets historie og kultur. Faktisk var det helt utroligt, hvordan hver landsby og hver sten i hver landsby repræsenterede en veldokumenteret fortid. En fortid der ikke er fremmed for os, idet den jo også er en del af vores egen europæiske baggrund. Ustandselig genoplivedes reminiscenser fra vores skolelærdom og fik os til at ønske, at vi havde været mere opmærksomme dengang.

Italien er naturligvis helt fuld af fantastiske, historiske kirkebygninger, den ene smukkere end den anden, men en af de oplevelser, der alligevel gjorde mest indtryk på os, var, at vi over længere strækninger kunne vandre på den brolagte Via Cassia - en af de to tusinde år gamle romerske hovedveje. Her følte vi i sandhed historiens åndedrag puste os i nakken. Og hvor kunne de dog bygge dengang!

Logi og herberger

Indlogeringen langs Via Francigena var også anderledes end det, vi var vant til fra vores andre ruter. Så længe vi fulgte dagsetaperne havde vi for det meste adgang til billige (religiøse) herberger, der oftest var etablerede i forbindelse med en kirke eller et kloster. Vi blev budt velkommen af præster, nonner eller munke, og ingen af dem var på nogen måde hverken salvesfulde eller endda meget alvorlige, tværtimod - de var altid venlige og søde, fulde af smil og latter.

En nat slog vi lejr på gulvet i den lokale sognepræsts personlige bibliotek. Vi var alene og han inviterede os op i "privaten" til en kop kaffe og en hyggesnak. Næste dag ankom vi i silende regn til en meget lille by, hvor vi som sædvanlig måtte opsøge præsten

for at få nøglen til herberget bag kirken. Da vi spurgte folk på gaden, hvor vi kunne finde ham, pegede de på en gruppe mennesker forsamlet foran kirken. Der var dog ingen, der efter vores opfattelse lignede en præst. Idet vi tvivlende nærmede os, vinkede en høj, kraftigt bygget skægget mand (han lignede mest af alt en natklub-udsmider, klædt i bermudashorts og sandaler med en cigaret dinglende fra mundvigen), os over. "Det er mig der er præsten," sagde han på perfekt engelsk. "Du ligner ikke en præst," røg det ud af munden på mig. "Jeg ved det," sagde han med et bredt smil, og tog et sug på sin cigaret, "men min flok elsker mig alligevel". Sikken en kontrast til dagen før, hvor "vores" præst havde været en venlig, smuk og meget intellektuel ung æstetiker.

Herbergerne på ruten er for det meste lagt an efter ”donativo”-princippet. Kutymen er, at man giver ca. 10 euro per person pr. nat. I de store turistbyer kunne en overnatning (også på et kloster) af og til ligge på mellem 15 og 25 euro. På de fleste religiøse herberger er der meget få store sovesale, og som par blev vi ofte tildelt et værelse helt for os selv (husk altid at melde ankomst i forvejen). Bortset fra disse katolske drevne herberger er der næsten ingen andre muligheder for overnatning end på hoteller. Et dobbeltværelse koster ca. 50-60 euro inkl. morgenmad. (Typisk sydlandsk: kaffe, the, et stk. tørt brød eller kiks, og – hvis man er ”heldig” – en frisk croissant). Af og til kunne vi dog støde på et kommunalt herberg eller et vandrerhjem, men der var langt imellem.

Guidebøger og afmærkning

Selvom Via Francigena er godt afmærket med alskens pile og skilte, så er disse ofte ikke i overensstemmelse med nogen guidebøger eller kort. I 2012 var både den hidtil anvendte skiltning samt de enkelte strækninger (uden forudgående varsel) af den italienske regering blevet udsat for mange ændringer, hvilket resulterede i adskillige divergenser mellem tidligere udgivne bøger og kort og den faktiske rute. Dette førte ofte til nogle stressende øjeblikke, især da de ældre afmærkninger, som beskrevet i vores ”gamle” guidebog og kort, ikke altid var blevet fjernet. Hvad skulle man så vælge?

De nye afmærkninger består af to parallelle striber. En rød og en hvid. Denne afmærkning er identisk med det franske GR (Grand Randonnée) symbol som også kan ses i Spanien. Hertil kommer store brune emaljevejskilte med et piktogram af to vandrende pilgrimme. (Mand og kvinde!) Siden 2007, hvor Via Francigena først blev afmærket, har flere organisationer haft ansvaret for afmærkningen og således kan man ofte, f. eks. i et vejkruds, se op til fire forskellige skilte med hver sin udformning og farve – der (for det meste) peger i samme retning. Dette er dog ikke så slemt, som jeg får det til at lyde, det er bare af og til lidt frustrerende. Denne følelse havde de andre pilgrimme, vi mødte, inkl. de Italienske, også.

Vejenes beskaffenhed

En god del af de veje, vi vandrede på, var lokale småveje bestående af enten asfalt eller grus. I stil med de erfaringer vores egen forening har haft med at få tilladelse til at angive og skilte pilgrimsveje, har det i Italien åbenbart heller ikke været nemt at overbevise de lokale myndigheder eller grundejere om, at man burde lægge en rute, hvor det er mest fordelagtigt for pilgrimmene. Det resulterede i at vi tit og ofte måtte gå en længere omvej, fordi de lokale ikke havde givet tilladelse til benyttelse af deres private veje og stier. Måske derfor var nogle strækninger (dagsetaper) også alt for lange for os. Vi er lidt for gamle til at gå 34 km op og ned på én dag, så måtte vi finde et midtvejslogi, og hvis der ikke var et herberge, måtte vi ty til et hotel eller forsøge os med en eller anden "genvej". Denne sidste løsning viste sig ofte at være meget upraktisk, for selv om vandre-ruten er vel afmærket, så mangler der totalt skiltning på selv de officielle rute-varianter. Resultatet blev, at vi af og til benyttede os af de allestedsnærværende og billige lokale busser/tog for at afkorte dagsruten med 8–10 kilometer. Køreplanerne passede, så Benito Mussolini fik måske alligevel "to-gene til at køre til tiden".

Pizza og pasta

Det italienske køkken er retmæssigt verdensberømt, men desværre åbner de fleste restauranter først omkring kl. 20:00, hvilket er alt for sent for os trætte (ældre) pilgrimme, der normalt foretrækker at ligge i vores senge ved 21:30 tiden. Resultatet var, at vi de fleste aftener endte med at indtage vores aftensmåltid på diverse pizzeriaer og endda (i nødens stund) på en shawarmabar eller to (bvadr). Fra Frankrig og Spanien har vi været vant til, at man selv kan lave mad på de fleste herberger, men her i Italien er infrastrukturen stadig i sin vorden, og de forskellige herberger og logier manglede totalt køkkenfaciliteter eller bare et fælles opholdsrum. Ingen synes at have tænkt på det. Ikke at de ikke var rene og indbydende med badeværelse osv, men de levede bare ikke op til vores ydmyge, men alligevel ret fundamentale "pilgrimsbehov".

Dette satte også en dæmper på muligheden for samvær med andre pilgrimme - som der i det hele taget var ret få af, og bortset fra et andet dansk par, vi af og til mødte på herbergerne, savnede vi den specielle "Camino-ånd" med følelsen af, at vi var en del af et større fællesskab, hvori vi kunne danne vores helt egen lille "pilgrimsfamilie".

Pilgrimsfærd til fods syntes i det hele taget at være et nyt fænomen i Italien, og selvom mange organisationer, lokale såvel som nationale, er gået aktivt ind i at promovere pilgrimsvandring på Via Francigena, stirrede de fleste italienere, vi gik forbi, på os med forundring: de kunne ikke en gang nikke genkendende til vores muslingskal der dinglende bag på rygsækken. Alt i alt var det derfor vanskeligt at opbygge og fastholde den særlige ånd man ellers møder på sin Camino, hvad enten man er sammen

med de lokale eller med andre pilgrimme, det vil sige netop den "esprit" der for os er så tiltrækkende både i Frankrig og Spanien.

Den evige stad

Og hvad så med Rom?

Byen er uforlignelig i alle sine aspekter, og jeg foreslår at man ser filmen "La Grande Bellezza", både for dens fantastiske skildring af Rom og for dens blotlæggelse af den særlige italienske "sjæl". I øvrigt er det også en særdeles dejlig og meget menneskelig "feel-good" film.

De to dage, vi boede i Rom, sov vi på et centralt beliggende herberg (et nonnekloster), hvor vi i samtale med de andre pilgrimme genoplevede vores vandringseventyrs glæder og strabadser. Vi fandt også ud af, at to dages byvandring i Roms turistlabyrinth er meget mere trættende end at vandre ensomt i de toscanske bjerge.

På tredjedagen mødtes vi med en af Gittas veninder. Hun og hendes samlever (begge danske) bor udenfor Rom i en lille bjergby, hvor de fra husets balkon på første sal udpegede Peterskirkens kuppel for os! Vores værtspar havde tidligere ytret ønske om, at vi sammen skulle gå på den Italienske pilgrimsrute, og tilbage i Danmark havde Gitta forberedt dem med instruktioner om vandreture og tilbehør samt demonstreret

hvordan man bruger sine stave. Som sagt så gjort. Efter endnu et par dages gæstevisit og sightseeing kørte vi i bil nordover til Umbrien for at vandre på "Via Francigena di San Francesco", en rute der også er kendt som "Sankt Francis' Fredsrute".

Frans af Assisis vej

Vi efterlod bilen i Perugia og fortsatte med bus til den lille by Gubbio, hvorfra vi havde planlagt at starte vores vandring mod Assisi. Landskabet i Umbrien var om muligt endnu mere dramatisk smukt end Toscanas og rummede nogle af de bedste og mest spektakulære eksempler på italienske bakketop byer. I Gubbio var der en helt særlig stemning og udsigten fra vores hotelvindue var virkelig utroligt charmerende, men vi måtte jo af sted! Og de næste fire vidunderlige, solrige dage vandrede vi så mod bjergbyen Assisi (hvor St. Francisco blev født). Vel fremme besøgte vi her en af de smukkeste kirker, vi nogensinde har set i Italien, og gik på "turist-sightseeing" om aftenen. Næste formiddag kørte vi med lokal bus halvvejs tilbage til Perugia, hvor vi havde efterladt bilen. De sidste 15 km gik vi til fods. Vi skulle jo have det hele med. Desværre blev det tordenvejr om eftermiddagen og regnen silede ned over os, men vores nyslåede pilgrimsvenner bestod også denne sidste prøve med glans, og forsikrede at de bestemt ikke havde mistet deres appetit på flere pilgrimseventyr.

Vores venners nyslåede entusiasme var faktisk også vigtig for os, fordi vi i deres selskab genoplevede noget af den pilgrimsånd vi havde savnet. St. Frans-ruten virkede også opmuntrede. Skiltningen var perfekt og i løbet af de få dage, vi gik, stødte vi på flere markører, end vi havde set i en hel måned på Via Francigena. Der var også mange relevante faciliteter, plakater, skilte og forklaringer langs vejen. De lokale beboere var desuden meget bevidste om, at pilgrimsruten gik gennem netop deres by. En gang, da vi var ankommet til en lille by og standsede foran en slagterbutik og talte om hvor det lokale herberge mon kunne være, kom slagteren ud og, uden at spørge hvor vi skulle hen, pegede han os i den rigtige retning. Dette og mange andre små detaljer lod os vide, at vi var velkomne, og at vores tilstedeværelse blev værdsat (hvis jeg må bruge det udtryk), nøjagtig som vi havde følt det når vi vandrede i Spanien og Frankrig.

Et godt råd

Vores hovedkonklusion angående pilgrimsvandring i Italien er, at skønt Via Francigena har meget at byde på, burde man måske vente et par år endnu, inden man begiver sig af sted. Infrastrukturen er godt på vej til at blive etableret, så det skal nok komme, ikke mindst fordi der er mange gode kræfter i sving og idealistiske mennesker der arbejder på at "standarden" når op på det niveau, vi kender fra Spanien og Frankrig.

Hermed et stort Ciao fra James og Gitta.

<http://www.viefrancigene.org/en/>

Camino del Norte - fra San Sebastian til Aviles

En beretning om en vandring af Camino del Norte, kystruten, hvor forfatteren bruger tre uger på at vandre omkring halvdelen af dette alternativ til Den Franske Vej.

af Bent Fredsby

September er en dejlig måned at gå en tur langs vandet, også selv om vandet hedder Den biscayske Bugt, som fra litteraturen er kendt for at kunne være stormfuld og til tider lunefuld.

Men her i september var bugten i fint humør, selv om den af og til sendte lidt regn og dis ind over den forrevne kyst, dog kun for at opretholde det bagvedliggende grønne og frodige landskab, der er karakteristisk for hele regionen.

Ifølge turbogen (Camino del Norte, Jakobsweg. Rother Wanderführer) starter Caminoen i Irún, men San Sebastian med lufthavn lå lidt mere tilgængelig, og jeg mistede kun en enkelt etape ved at starte her.

Efter en overnatning og lidt besværlighed med at finde vej til katedralen var turen i gang, og den startede med en lang, fin strandpromenade, hvor der var udsigt over byens fine badestrande, der var øde, for sæsonen var forbi. Disse flotte strandpromenader og strande ses i alle de lidt større byer, som ligger langs kysten og som i sommertiden tiltrækker mange badeturister.

Kysten er afbrudt af bugter og dale med flodudløb, idet en række små bjergkæder løber ud mod kysten, som man må forlade for at kunne forcere dem. Den første overnatning var i Zarautz på et vandrerhjem, ikke særligt charmerende og helt uden "Camino-stemning", selv om jeg allerede havde mødt de første pilgrims-venner.

Pilgrimslivet

Allerede på andendagen blev det rigtigt hyggeligt.

Byen Deba, der ligger dybt nede ved et flodudløb omgivet af bjerge, havde fået vokseværk, så en del af byen ligger oppe på bjerget, så for at lette os trætte pilgrimmes adgang til centrum, og måske også indbyggernes, var der installeret elevatorer, som i to tempi fører ned til byen, der var endda en fin gul caminopil, der pegede lige hen til elevatoren.

I byens turistkontor skulle man betale for overnatning på det store herberg, som lå oppe på bjerget, så man var virkelig taknemmelig for elevatorløsningen. Selve herberget var en gammel skole med store sovesale og for få bade faciliteter, men alle var flinke og tålmodige. Pilgrimsstemningen blev fuldkommen, da jeg senere i det lune spanske mørke under en markise spiste pilgrimsmenu sammen med tre fra Alaska, to fra New Zealand, en fra Tyskland og to fra Spanien.

Turen til Markina-Xemein på tredjedagen startede med et mærkeligt fugtigt vejr. Det var ikke regn eller tåge, men fugtigheden var tæt på 100 %, så der satte sig bare en våd hinde på alting, og det dryppede som regn fra træernes blade. Men så snart solen fik magt, forsvandt fugten i luften. I stedet blev man fugtig indefra, for terrænet var meget kuperet, først 500 højdemeter op og senere 300 højdemeter ned. Før byen kom alle de små skilte, sat op på træer og hegn, som reklamerer for private herberger. Jeg valgte "alberge Augusto" lige midt i byen, hvor jeg fik en seng lige ved en fransk altan, hvor vasketøjet kunne hænge til tørre. Det var et ok sted, men en smule trangt og rodet om morgenen.

Gernika er et navn, der vækker mange tanker om en af de frygteligste hændelser, måske den frygteligste, under den spanske borgerkrig. Denne by som nærmest blev udslettet af adskillige bombardementer. Og så ligger den pludselig der nede i bunden af dalen, og oppe fra stien, når man kommer ud af skoven, ligner den alle andre spanske

industribyer. Tættere på oplever man, at der ikke er nogen gammel bymidte, alle huse er forholdsvis nye, og hvad der slog mig mest: Byen har meget få, om nogle mindesmærker, der fortæller om den grusomme masakre. Det er måske et udtryk for den splitelse, der er i hele nationen over, hvorvidt borgerkrigen og fascismen skal glemmes (ties ihjel), eller grusomhederne skal fortælles til eftertiden.

Far og søn-tur

Nu skiftede min vandring karakter.

I Bilbao mødtes jeg med min søn, som ville vandre en uge med sin gamle far. Men han havde én betingelse. Ikke noget med fælles sovesale, så det blev en dejlig uge med min søn, men uden den helt tætte kontakt med "caminomiljøet".

Guggenheim Museet er naturligvis et must, når man er i Bilbao, og det blev besøgt endnu engang. Byen er svær at forlade på gåben, og for at undgå de mange industriområder snød vi og tog om eftermiddagen Metroen det første stykke til byen Muski.

De næste dages vandring var meget ofte langs vandet med storslåede udsigter og en kyst, hvor bølgerne slog mod klipperne dybt nede, og som sendte skumsprøjt højt til vejrs.

Hvor der er smukt, og hvor der er strand, er der også turister, så overnatning i byen Castro-Urdiales, hvis man ikke vil sovesalen, er en lidt dyr affære. Byen har en smuk strandpromenade og et levende havne-miljø.

Turen byder også på strækninger, hvor man kan gå direkte langs strandkanten, hvis man synes det er dejligt, og det er det kun, hvis sandet er meget fast. Men på stranden for enden af tangen efter Laredo er man er nødt til at gå i det løse sand for at komme ud til den båd, der skal sejle over til den anden side af bugten, til byen Santoña. Her er ingen anløbsbro, man går fra stranden og lige ombord.

Mange steder i bugtene med sandstrand møder man surfere, det er en subkultur ligesom vi pilgrims-vandrere. Surferne ligger et stykke ude i vandet i deres våddragter og med deres bræt og venter på den rigtige bølge. Når man betragter dem oppe fra, ligner det små ænder, der vugger på vandet. Men de er ikke kommet flyvende eller svømmende, nej her holder også deres campere, næsten altid gamle udrangerede folkevognsrugbrød, og der udspiller sig et rigt socialt liv. En helt anden kultur, hvor man går rundt med strikhue og hættetrøje og småfryser; medens vi går rundt i vandre-støvler og med rygsæk og småsveder.

På grund af min søns sovesalsfobi mistede jeg overnatningen på herberget i Güemes. Dette herberg blev berømmet af alle, jeg mødte senere på turen, især på grund af pateren, der leder stedet. Efter Güemes kommer man til Gilzano, og her gik vi lige ud

efter et sæt pile, men man skal holde til højre inde i selve byen for at komme til den smukke rute langs kysten. Vi opdagede vores fejltagelse efter et par kilometer, og her kom så den nye teknologi i brug. Ved hjælp af GPS på sønnens smartphone kunne vi finde ned til strandruten, som helt bestemt var værd at lede efter. (Det havde været let nok, hvis vi havde studeret kortet og turbogen lidt mere omhyggeligt).

Somo var endnu en badeby, hvor sæsonen var slut, så der var masser af hotelværelser til overkommelige priser. Om morgenen sejlede vi over bugten til Santander, en rigtig flot og rig handelsby, men hvad kan tilfredsstille en pilgrim? Efter besøg i katedralen fortsatte vi ud af byen for at slutte i Santa Cruz de Becana, hvor hotellet ville have 65 Euro for et dobbeltværelse, medens kaffebaren henne om hjørnet forlangte 30 Euro for et dobbeltværelse med stor tagterrasse, og det morsomme var, at vort logi lå lige præcist overfor det dyre hotels indgangsdør.

Alene igen, sådan da...

Her i Santa Cruz de Becana tog jeg afsked med min søn og skulle igen til at vænne mig til pilgrimslivets sovesale, så jeg satte kursen mod Santillana del Mar, en meget gammel by som også var en turistmagnet.

Byens herberg har kun 16 senge, og her gælder den gamle regel med, at der altid skal være en plads, når en gammel pilgrim kommer frem, ikke. Alt optaget af unge friske fyre, der kan rende ligeså hurtigt som en hest, så jeg blev henvist til en plads med campinghytter, hvor jeg for 10 Euro fik en køje i et 3-sengsrum på 5 kvadratmeter. Så velkommen tilbage til det barske pilgrimsliv, der blev fuldkomment, da pigen i overkøjen faldt ud af sengen midt om natten.

Men det var også dejligt at være tilbage i miljøet igen, der var flere kendte ansigter og nogle der spurgte til, hvor jeg havde været, - de var bange for, at jeg havde været syg. I

Comillas var der atter rift om pladserne, men her var det også stedet, hvor min nye "familie" begyndte at danne sig. Vi var et par på 70+ og flere mellem 50 og 60 år, som begyndte at finde sammen, og så var der Joseph fra Korea, som ikke kunne et ord fransk, engelsk eller spansk; men han kunne smile og bukke, og så kogte han ris på en lille bitte elektrisk kogeplade, som han medbragte i rygsækken.

Der er langt mellem nogle af overnatningsstederne, så det kan godt blive dagsmarcher på ca. 30 km.

Da vi nærmede os byen Ribadesella, blev vi passet op af et ungt par, der med en bog med fotografier ville overbevise os om, at vi skulle bo i deres lejlighed. Det var en lidt mærkelig situation, men vi fire fulgte med til et gammelt hus i byens centrum, hvor vi fik fremvist en lejlighed, hvor vi kunne få hvert vores værelse, med fine bade- og toiletforhold. Dette møde viste, hvor svært det er for nogle unge spanier at få et arbejde og et rimeligt udkomme.

Bjergtur

I Villaviciosa måtte jeg tage afsked med min pilgrimsfamilie, de ville ad Caminoen mod Oviedo, medens jeg skulle videre mod Gijón. Jeg fik dog følgeskab af Will fra Dublin, og sammen skulle vi op over Alto de la Cruz, men det skal man ikke gøre efter allerede at have gået 5-6 timer, når man når til foden af bjerget. En stigning på 436 meter på 5-6 km er slemt, når eftermiddagstemperaturen er 25 grader.

Vi havde satset på, at der var en overnatningsmulighed et stykke oppe, men bynavnet på kortet dækkede over to bondegårde og intet andet. Vi var parate til hvad som

helst, vi var helt udmattede og håbede blot på en venlig bilist, der ville stoppe, når vi kastede os ud på vejen foran ham.

Men pludselig stod der et skilt, der pegede op ad en endnu stejlere grusvej "Turismo Rurales". Jeg var ikke helt klar over, hvad det dækkede over, og der var langt op til et par små huse. Men det viste sig at være alle anstrengelserne værd, for her lå et hus med to lejligheder. En bondekone og hendes søn tilbød mad, logi og morgenmad for 35 Euro, og her manglede ikke noget. En flaske rødvin, mens vi ventede på, at der blev redt op på værelset, et værelse med balkon og en fantastisk udsigt over dalen. Aftensmad med fire retter, igen med rødvin og cognac til desserten. Om morgenen kaffe, mælk, ost, pølse, ymer, nykærnet smør og rødvinsmarinerede pærer.

Dagen før var vi ved at opgive det hele, og så endte det som den helt store overraskelse. Kommer du forbi, så besøg "Turismo Rural Pena Crespa", telefon 985 97 66 78, eller www.penacrespa.com.

Turen op over bjerget den næste morgen foregik efter en håndtegnet skitse, som sønnen Jose' lavede til os. Nede af bjerget venter endnu en lang opstigning, men nu var dagen endnu ung og benene friske. På toppen af stigningen og lige rundt om et hus, og så ligger der en ny fantastisk udsigt over det flade land ud mod havet og med byen Gijón i det fjerne.

Gijón – og Avilés

Når man kommer til Gijóns forstæder, kan man vælge cykelruten ind til byen eller vælge at gå efter pilene og følge den oprindelige pilgrimsrute ind til byen. Denne rute forekommer meget lang, man går i en

stor bue uden om, og selve turen inde i byen er også meget lang. Det er en stor by, og herberget ligger efter sigende seks kilometer udenfor byen på afgangssiden, så jeg søgte til turistkontoret, som ligger på molen i den nybyggede lystbådehavn. De kunne anviser et hostel indrettet på 3. sal i en gammel herskabslejlighed. Det var lige midt i den gamle del af byen, hvor aftenlivet florerede med tapasspisende og sangriadriddende beboere, som fyldte gaderne.

Nu var det tid til at sige farvel til Will, og jeg var atter alene, men nu nærmede turen sig også sin afslutning for mig selv. Jeg havde kun én etape tilbage, den gik til Avilés. Det var en sær afslutning på en ca. tre ugers vandretur gennem de smukke kystegne med grøn frodighed med marker og skove, pludselig at skulle vandre gennem industri-

områder præget af minedrift, transportanlæg og store bunker af udgravet materiale fra bjergene. Det var en tur igennem Spaniens "Ruhrdistrikt". Disse anlæg er synlige, selv efter man er nået til Avilés, som er en industriby med en gammel og charmerende bykerne, men også med et dødt havneanlæg, som man har forsøgt at transformere ved hjælp fra den berømte brasilianske arkitekt Oscar Niemeyer. Det er desværre ikke lykkedes.

Herberget i Avilés blev det sidste overnatningssted for denne gang; jeg listede ud af sovesalen klokken 5 om morgenen for at rejse hjem efter 3 uger og 470 kilometer på første del af Camino del Norte.

Jeg vender tilbage i maj/juni 2014, så er I advaret.

”En gammel avisartikel - en islandsk sweater - pílgrímaganga”

For første gang bringer vi her i Pilgrimmen en beretning om et pilgrimsvandring i Island.

af Dora Nielsen med fotografier af Jørn Nielsen

Det er engang imellem de mærkeligste tilfældigheder, der sætter de spændende ting i gang. Min mand og jeg har - takket været islandske venner i Reykjavik - flere gange været på ferie i Island.

Vi har været en del rundt i landet og også haft stor glæde af at møde gæstfriheden hos islændinge.

I oktober 2009 var der en artikel i Kristeligt Dagblad om 'Islands åndelige centrum' - Skálholt.

Den blev læst med stor interesse - klippet ud og gemt - især på grund af en enkelt sætning om en årlig pilgrimsvandring fra Tingvellir til Skálholt!

Vi er selv med i 'Foreningen Fynsk Pilgrimsvandring' - og tænk, om vi kunne være med på en pilgrimsvandring i Island...

Kontakten

Tiden gik, og i januar 2012 deltog jeg i Nordisk Pilgrimsseminar i Århus, og da arrangementet skulle foregå i 'Vor Frue Kirke', valgte jeg at tage min varme islandske sweater på.

I en af pauserne kom der én hen til mig og spurgte, hvor jeg havde den sweater fra. Det var den islandske pilgrimspræst Elinborg Sturludottir. Så snakkede vi Island, og jeg benyttede mig af lejligheden til at høre om pilgrimsvandringen fra Tingvellir til Skálholt. Straks inviterede Elinborg os med på vandringen!

Hun tilbød at være kontaktperson, oversætte for os og være behjælpelig på alle måder.

Udstyret med hinandens mail-adresser var det nemt at holde kontakten.

Juli 2013 blev det til endnu en ferie hos vennerne i Reykjavik, og vi tilmeldte os pilgrimsvandringen fra Tingvellir til Skálholt 20.-21. juli.

Første dag

Forventningsfulde og spændte mødte vi op til andagt i Tingvellir Kirke lørdag morgen kl. 9.00.

Vi hilste på de andre pilgrimme, satte vores soveposer m.m. i bagagebilen og var klar til dagens etape over fjeldet, vi tidligere havde set, når vi kørte forbi i bil.

Først gik hele flokken i stilhed, men efter en lille pause gik snakken - på islandsk, dansk og engelsk.

Flere ville vide, hvad der kunne få to danskere med på en vandring på ca. 45 km -

nogle gange på mosbegroede sten eller bar lava, ad plørede hestestier eller gamle fjeldveje.

Det tog ca. 9 timer at vandre dagens etape på knap 30 km. Vejret var perfekt - ca. 13 grader, overskyet med rimelig sigtbarhed, så vi de sidste eftermiddagstimer havde udsigt til Hekla i det fjerne.

Der var gode pauser undervejs, så kaffe, juice, madpakker m.m. kunne fortæres. Flere gange blev tiden også udnyttet til gymnastik med vores vandrestave, som gjorde sit til at jage ømhed og begyndende træthed væk.

Ved 18.30-tiden kom vi ud til en landevej, hvor en bus hentede os for at køre os til vores overnatningssted - en sommerlejrbygning i nærheden af Skálholt Skóli.

Efter et hurtigt bad fik vi mulighed for at deltage i aftenens koncert i Skálholt Kirken. Det var dejligt at sidde i det smukke kirkerum og nyde kammermusikken.

Pilgrimslivet

Bagefter var det tiden for aftensmaden: islandsk kødsuppe og hyggesnak pilgrimmene imellem.

Anden dag

Efter morgenmaden søndag blev vi kørt til bage, hvor vi slap ruten aftenen før.

Dagens etape var på ca. 15 km, som vi måtte vandre i regnvej, og ruten fulgte meget af tiden plørede ridestier. Aldrig har vores regntøj og vandrestøvler været mere plørede, men ingen sure miner.

Der var hele vejen en god stemning i pilgrimsflokken, også da stien, vi fulgte, blev krydset af et vandløb. Af med vandrestøvler og strømper og så af sted i lånte vadesko gennem 'Jordan', som de islandske pilgrimme kalder stedet.

Kort før Skálholt Kirke blev den efterhånden store pilgrimsgruppe samlet og informeret om, hvordan vi skulle gå ind i kirken. Det sidste stykke vej til kirken gik vi i stilhed - kun kirkeklokkerne lød ud over det

smukke, grønne landskab. Udenfor kirken tog vi vandrestøvler og strømper af, stillede rygsækken og lagde regntøjet. Det var meget højtideligt at gå ind i en fyldt kirke og indtage vore pladser.

Vi skulle deltage i en festgudstjeneste med præster, biskopper, præsidenten, stort kirkekor osv. 50 års dagen for den nuværende kirkebygning blev fejret.

Det var ikke meget, vi forstod af tekstlæsninger og prædiken, men smukt og festligt var det. Bagefter var der i den nærliggende Skálholts Skólá 'kirkekaffe' med en overdådighed, der får enhver sønderjysk kaffebord til at blegne.

Nu var det tiden at sige farvel og mange tak til pilgrimspræst og medvandrere.

Det var blevet til to fantastiske pilgrimsdage i en fantastisk natur.

To vigtige hjemmesider:

www.pilagrimar.is og www.skalholt.is

Vejen til indre styrke - del 3

På Caminoen kan man møde mange forunderlige mennesker og gøre nye opdagelser i menneskelivet. Hér kommer fortsættelsen af vandring blandt healere og smukke sommerfugle i naturens egen rytme.

af Marianne Uhr Pedersen

Efter at have taget afsked med Britta og den kirke i Viana, som hun førte mig frem til, og efter at have SET hjerterne, fortsætter jeg min vandring på Caminoen.

Jeg går med lette skridt, tænker ikke på, hvor jeg er på vej hen eller hvad dagen vil bringe, men følger bare de gule pile og muslingen.

Det er en dejlig dag, hvor varmen ligger som et let diset slør over landskabet, og jeg lader fødderne gå mens jeg betragter alt omkring mig.

Jeg stopper op og beundrer nogle græsstrå der danner et sindrigt mønster, og dér får jeg øje på en særlig smuk sommerfugl. Ja, rent faktisk er der mange. Så jeg tager mit kamera, som sidder hæftet til en buksestropp og forsøger at fange en sommerfugl med linsen.

Min intention er at få et billede af en smuk blå sommerfugl, som sidder med udbredte vinger.

Jeg forsøger at snige mig ind på dem, jeg forsøger at stå fuldstændigt stille og bare vente og jeg forsøger mig med lyn hurtige bevægelser, men lige lidt hjælper det, enten flyver de fra mig eller også slår de vingerne sammen i det øjeblik jeg trykker på udløseren.

Naturens rytme

Naturen har sin egen rytme og alene med viljen formår jeg ikke denne dag at nå mit mål, men vedholdenhed og målrettethed gjorde, at jeg blev ved med at forsøge, og det lykkedes mig da også mange dage og kilometer senere i Galicien (hvilket medførte en jublende sejrscans).

Jeg undrede mig mange gange over HVORFOR det var så vigtigt for mig, det var jo bare en sommerfugl?

En tilsyneladende ligegyldig intention, en banalitet og dog en oplevelse der nu breder sig ud for mig. Som viser MIG nogle af de egenskaber, der giver mig den indre styrke, jeg trækker på i min kamp mod kræften og dens konsekvenser.

Tårerne triller bare

Den 11. april 2012 og ordene "Det bliver ikke din bedste dag" vil for altid stå mejslet ind i min erindring.

DEN dag var det sandkorn, der udviklede sig til at blive den hidtil største sorte perle i min kæde.

Jeg var gået alene til samtalen på Mamacentret, vel et forsøg på at overbevise mig selv om at det sikkert kun var en bagatel. Det var så sidste gang jeg gjorde det.

Fire ører hører mere end to og specielt da når den ene hjerne er gået i coma.

Jeg har uendelig mange gange hørt ordene ”du skal kæmpe” og det er jo så sandt som det er sagt, problemet var bare, at der ligesom ikke fulgte en definition med.

Du godeste hvor ville jeg gerne KÆMPE!!!

Der gik næsten et år før det gik op for mig, at bare det at stå op hver morgen er en del af definitionen, selv at gå til købmanden - selv om man har det elendigt. Ja, ”bare” at få tøj på og

komme ud af døren. At smile selv om tårerne triller og det gjorde de da de mest uventede steder, foranlediget af de mest banale ting uden at være udtryk for at jeg var ked af det.

Jeg fandt hen ad vejen ud af, at det er en almen reaktion. De triller bare.

Så hvis kvinden bag jer i indkøbscenteret står med tårerne strømmende, så er det måske fordi...?

At TRO man er stærk er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at man ER det, og at tiltænke sig selv egenskaber er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at man også har dem.

Den følelse af ubetinget tillid, jeg havde fundet på Caminoen blev så sandelig testet, jeg har MANGE gange fundet styrke i erindringen om, hvordan jeg gik i en fast overbevisning om, at alt ordnede sig for mig, og det GJORDE det jo.

Som barn på ny

Jeg fik *ikke* et billede af en sommerfugl den dag, i stedet fik jeg et uforgængeligt minde, der ligger som en skinnende perle i mit livs historie, for der på vejen blev jeg som barn på ny og glemte tid og sted i min jagt på en sommerfugl.

Jeg fortsætter ud i den dejlige spanske sommerdag på vej mod Logroño.

Der er mange mennesker i byen og jeg frastødes af støjen, føler mig indeklemt, men det er sidst på eftermiddagen så jeg finder mig en seng i et stort herberg, og til min forundring og glæde finder jeg senere ud af, at lige over for mig har det franske par Charles og Anne Marie fundet en seng.

Efter det obligatoriske bad begiver jeg mig ud i byen for at finde noget at spise.

På et lille torv får jeg øje på healeren Jackie, og lidt længere borte sidder Carlos fra Tyskland.

Carlos har jeg også mødt flere gange hen ad vejen, og en aften i en lille by havde vi haft en lidt længere samtale, hvor Carlos blandt andet fortæller mig, at han før han tog på Caminoen boede i Hamburg og hed Heinz.

Han var på daværende tidspunkt gift, men konen havde forladt ham, så han sagde sit job op, solgte huset, tog navneforandring, og bestemte sig for at gå Caminoen frem til Santiago, i en forventning om at blive afklaret i forhold til fortid og fremtid.

Samhørighed

Jeg hilser glad på de kendte ansigter. Hen af vejen er der opstået et samhørigheds forhold med nogle af de mennesker jeg møder gang på gang, og snart følges Jackie, Carlos og jeg ud i Logroño for at finde et spisested.

Vi finder et sted på et lille torv, og da Carlos et kort øjeblik er fraværende betror Jackie mig at hun synes Carlos er den smukkeste mand hun nogen sinde har mødt. Alt afhænger som bekendt af øjnene der ser. Jeg HAR

da også bemærket, hvordan Carlos i smug har iagttaget Jackie. Der er spændinger i luften.

Nå for søren! tænker JEG, så har de jo et problem for Carlos taler kun tysk, og Jackie taler kun engelsk, men JEG taler begge dele, og ret godt endda, så efter at have siddet og betragtet de to dejlige mennesker et stykke tid, foreslår jeg at de taler gennem MIG.

Så jeg kaster mig ud i at oversætte fra engelsk til tysk, og fra tysk til engelsk... hvad de taler om har jeg ingen erindring om, jeg var dybt koncentreret. Efter knap to timer er jeg fuldstændig rundtosset og må fortælle at nu må jeg sige fra.

Jeg ved ikke hvordan det er gået Jackie og Carlos for jeg mødte dem ikke igen efter Logroño, så det må stå hen i det uvisse, men nysgerrig DET er jeg.

Alene om morgenen

Jeg kan bedst lide at starte med at gå alene om morgenen, at vågne langsomt mens jeg går og mærker hvordan dagen folder sig ud, helt frem til det første sted, hvor jeg kan købe min morgenmad. Hvor ER det en intens nydelse at sidde der på Caminoen og drikke dagens første kop kaffe.

Mad er vigtig, men kaffe er livsnødvendig for en ægte kaffedrikker.

Denne dag er helliget mit eget selskab, jeg SER, og jeg ER mens jeg vandrer ind i Rioja-distriktet.

Vin fra Rioja er godt, men VIN-DRUERNE !!!

På et tidspunkt giver jeg efter for fristelsen og plukker mig nogle stykker da jeg pludselig mærker en hånd på min arm.

CHOCK!!! taget på fersk gerning, tankerne flyver gennem mit hoved, Amy HAVDE jo fortalt mig, at det var det samme som at stjæle og nu kommer straffen. Et spansk fængsel og jeg taler ikke et ord spansk.

En dyb stemme siger en hel masse på spansk og jeg forstår ikke et ord.

En stor tung hånd griber om min arm og jeg vender mig langsomt om og ser ind i et par venlige smilende øjne på en ældre mand.

Jeg ånder lettet op for måske slipper jeg med skrækken. Han trækker af med mig hen til en ANDEN mark og gør mig så forståeligt at de skal til at høste de HVIDE druer, og de er meget bedre.

Han gør tegn til en mand, der står lidt på afstand, og så fylder de en hvid bærepose med druer mens de står med store smil på de garvede ansigter.

Jeg er meget lettet og meget RØRT over den venlighed og den gestus, de viser mig og med let hjerte, men en tung bærepose, vandrer jeg videre.

Man deler

Jeg deler ud af min glæde og min overflod til højre og venstre, men efterhånden begynder jeg at gå og fundere over at FOR meget venlighed faktisk OGSÅ kan være en tung byrde at bære på i længen, så jeg efterlader resten af vindruerne ved foden af en trappe, som alle pilgrimme nødvendigvis må gå op ad, i håbet om at de vil glæde de næste der kommer forbi.

Ét af kendetegnene på MIN Camino er også, at man deler det, man har og tilsammen har vi alt vi behøver.

Jeg er nået frem til Navarette, og jeg bestemmer mig for, at det nu er tid til at se om jeg kan finde en internetcafe for at bestille en flybillet tilbage til Danmark. Jeg har nu en fornemmelse af hvor langt, og hvor hurtigt jeg går og jeg regner mig frem til, at hvis jeg stopper i Burgos så vil jeg dels have tid nok til at "lande" i Danmark inden min ferie er forbi, men også en større by som udgangspunkt for næste etape af Caminoen. At jeg skal gå videre er jeg ikke et sekund i tvivl om.

Og hvor nemt kan det da være!!!

Jeg kigger til venstre og ser en lille butik, som er dekoreret med spejlstumper overalt, den

får mig til at tænke på Aladdins Hule; der MÅ jeg ind. Og sandelig om ikke der også ligger baguettes og så er der sørme OGSÅ internettet OG en printer... og det hele virkede.

Atter engang kommer det, jeg har brug for, til mig... TILLID !!!

DET krævede lige en opringning hjem til børnene i Danmark, som jo da godt nok syntes, at det var en vovelig færd, deres mor havde begivet sig ud på.

Helt ærligt, at GÅ tværs over Spanien.

Jeg er vældigt godt tilfreds med mig selv og livet da jeg efterfølgende sidder på en bænk og nyder en baguette og lidt pølse og ost med herligt koldt vand til.

Lyttede til indre stemme

Som jeg sidder her og skriver, vender følelsen af at være glad og let om hjertet tilbage.

Jeg GJORDE det, lyttede til min indre stemme og trodsede frygten.

Den gang var det anafylaktisk chok, nu er det kræft, men når jeg tænker på Caminoen, så fortæller den mig at jeg KAN. Frygt skal ikke være MIN herre (hm, undtaget når det gælder edderkopper).

Der er de vigtige kampe, og så er der dem der ikke er værd at kæmpe.

”Kæmp for alt hvad du har kært, dø om så det gælder. Da er livet ej så svært, døden ikke heller.”

I vished om at hjemrejsen nu er på plads overgiver jeg mig atter til den frihed, der ligger i at være i nuet.

Jeg har oplevet fordomme og spørgsmålstegn ved det at jeg overnattede på herberg i fællesrum, og jeg havde vel også nogle selv inden jeg tog af sted, men som så mange andre fordomme så bunder de allermest i uvidenhed.

Erfaring kan man få på mange måder og man kan læse sig til meget, men der er nogen man KUN kan få ved at føle dem på egen krop, og det at sove sammen med vildtfremmede mennesker er én af dem.

Sidst på eftermiddagen finder jeg DENNE dag en seng i et albergue i byen Ventosa. Jeg får næsten følelsen af at træde ind i et lille hotel. Det er et virkeligt pænt og velholdt lille sted og i gården bag huset er der en have med græsplæne og et lille springvand OG med en udbygning, hvor der står op til flere vaske-maskiner og to tørretumblere.

DET er luksus når man efterhånden har vænnet sig til at vaske tøj i hånden hver dag. Der er det sæt tøj man har PÅ, og så er der det sæt tøj man tager på når man er nået frem og har fået skyllet dagens støv af kroppen, for støvet og svedig DET bliver man. Nogle dage mere end andre.

Således befriet for dagens rutine hengiver jeg mig til afslapning inden jeg skal have fundet mig et sted hvor jeg kan indtage aftenmaden.

Hjælpen er nær

Det finder jeg så ved at gå lidt rundt i byens gader indtil jeg ser et sted med den efterhånden obligatoriske annoncering af en pilgrimsmenu.

På MIN vandring er der altid en mulighed for at købe et aftensmåltid, hvis ikke i nærheden så på det herberg eller refugium hvor jeg har valgt at slå mig ned for natten.

En tre rettes menu med vin til en pris, der typisk ligger på 9–13 Euro.

Der er kun et enkelt tomandsbord tilbage ellers er der fuldt hus. Jeg tager plads og lidt senere kommer tjeneren hen til mig. Jeg havde jo virkelig øvet mig i at sige på spansk, at jeg ikke kunne spise fisk og skaldyr, men hun forstod tydeligvis ikke hvad jeg sagde, så jeg begyndte at overveje om det var DENNE aften jeg måtte gå sulten i seng, men pludselig står der en kvinde fra et bord i nærheden og tilbyder sin hjælp.

Og tak til hende. Jeg indtog her det ypperste måltid. En sand FRYD for alle sanser og af en kvalitet, som jeg ikke kunne have fået bedre på en 4-stjernet restaurant i Danmark.

Midt i måltidet kommer en mand ind og ser sig søgende om efter et bord, den eneste ledige stol står ved mit bord, så jeg gør tegn til, at han er velkommen til at tage plads, hvilket han tager imod.

Vi skal jo alle have noget at spise, tænker jeg.

DET var en underlig oplevelse. Han holdt blikket stift rettet mod tallerkenen og på en måde følte det faktisk mere grænseoverskridende at sidde og spise i tavshed sammen

med en fremmed, end det gjorde at sove sammen med dusinvis af fremmede mænd og kvinder.

Tilbage til herberget og overkøjen i et otte-sengs værelse. Det er den eneste gang jeg har oplevet at der ikke blev vekslet et eneste ord på værelset. Det føltes ret surrealistisk, og jeg forstår til dags dato ikke HVORFOR. Der lå ligesom et udtalt påbud om ikke at tale, når man var kommet ind af døren, men jeg har ingen ide om hvor følelsen kom fra.

Må vi snakke for Gud?

Hvorfor skal man for øvrigt være stille på biblioteker og i kirker?

Jeg kunne forstå det, hvis folk virkelig sad og læste, men det er nu ikke min oplevelse, og jeg tror da så ganske bestemt ikke at Gud har noget imod, at man snakker normalt.

Næste morgen vandrer jeg så videre med en glæde, men også en forundring over de forskellige følelser og indtryk, jeg har fået med i min sjæls bagage fra byen Ventosa.

Det blev en dag der skulle bringe mig en mærkværdig oplevelse.

Hen ad vejen er hjertestenene begyndt at springe mig i øjnene; jeg søger ikke efter dem, men de tvinger mig til at stoppe. Jeg bøjer mig, samler dem op og putter dem i lommen.

Der ligger de så indtil jeg kommer til et sted, hvor jeg får den tanke at her skal jeg skille mig af med dem igen, og nogle kommer med mig hjem til Danmark.

Egentlig er det vel ligesom med de menneskehjarter man møder gennem livet ?

Nogle af dem har jeg måttet lægge fra mig igennem min vandring gennem kræften, de vejede for tungt i min "lomme".

På et tidspunkt kom jeg forbi et sted, hvor der ligger en cirkel af sten. Jeg ser det som et symbol på min verden og kommer til at tænke på mine børn og mit lille barnebarn, så jeg finder et hjerte i min lomme og placerer det i centrum. Det føles rigtigt.

Det er hen på formiddagen da jeg kommer til et sted, hvor jeg kan se lige og uendelig langt ud i "fremtiden". Men skridt for skridt, så kan man gå tværs over Spanien. Og hvad man ikke kan lave om på, det kan man lige så godt acceptere, så jeg fortsætter da bare.

Jeg har nok ikke været nærværende, for pludselig ser jeg en ung mand komme gående imod mig, han er tydeligvis pilgrim, men han udstråler en voldsom arrigskab, og jeg undrer mig...

Et stykke hen af vejen kommer han pludselig op på siden af mig, denne gang med vandrestav, og han viser mig kort, at han har snittet navne ind på steder, han har været, og jeg forstår, at det er en stav af en helt speciel betydning, som han tydeligvis havde glemt. Og ja, jeg forstår følelsen af, at der er ting, vi er knyttet til fordi de repræsenterer noget, der ikke kan gøres op i penge, og som er uerstattelige.

En "arrigtrold"

Han fortsætter frem og efter ca. 50 meter falder han ind i samme tempo som mig. Sådan går vi en god rum tid, og så stopper han og falder bagud.

Da jeg er ca. 50 meter foran HAM begynder han igen at gå.

Når JEG så stopper af en eller anden grund går HAN foran og får det så igen til at passe med ca. 50 meter.

Vi udveksler ikke et ord og der er så absolut intet og ingen inden for synsvidde.

Sådan fortsætter vi nogle timer. Der er høj sol og absolut ingen skygge at finde denne dag, indtil vi kommer til en form for kube, der er muret op ved siden af vejen, og her søger min "følgesvend" ind i skyggen.

Jeg har så ganske bestemt ikke lyst til at være inde i det lille rum med sådan en "arrigtrold", så jeg forsøger om jeg kan finde lidt skygge i ly af kuben.

Det er ikke nemt og efter lidt tid kommer "arrigtrolden" til syne i kubens åbning og gør tegn til at jeg skal komme indenfor, det gør jeg så ud fra en formodning om, at han måske er faldet lidt ned igen.

Han gør det forståeligt, at han er italiener og taler meget dårligt engelsk og jeg, taler ikke italiensk, men jeg forstår dog, at han har vandret sammen med to venner indtil han opdagede, at han har glemt sin stav, og nu er de gået fra ham.

Med viden kommer ofte forståelse og set i lyset af hans manglende sprogkundskaber går det op for mig, at det måske nok handler lige

så meget om angst og usikkerhed i forhold til fremtiden, og at det er mig, der har tolket det som arrigskab.

Vi vurderer andre ud fra de erfaringer og oplevelser vi selv har med i bagagen, men nogen gange, så tager vi altså så grusomt fejl.

Jeg byder ham et stykke chokolade, hvorefter han byder mig noget af sit vand.

Normalt drikker jeg ikke af andres flasker, men jeg føler instinktivt, at det er en "fredspibe" så der sidder vi som to indianere i en wigwam og deler chokolade og vand, og jeg siger ikke et ord om at jeg har mit eget vand. Det er irrelevant.

Efter hvilet går vi videre ved siden af hinanden, men det varer ikke længe før han falder bagud og så genoptager vi den tidligere rytme skiftevis foran og skiftevis bagved. På vej tværs over Spanien.

Vi bliver hinandens tryghed og underholdning denne dag hvor horisonten ikke byder på andet end uendelig store marker i mange nuancer af gyldent.

Helt frem til sidst på eftermiddagen, hvor han gør holdt på en top stigning, og mens jeg kæmper mig op på siden af ham, sender han en ordstrøm af italiensk imod mig, og jeg skimter et kirketårn i det fjerne.

Han vil fortsætte, så meget forstår jeg da af hans kropssprog men jeg har brug for et hvil og jeg kan jo lige så vel tale dansk som han kan tale italiensk så vi får sagt farvel med smil i en strøm af dansk og italiensk.

Efter et hvil fortsætter jeg frem mod byen forude. Jeg ser et skilt, der viser mod Santo Domingo, men jeg er så træt, at da jeg så et herberg lidt længere oppe ad en sidevej, beslutter jeg at NU må det være nok: Jeg næsten falder ind ad døren, da den bliver åbnet.

FANTASTISK

Der er ikke andre end mig. Tænk sig at have et helt herberg for sig selv, ingen pandelamper, ingen snorken, hosten eller raslen af poser.

Det er lige hvad jeg trænger til.

Efter den daglige rutine, går jeg ud til hospitaleroen i køkkenet for at give en hjælpende hånd, men det får jeg ikke lov til. Nu er det en mand, der kun taler spansk, jeg er i selskab med, så da maden er færdig, sidder jeg igen over for en fremmed mand uden kommunikation, men denne gang føles det nu meget naturligt og maden var god og rigelig.

Efter opvasken, som han også tager, gør han mig det klart, at han skal ind til Sct. Domingo, og hvis der kommer andre pilgrimme, så skal jeg bare lukke dem ind. Det håber jeg næsten ikke. Egoist.

Det gør der så alligevel.

Efter en times tid lyder der en kalden og jeg kigger ud. Hvad jeg kun kan beskrive som "fransk pludren" risler op imod mig fra en lille storsmilende lidt besynderlig udseende midaldrende kvinde. Jeg skynder mig ned for at lukke hende ind og viser hende op til et andet værelse end mit.

En total og bevidst udnyttelse af situationen; jeg trængte i den grad til at have et værelse helt for mig selv.

Sprogbarriere

Da den spanske mand kommer tilbage kan jeg godt se, at han ikke er helt tilfreds, men han taler kun spansk, kvinden taler kun fransk, og jeg taler dansk, engelsk og tysk. Det kan nu være praktisk med en sprogbarriere til tider.

Ved morgenbordet tager jeg til efterretning at jeg ikke skal løfte en finger for at hjælpe. Den franske kvinde forsøger at gøre sig forståelig ved hjælp af en ordbog. Reaktionen følger prompte. Hospitaleroen tager den ud af hånden på hende og anbringer den i vinduet, hvorefter han gør tegn til hende at spise.

Hun ser meget forundret ud på en meget "fransk" måde, uden at jeg dog kan definere det (måske var der lidt Edith Piaf over hende).

Det afholder hende dog ikke fra at blive ved med at "pludre" i min retning, selv om jeg HAR forsøgt at gøre det klart, at jeg altså ikke forstår et ord af hvad hun siger.

Jeg kan som tidligere sagt bedst lide at starte ud alene, så jeg er nok ekstra hurtig denne morgen.

Jeg fornemmer kvindens undren, men jeg har ikke lyst til at lytte til fransk pludren, og hun taler konstant.

Vil meget hellere lytte til vinden og fuglene.

Mæt og veludhvilet fortsætter min vandring mod nye indtryk og oplevelser.

Fortsættelse følger...

Fortsat lyst til at gå...

At gå, jeg går, vi/I/du går, man går...

Nogle går lidt længere end andre.

Jeg er én af dem.

Harold Fry er også én af dem.

Hvorfor går han?

Går han væk fra noget – mod noget – hjem til noget?

Jeg stiller spørgsmålene – kender ikke nødvendigvis svarene.

Jeg håber blot, at I som læsere vil ”gå med på endnu en tur” og nyde

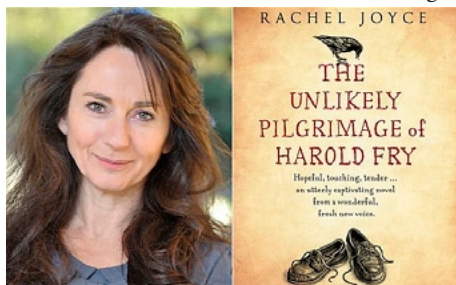
af Anette Riis, Silkeborg

I min tidligere artikel i dette pilgrimsblad (nr. 25) var vi ”lidt oppe og flyve”, idet vi betragtede ”dét at gå” lidt ovenfra – lettere filosofisk og eftertænksomt.

I denne tekst skal vi helt ned på jorden igen og gå – sammen med romanfiguren Harold Fry, som er ualmindeligt velbeskrevet i Rachel Joyes roman ”Harold Frys usandsynlige pilgrimsfærd” fra Forlaget Lindhardt og Ringhof, 2012.

Jeg har spurgt forfatteren, Rachel Joyce, om det er ok, at vi ”låner” Harold lidt – tager

ham lidt ud af bogen, går lidt sammen med ham – og ”snakker” lidt med ham undervejs. Rachel bekræfter via sit agentur, at det vil glæde hende meget - det er hermed vide-regivet til jer læsere!

På romanens site i mediet Facebook kan jeg i øvrigt se, at rigtig mange pilgrimme allerede har læst bogen og roser den til skyerne.

På romanens bagside står skrevet:

*”Da Harold Fry går hjemmefra en morgen for at poste et brev,
mens hans kone støvsuger ovenpå, har han ingen anelse om,
at han kommer til at gå fra den ene ende af landet til den anden.*

*Han har ikke nogen vandrestøvler eller noget kort, for ikke at tale
om et kompas, en regnjakke eller en mobiltelefon.*

*Det eneste han ved er, at han er nødt til at blive ved med at gå.
For at redde et andet menneskes liv.*

*En roman, der vil begejstre og berøre alle; en smuk historie om
venskab, kærlighed og smerte.”*

Ovenover denne tekst ses et postkort adresseret til Queenie Hennesy, St. Bernadines Hospice, Berwick-upon-Tweed med følgende ordlyd:

Jeg er på vej.
Det eneste, du skal gøre,
er at vente.
For jeg vil nemlig redde dig.
Jeg vil blive ved med at gå,
og du må holde dig i live.

HAROLD

Som fortalt på romanens bagside går Harold hjemmefra. Han vil forsøge at nå at se sin tidligere arbejdskollega Queenie, som er indlagt på et hospice i det nordøstlige England i byen Berwick-upon-Tweed, der ligger ved kysten ind mod grænsen til Skotland.

Mistede sønnen

Harold går ganske utræn og helt uplanlagt 1003 km på 87 dage. Romanen handler om Queenie; men ligeså meget om pensionisten Harold og hans kone Maureen, som han har været gift med i 17 år. Parret har mistet deres eneste søn, David, og har nu svært ved at nå hinanden. Derudover har Harold svært ved at tackle sit nye pensionistliv; han sidder passivt og kigger på Maureens mange lidt neurotiske gøremål i hjemmet. Som læser føles det derfor på en måde ganske rart, at Harold på sin vej til postkassen forlænger sin tur til at være 87 dage – man kan godt unde ham, at han går ud for at lede efter sig selv.

Som det kan være tilfældet for ægtefolk gennem mange år aner Maureen måske, at noget er anderledes:

Citat, Harold Frys usandsynlige pilgrimsfærd, s.13n:

"Klokken var lidt over 11. Han tog sin vandtætte jakke fra knagen, hvor Maureen helst så, at han hængte den. I døråbningen blev han mødt af duften af varme og salt i luften, men hans kone stod ved hans side, før han nåede at træde over dørtærskelen. "Bliver du længe væk?" . "Jeg går bare ned for enden af vejen."

Harold synes, at postkassen dukker op alt for tidligt. Han løfter postkortet mod den, tøver og går videre mod den næste postkasse. Men her sker det samme for ham igen:

Citat, s.16ø:

"Brevet lå stadig og hvilede på postkassens mørke mund. Han kunne ikke slippe det. "Det er trods alt," sagde han højt, selv om han stod alene, "en dejlig dag." Han havde ikke andet at lave... Det lignede ikke Harold at tage en hurtig beslutning. Det vidste han. Siden han var gået på pension, tog den ene dag den anden, uden at noget var forandret. Ikke andet end at han var blevet rundere om livet og havde tabt mere af sit hår. Han sov dårligt om natten, og indimellem sov han slet ikke. Men da han hurtigere end forventet igen stod foran en postkasse, tøvede han endnu en gang. Han havde indledt noget, og han vidste ikke, hvad det var, men nu hvor han var i gang, var han ikke parat til at afslutte det. Sveddråber sprang frem på hans pande, og pulsen var høj af forventning."

Man fristes til at sige, at Harold er ramt af "gåfeber", hvilket han dog ikke kender til endnu. Nemlig den feberhede forventning, der kan ligge i at planlægge en længere vandring og kaste sig ud i den; velvidende at den kan gå mange veje...

Et møde med en ung pige og hendes ord på en tankstation (hun får også betydning for Harolds videre tur) er medvirkende til, at

Harold tager sin beslutning om at fortsætte til fods mod Queenies hospice i det nordlige England:

Citat, s.21m:

"Man er nødt til at tro. Det mener jeg altså. Det handler ikke om medicin og alt det. Man er nødt til at tro, at den syge kan blive rask. Der er så meget i hjernen, vi ikke forstår. Men hvis man tror stærkt nok, så kan alting ske."

Citat, s.21n:

"Altså, det er ikke religion, jeg snakker om. Jeg tror bare, man skal stole på det, man ikke ved noget om. Tro på, at man kan gøre en forskel."

Fortæl hende...

Pigens ord gør indtryk på Harold og han beslutter, at der må være mere, han kan gøre end blot at sende brevet til Queenie. Han ringer til hospicet, hvor hun ligger:

Citat, s.24n:

"Fortæl hende, at Harold Fry er på vej. Det eneste, hun skal gøre, er at vente. For jeg vil nemlig redde hende. Jeg vil gå, og hun vil leve. Vil De fortælle hende det?"

Denne pludselige beslutning gør Harold helt forskrækket:

Citat, s.25n:

"Harold stirrede på den lange vej, der lå foran ham, og på det vidtstrakte, gyldne hedelandskab, og derpå ned på de sejlernes skab, han havde på fødderne. Han spurgte sig selv, hvad i himlens navn han dog lige havde gjort."

Over ham slog en måge smæld med vingerne og grinede skingert."

Derhjemme studser Harolds kone Maureen over, at Harold er unaturligt længe væk. Hun

gemmer sig i huset, bag gardinerne:
Citat, s.27n:

"Hvor er du henne?" sagde hun. Undergardinerne hang der mellem hende, og verden udenfor fratóg den al farve og tekstur, og det var hun glad for. Solen var allerede ved at gå ned. Inden længe ville gadelamperne blive tændt."

Harold begynder sin lange vandring – og overnatter på små hoteller undervejs. Han møder mange spørgsmål til sin færd:

Citat, s.39n:

"Har De trænet længe?" spurgte den høje dame."

Sikker og skamfuld

Forretningsmanden foldede sin avis sammen og lænede sig frem for at høre svaret. Harold nåede lige at tænke, at han kunne lyve, men det gik jo ikke. Han havde også en fornemmelse af, at kvindernes venlige spørgsmål i virkeligheden fik ham til at fremstå endnu mere ynkelig, så i stedet for at føle sig sikker på sig selv, følte han sig bare skamfuld."

"Jeg er ikke vandringsmand. Det var en impulsiv beslutning. Noget, jeg er nødt til at gøre for en anden. Hun har kræft. De yngre gæster stirrede undrende på ham, som om han pludselig var begyndt at tale et fremmed sprog."

"Mener De en religiøs vandring?" spurgte den trinde dame hjælpsomt. "En pilgrimsfærd?" Hun vendte sig mod sin veninde, der afdæmpet gav sig til at synge "He Who Would Valiant Be" fra "The Pilgrim's Progress." Stemmen steg, ren og sikker, i takt med, at hendes smalle ansigt antog en rosa kulør."

Harold møder her dét, som de fleste pilgrimme formentlig kender, nemlig nogle men-

neskers undren over, at man som pilgrim begiver sig frivilligt ud på meget lange vandreture, fuldt bevidst om, at det vil betyde stor træthed, smerter osv. undervejs.

Harold mærker også til smerter og erkender, at han ikke længere er ung og trænet. Men han fortsætter alligevel og mærker ret hurtigt også taknemmelige og ydmyge følelser – samt øget opmærksomhed og sine vågnende sanser:

Citat, s.45n:

"Livet var sandelig anderledes, når man gik gennem det til fods. Bag åbninger i digerne foldede det bakkede landskab sig ud, inddelt i ternede marker og kantet af højderygge med træer og buskadser. Han var nødt til at standse op og nyde synet. Der var så mange nuancer af grønt, at Harold følte en dyb ydmyghed over for naturens rigdom. Nogle havde en dyb, fløjsagtig, næsten sort nuance, andre var så lyse, at de nærmede sig gult. Langt borte fangede solen en forbigående bil, måske et vindue, og lysskæret flakkede hen over bakkerne som en falden stjerne. Hvordan kunne det gå til, at han aldrig havde bemærket alt dette før?"

Harold tænker naturligvis også på sin kone, mens han går:

Citat, s.48n:

"Maureen gjorde nu rent hele året rundt. Huset gør jo ikke sig selv rent, plejede hun at mumle. En gang imellem gjorde hun også rent de steder, hvor hun netop havde gjort rent. Faktisk føltes det ikke som at bo i et hjem, men mere som et spørgsmål om at holde øje med overfladerne. Det sagde han dog ikke højt. Han tænkte det bare."

Således sætter vandringen tanker i gang om, hvad vi hver især bruger livet på, og hvor vigtigt det er, at vi bliver opmærksomme på

dette, erkender dét – med mulighed for at ændre på tingene, hvis vi inderst inde ikke er tilfredse med den måde, vi bruger hver vores værdifulde tid på.

Harold møder stor gæstfrihed og gavmildhed på sin vej; nøjagtigt som dette normalt vil kunne opleves på større vandringer f.eks. på caminoen i Nordspanien. På et tidspunkt er Harold både meget tørstig og usandsynlig træt – og lige på dét tidspunkt, hvor han næsten ikke magter mere, møder han en venlig kvinde, der giver ham såvel noget at drikke og spise – og et tiltrængt hvil i en stol.

Det svære

Kvinden siger:

Citat, s.54n:

"Man skulle ellers tro, at det at gå var det nemmeste i verden," sagde hun endelig. "Bare et spørgsmål om at sætte den ene fod foran den anden. Men gang på gang bliver jeg overrasket over, hvor svære de ting er, som egentlig burde være de mest naturlige." Hun slikkede sig på underlæben, mens hun ledte efter ordene. "At spise", sagde hun til sidst. "Det er et andet eksempel. Det har nogle mennesker virkelig svært ved. Også at tale. Og tilmed at elske. De ting kan alle sammen være svære."

Det er min personlige pilgrimserfaring, at de samtaler med de mennesker, vi møder på vore vandringer, giver os rigtig meget menneskelig visdom, som vi kan bruge videre frem. Dét, der kan virke som tilfældige møder, sætter tanker i gang og dukker efterfølgende op som gode, værdifulde minder. Som i Haralds tilfælde kræver det ikke en længere samtale med mange ord; men er lige så meget dét at møde et andet menneske lige dér, hvor man har brug for netop det menneske, den viden og dét, man modtager i situatio-

nen – f.eks. også i form af mad, drikke og omsorg.

Harolds pilgrimsvandring planter små skud hos de mennesker, han møder - til incitation for ændringer i deres liv. Som f.eks. en kvindelig indehaver af et spisested, der er temmelig irriteret over det engelske klima:

Citat, s.68m:

"Selv når solen skinner, kan jeg ikke nyde det. Jeg kan ikke lade være med at tænke: ja, ja, det er rart nu, men det varer jo ikke ved. Enten ser jeg ud på regnen eller også venter jeg på den."

"Jeg vandt engang en rejse til Benidorm. Jeg behøvede bare at pakke min kuffert. Men jeg kunne ikke. De sendte mig billetten med posten, og jeg åbnede aldrig konvolutten. Hvordan kan det være? Når jeg nu endelig havde chancen for at slippe væk, hvorfor greb jeg den så ikke?"

Harold rynkede panden. Han tænkte på alle de år, hvor han ikke havde talt med Queenie. "Måske var De bange," sagde han. "Jeg havde engang en god ven, men det tog mig lang tid at opdage, at det var det, hun var..."

Hun holdt pludselig foden, som hun ellers havde svinget frem og tilbage som et pendul, stille, og så ned på tøffelen som om hun ikke havde bemærket den før. "En dag vil jeg tage af sted," sagde hun. Hun så ud over det triste lokale og fangede Harolds blik, og endelig smilede hun."

Fra sin vandring underretter Harold løbende de tre personer, han har mest i tankerne – i form af postkorthilsner:

Citat, s.83m:

"Kære Maureen

Jeg skriver dette fra en bæk ved siden af katedralen. To mænd laver gadeteater men ser nærmest ud, som om de er i fare for at sætte ild til sig selv. Jeg har angivet min position med et kryds. H."

"Kære Queenie

Du må ikke give op. Med venlig hilsen Harold (Fry)"

"Kære pige på tanken (JEG HJÆLPER GERNE). Jeg har spekuleret på, om du beder til Gud? Jeg har forsøgt det en enkelt gang, men det var for sent. Jeg er bange for, at jeg derefter mistede troen på det.

Med venlig hilsen, manden, der gik

PS. Jeg går stadig."

Tvivl og tro

Selv om Harold er i tvivl om, hvor meget han tror, er det tydeligt, at han undervejs tænker på Gud, som mange pilgrimme ligeledes kan opleve. De mange kilometer og stille stunder i eget selskab giver plads til mange tanker.

Man danner ofte sin egen behagelige rytme i pagt med sig selv, sine tanker og naturen. I denne sammenhæng kan dét at møde andre mennesker, støj, osv. være decideret ubehageligt; hvilket Harold også opdager:

Citat, s.86m:

"Han havde udviklet en langsom indre rytme, som byens larm og mylder nu truede med at overskygge. Han havde følt sig godt tilpas i landskabets sikkerhed og under åben himmel, hvor alting havde sit eget rolige tempo. Han havde følt, at han var en del af noget større end bare at være Harold. I byen, hvor udsynet var

så begrænset, havde han fornemmelsen af, at alt kunne ske, og at hvad det end måtte være, så ville han ikke være parat til det.

Han søgte efter spor af jorden under sine fødder, men så bare, at den var blevet erstattet af brosten og asfalt. Alting foruroligede ham. Trafikken. Bygningerne. Menneskemængden, der maste sig forbi ham, mens de råbte i deres mobiltelefoner. Han smilede til alle, og det var udmattende at forholde sig til så mange fremmede ansigter.”

Udover mødet med støj og for mange mennesker kan naturens luner i form af kulde, regn, sne, storm også betyde meget for os, der går. Man forsøger at tilpasse sig de forskellige naturtilstande og bliver derved stærk og i stand til at trodse næsten alt.

Man betragter og mærker naturen, vejret, farverne, lugtene, duftene - samtidigt med at dét, man spiser og drikker også smager stærkere og nydes i højere grad, end hvis et måltid blot er noget, der skal overstås, før man skal videre.

Harold oplever også disse ting undervejs – og fatter på trods af trængslerne nyt håb:

Citat, s.108ø:

”Harold stod og betragtede, hvordan den grå masse over ham gradvist blev opløst og afslørede helt nye farver: blå, mørkegul, fersken, grøn og højrodt. Så blev himlen pludselig badet i et lyserødt lys som om de klare farver var brudt igennem en barriere og var blevet fortyndet. Han kunne ikke røre sig. Han havde lyst til at bevidne enhver forandring. Lyset over landskabet var gyldent nu – han kunne mærke varmen mod huden. For hans fødder knirkede og hviskede jorden. Luften duftede grønt og fuld af nye begyndelser. En diset rosenduft, som små, bløde strejf.

Harold var så træt, at han knap kunne løfte fødderne, og alligevel var han så fuld af håb, at han følte sig helt svimmel. Hvis han blev ved med at se på noget, der var større end ham selv, vidste han, at han ville nå frem til Berwick.”

På trods af styrke og håb indhenter smerterne Harold. Han får hjælp ved endnu et tilfældigt møde med en kvinde, der plejer ham:

Citat, s.134n:

”Da han satte sine nøgne fødder ned på gulvet, kunne han ikke undgå at se dem med en fremmeds øjne, og han blev chokeret, som om han så rigtigt på dem for første gang. De havde en usund, næsten grålig farve, og strømperne havde lavet riller i huden. Vabler bredte sig ud over tærne, hælene og vristen. Det blødte fra nogle af dem, mens andre var betændte. Neglen på storetåen var hård som en hov og havde fået en mørkeblå farve der, hvor den havde stødt mod skosnuden. Huden var fortykket på hælen, den var revnet flere steder og blødte også lidt. Han var nødt til at holde vejret på grund af lugten.”

Det er meget individuelt, hvor meget de lange vandringer kan påvirke ens krop – og især fødderne, som de daglige redskaber, der bærer pilgrimmen frem. Dertil kan føjes, at sejlensko, som Harold går med, ikke just er det bedst egnede til 87 dages fortsat vandring!

Sundt for ægteskab

Mens Harold plejer sig selv for at kunne fortsætte sin vandring, forsøger Maureen at opretholde sit daglige liv derhjemme, godt hjulpet af nabomanden ved siden af. Samtidig bliver Maureen ligeledes mere eftertænsksom i forhold til sit eget liv og ægteskabet med Harold.

Det kan således være rigtigt sundt for et ægteskab, at den ene part begiver sig ud i verden og oplader sit sind med ny energi – samtidigt med, at den anden part derhjemme ligeledes forsøger at kunne være i eget selskab og evt. finder egen drivkraft og kreativitet frem, som kan styrke parforholdet og fællesskabet på længere sigt. Alt i alt en god løsning for begge parter, er min personlige erfaring.

Harold føler sig ligeledes mere selvstændig, rank og sikker for hvert skridt, han tager:

Citat, s.153ø:

"Harold fornemmede, at hans rejse først nu for alvor var begyndt. Han havde troet, den begyndte allerede, da han besluttede sig for at gå til Berwick til føds, men nu kunne han se, at han havde været naiv. Noget kunne begynde flere gange, eller på forskellige måder. Man kunne udmærket tro, at man var startet på en frisk, selv om man egentlig bare fortsatte ad samme spor som tidligere. Han havde set sine egne svagheder i øjnene og var kommet videre. Først nu var den egentlige vandring begyndt."

Den fornyede kraft bringer også Harold nærmere mod sin tro:

Citat, s.154m:

"Han så katedralen og sad indenfor i dens kølige lys, der vældede ind som vand fra oven. Han mindede sig selv om, at for århundreder siden havde mænd bygget kirker, broer og skibe – og gjort det i spændingsfeltet mellem vanvid og tro, når man tænkte nærmere over det. Mens ingen så det, lagde Harold sig på knæ og bad en lille bøn både for alle dem, han havde efterladt og for dem, han ville møde på sin videre færd. Han bad om vilje til at fortsætte. Og undskyldte for sin manglende tro."

Det er igen individuelt, hvor meget troen betyder; men de fleste pilgrimme vil få en fornemmelse af noget stort – og større en dem selv – på de lange vandreture. Derudover får man ofte en fornemmelse af, at man bliver i stand til at se menneskelige sammenhænge i et større perspektiv. Det samme får Harold:

Citat, s.155m:

"Verden bestod af mennesker, der satte den ene fod foran den anden, og et liv kunne meget vel forekomme ordinært af den simple grund, at den, der levede det, havde gjort det i så lang tid. Harold kunne ikke længere gå forbi et fremmed menneske uden erkendelsen af, at vi alle sammen dybest set er ens – men samtidig helt unikke eksistenser. Og at deri bestod dilemmaet i at være menneske."

Han gik med sådan en sikkerhed, at man skulle tro, han hele sit liv bare havde ventet på at rejse sig op og gå...."

Og lige netop her slipper vi Harold, og lader ham selv gå videre. Vi er kun nået halvvejs i denne velskrevne og finurlige roman – og jeg synes, at læserne selv skal have fornøjelsen af at gå videre og finde ud af, hvordan hans usandsynlige pilgrimsfærd fortsætter!

Tak, fordi I ville gå med på endnu en tur sammen med Harold Fry og mig; jeg håber, at I nød den, som jeg – og at vi mødes igen et sted derude på nogle af de fantastiske vandreruter, som man let kan blive så ganske afhængig af at sætte sine fødder på!

Note: Mine citater fra romanen "Harold Frys usandsynlige pilgrimsfærd" angives med bogens sidetal og med bogstaverne ø=øverst, m=midtfor og n=nederst for dét sted på den pågældende side, hvor citatet uddrages.

FRANKRIG – introduktion til pilgrimsruter

Forfatteren til denne artikel holdt (sammen med James Heimann) et inspirerende oplæg på foreningens seneste årsmøde om, hvordan man klarer sig på de franske pilgrimsruter. Kan man overhovedet finde ud af det, når ens skolefransk for længst er rustet op. Vi bad Gitta om at skrive sine erfaringer ned, så Pilgrimmens læsere fik lyst til også at vandre i Frankrig, der har så meget at byde på for pilgrimmen.

af Gitta Bechshøft

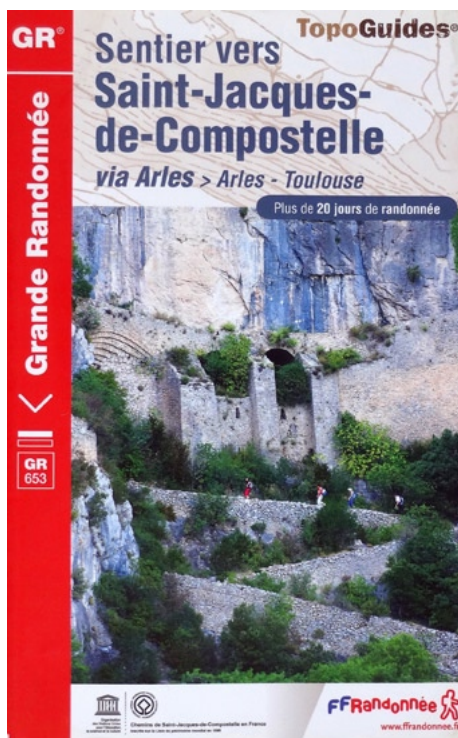

I 2005 satte jeg for første gang mine ben på en fransk pilgrimsrute. Dengang var der ikke så mange pilgrimme på de franske veje, som der er i dag. Guidebøgernes ruteanvisninger var heller ikke så lette at følge, fordi afmærkningen mange steder var lidt for lemfældig. Siden har meget ændret sig til det bedre, også fordi pilgrimme, der før har holdt sig til Spanien, nu er begyndt at interessere sig for de franske veje. Mange har også en ambition om at gå meget længere strækninger før de evt. går videre på Camino de Santiago.

Der findes i alt fire hovedpilgrimsruter – alle godt afmærkede – gennem Frankrig. den nordligste er La Voie du Tours. Herefter kommer La voie du Vezelay og La Voie du Puy. Den sydligste rute hedder La Voie du Arles. Alle ender de ved foden af Pyrenæerne, nær et af de to store bjergpas mod Spanien.

Jeg har vandret på alle, med undtagelse af den nordligste rute, GR 655, La Voie du Tours. Min første franske rute var GR 654, La Voie du Vezelay, som jeg valgte, fordi den lå i direkte forlængelse af den vej jeg fulgte fra Danmark, ned over Tyskland, via Köln og Aachen, til Namur i Belgien, videre til den franske grænse og sydover til pilgrimsbyen Vezelay. (der findes også guidebøger fra Tyskland til Vezelay.) Den næste rute var la Voie du Puy, GR 65, som jeg har vandret på flere gange. Sidst med start fra Geneve. (Via Gebenensis.) Den sydlige rute, GR 653, La Voie du Arles, vandrede jeg med to venner i 2010.

Guidebøger og kort

Min erfaring er, at man orienterer sig bedst, hvis man følger en guidebog, og helst den seneste udgave. Bøgerne findes både på fransk, tysk, hollandsk og engelsk. De franske ruter er lange, mellem 800 til 1.000 km, og guiderne er derfor ofte fordelt på flere bind. Det er praktisk, både med hensyn til vægt, og fordi mange ikke fuldfører ruten i ét hug. De franske GR-publikationer er efter min mening de bedste og mest gennemførte. De har "rigtige" geodætiske kort for hver dagsetape. Hvis man har lyst, kan man supplere med store folde-ud-kort (blå og grøn serie), der kan købes i boghandlere og turistbureauer overalt på ruten. Det er dog ikke så nødvendigt, med mindre man er en ægte kortnørd. GPS behøves heller ikke. Man

færdes meget sjældent i virkelig store skove og "øde" områder. Guidebøgerne kan bestilles over nettet eller købes på ruten, enten ved "start" eller i større byer undervejs. Prisen ligger på ca. 15-20 euro pr. bog.

Turistbureauer

Turistbureauerne ligger centralt i byerne langs ruten, og mange er åbne hele dagen. De fleste ansatte taler også engelsk, de er meget venlige og gør gerne alt for at hjælpe pilgrimmene med oplysninger, f. eks. om hvordan man kommer ind og ud af byen og hvor herberget ligger, ligesom der på hylderne tit ligger materiale med opdateret info. Er man i tvivl om, hvorvidt man (på sit skolefransk) klarer at bestille plads på næste herberg, kan man ofte få en af de ansatte til at ringe for sig. På mange bureauer er der også adgang til internettet.

Afmærkning og skiltning

Generelt er de franske ruter rigtig godt afmærkede. De fleste regioner har deres egne organisationer og arbejdsgrupper der kortlægger ruterne og holder dem vedlige. Alle de større franske vandreruter, betegnet GR (Grand Randonnée) efterfulgt af et nummer, er ensartet afmærket med to parallelle striber - en hvid og en rød. Der til kommer rigtig mange skilte, hvorpå der er anført mere detaljeret information: bynavne, kilometer og afstande i tid. De forskellige typer afmærkninger er udførligt beskrevet og forklaret i bøgerne, de er meget lette at få øje på, og sidder overalt. Ved almindelige bilveje og trafik-kryds samt ved ind og udkørsel fra byerne ses også de store officielle Camino-skilte. Af og til passerer man blå skilte med det internationale muslimskalsymbol, der oplyser om hvor langt der (stadigvæk) er til Santiago.

Divergerende ruter

Efterhånden som antallet af pilgrimme øges, har man set sig nødsaget til at lægge visse ruteføringer om eller skabe nye ruter. Normalt frembyder det ikke noget problem, men skulle man komme på afveje, er det altid godt at have den franske GR-bog med de "rigtige" kort ved hånden. Så man kan finde andre måder at komme frem på. Lokalt er der stor bevidsthed om ruten, og folk er meget flinke til at hjælpe pilgrimme på afveje med råd og vejledning, ja, måske tilbyder de endda et lift....

Fransk som "arbejdssprog"

Det er egentlig utroligt hvor lidt fransk, man skal kunne for at klare sig, så længe man er på ruten. I bøgerne finder man ofte en ordliste med de mest nyttige udtryk og vendinger. Man kan evt. selv forberede en slags "parlør" hjemmefra, øve sig lidt på udtalen, og ellers slå ørerne ud når man går. Andre pilgrimme kan også være meget hjælpsomme med telefonsamtaler og kontakt. Sproget skal i alt fald ikke være nogen hindring for den, der gerne vil gå på en af de franske ruter. Forberedelse hjemmefra giver dog lidt ekstra selvtillid.

Generelt om herberger

De tre ruter, jeg har vandret på, er alle meget velforsynede med pilgrimsherberger og andre (rimeligt billige) overnatningsmuligheder. Der findes adskillige former for herberger: De lokale - for det meste styret og vedligeholdt af en by. De private - enten etableret af en gruppe tidligere pilgrimme eller andre organisationer (sport, spejder, kristne fællesskaber etc.). Dertil kommer en lang række overnatningstilbud hos privatpersoner - for det meste i deres egne hjem, bondegårde og lignende. I kirkeligt regi tilbyder mange klostre også at indlogere pilgrimme, ofte til meget rimelige priser, eller på "retræteniveau". Bed & Breakfast (Gites de France), er også en mulighed, da dette segment for længst har opdaget pilgrimspotentialet. Her kan man ofte forhandle sig frem. Prisen afhænger om man vil spise middag (med familien) eller selv finde noget ude i byen.

Køkkenfaciliteter

Mange herberger har dem, men man skal huske selv at spørge, og hvis ikke, så find ud af om man kan bestille aften- og/eller morgenmåltid. Ved indkvartering på pri-

vate herberger bør dette være helt klart, før man kommer - også med hensyn til pris. De billigste herberger ligger på ca. 10 euro pr. person. I den dyre ende er prisen på mellem 15-20 euro. Et måltid koster normalt mellem 10-15 euro pr. person. Ofte er det at foretrække, hvis man ikke selv kan lave mad. Husk at spørge hvor langt fra centrum, herberget ligger, og om der er nogen indkøbsmuligheder i nærheden. Ellers må man selv tage mad med. Nogle herberger (heriblandt mange religiøse) er "donativo", dvs. man betaler hvad man har råd/lyst til. Kutymen er dog, at man giver hvad der svarer til minimumtaksten på almindelige herberger.

Med en smule logik og planlægning er det ikke så kompliceret, og slet ikke hvis man skaffer sig den ganske uundværlige, praktiske informationsbog med det pudsige navn *Miam Miam Dodo*. "Dodoen" opdateres hvert år og giver detaljerede oplysninger om et utal af herberger på eller i umiddelbar nærhed af ruten: Herbergets navn, kontaktperson, sprog der tales, telefon, mobil, e-mail, indkøbsmuligheder samt offentlig

transport, bank, post etc. "Dodoen" anbefaler ikke, men tilbyder blot muligheder. Herbergsværter skal dog leve op til visse standard-kriterier for at blive optaget på listen. Prisen er ca. 12 euro og bogen fås i de fleste større byer.

Forudbestilling

De fleste kommunale (store) herberger har næsten altid plads, også hvis man dumper ind uanmeldt, men man kan være uheldig at der er optaget. (Der færdes en del "grupper" på ruten). Hvis man vil bo privat eller på et mindre herberge i en lille "flække" så glem ikke at ringe. (Helst en dag forvejen.) Opgiv navn og nationalitet. Antal personer. Dato for overnatning, og spørg om pris. (Dette kan sagtens gøres på "simpelt" fransk, eller for det meste også på engelsk eller tysk.) Er der telefonsvarer, så læg besked! For en sikkerhed skyld husk selv at ringe tilbage. Det koster ikke så meget som man tror, selv om man ringer fra en dansk mobiltelefon. Det kan være ret bøvet at købe et nyt simkort i Frankrig. Ofte kan man høfligt bede sin vært om at ringe frem til næste herberg. De kender jo rutinen.

Mad og drikke

Om efteråret bugner de franske landskaber af alskens herlig frugt. Lige til at spise. I byerne er der markedsdag en gang om ugen – et pragtfuldt skue. Brødet (baguette) egner sig fint til sandwich, og bliver det for tørt kan man jo dyppe det i kaffen. Den franske mad er ikke dyr, og man behøver hverken sulte eller tabe sig undervejs. Der er dog et stort men! Mange småbyer ejer ikke en eneste butik mere. Hvis der er en pizzabar eller en minikøbmand, er man heldig. Derfor, benyt altid lejligheden, når den byder sig, til at købe (stort?) ind... dvs. brød, ost, skinke/paté eller pølse, samt årstidens frugt og grønt. Vand kan drikkes fra hanerne, så fyld altid flaskerne op. Der er ingen offentlige fontæner i hver lille flække ligesom i Spanien. De fleste franskmænd (også dem på landet) er aldrig hjemme om dagen. De arbejder, så man kan heller ikke ringe på, gå ind på en gård eller på anden måde tanke op undervejs, medmindre man finder en café eller en butik. Husk at det kan være meget varmt også i september og oktober. For resten taler franske hunde samme sprog som alle andre hunde. Bedst at holde sig på afstand...

Landskaber

De franske landskaber er meget forskellige, alt efter hvilken rute man befinder sig på. Vezelay-ruten er en del mindre kuperet end f. eks. Le Puy-ruten, men selv her veksler det mellem ret stejle partier og flade områder, oftest langs floder eller oppe i højlandet. Hver rute er utrolig smuk og meget varieret. Det ville være umuligt at beskrive det hele på så lidt plads, det skal ses – og ikke mindst mærkes, under fodsålerne. Bondelandet fremtræder sine steder så "primitivt" og rustikt som befandt man sig endnu i 1800 tallet eller endnu længere

tilbage. Franskmændene er utroligt stolte af netop deres egn, og meget knyttede til den. De fortæller hellere end gerne en nysgerig fremmed alt hvad de ved – og mere til. Deres huse (prøv endelig at bo privat ude på landet – det er vildt!) er flere hundrede år gamle, opvarmningen (hvis nogen) foregår i kæmpe pejse og kaminer, og maden indtages omkring et spisebord så stort som en modeljernbane. Sovekamre og senge er et kapitel for sig. Husk at bede om ekstra tæpper. Lommelygten er uundværlig, for det kan være svært at finde vej til toiletet i mørket op og ned ad knagende trapper, og værten sover i den anden ende af huset. Enhver bonde og husejer er pavestolt af netop "sit" domæne, sin by og sin provins og han har styr på både konger og grever og baroner, der har betydet noget særligt for hans hjemegn. En gæst bør være tålmodig og opmærksom under rundvisningen. Særlig når der i detaljer forklares hvordan alting fungerer (eller ikke fungerer). Det er fornuftigt at spørge om alt, hvad man ikke lige forstår – senere er man måske mutters alene og må klare sig selv. Klostrene er næsten de værste i den retning.

Byer

De franske byer varierer over en skala fra det håbløst romantiske til det totalt rædsomme. Mest af det første, da man sjældent skal gennemvandre endeløse, triste grå industrikvarterer for at komme frem til centrum og evt. herberg. Mange byer i det sydlige Frankrig ligger ved brede floder, broer skal krydses, ind- og udfaldsveje går stejlt op og ned, og gadenettet ligeså. De fleste mindre byer holder strengt på siestaen, så der kommer først liv efter kl. 16. Det betaler sig derfor ikke at ankomme for tidligt. Posthuse er ofte lukkede midt på dagen. Køb en stak frimærker, så er det problem løst. Internetcaféer

er der heller ikke mange af, og finder man en, skriver den ikke med qwerty, men med "fransk" tastatur. Det står også lidt skralt til med at finde WiFi til iPhone. Glem elektronikken og nyd livet. En almindelig gammel Nokia rækker langt. For den historisk interesserede pilgrim er de franske byer et rent slaraffenland. Der er store informationstavler alle vegne (dog mest på fransk), der fortæller spændende, dramatiske og næsten helt sandfærdige historier om alt mellem himmel og jord. Franskmændene elsker også at indrette museer. (I en by er der et museum for kirkeklokker!) Nørdernes paradys! Man kan også bare slå sig ned på en af de utallige små barer og caféer og betragte livet på gader, stræder og byens torve. I centrum render man altid på andre pilgrimme, og mange barer laver flotte sandwich på bestilling, mens man venter...

Pilgrimme

De franske pilgrimme har jo klare fordele i deres eget land, de kan virke lidt "klikeagtige", men ved nærmere bekendtskab (man skal selv tage initiativ) viser de sig at være rigtig venlige. De er også søde og flinke til at tage sig lidt af de "fremmede" fugle på ruten. Undervejs møder man også mange hollændere, tyskere og schweizere, så man behøver ikke "brække tungen" på fransk hver dag på herberget....

Årstider

De bedste sæsoner at vandre på er forår og (især) efterår. Fra midten af September og hele oktober er Frankrig et herligt vandreland, og for det meste uden alt for megen regn. Der er ret varmt, op til over tyve grader selv i oktober. Regn får man, i store, meget kraftige skyl, men så er det forbi,

og himlen er blå igen. Det bedste ved efteråret er, at enhver (kvindelig?) pilgrim efter en uge på ruten forvandler sig til en inkarneret "samler": blomster, æbler, granatæbler, figer, vindruer, champignon, brombær, hindbær, kastanjer, valnødder, hasselnødder og meget andet godt....

Man gnasker konstant på et eller andet. En stor del af rutenettet går tværs over marker og ind gennem skove, op i højlandet og ned i dybe dale. Pas på jægerne om efteråret – de er overalt, og plaffer løs. Det anbefales, at man har en gul "trafikvest" med til at hænge over rygsækken i jagtsæsonen. Bedst at være helt sikker. Jægerne er dog meget venlige og fortæller gerne, at de er ude efter vildsvin! så ved man det.... Smager godt. Ikke så sjov at møde....

Udstyr

Hvad rygsækken skal indeholde afhænger meget af, hvilken vandre-type man er. Og hvor gammel. Jeg foretrækker et vist komfortniveau, dog med hensyntagen til vægten. Det kan godt være det er "sejt" kun at have 5 kilo med, når man vandrer i Spanien, men der kan man også meget lettere finde et herberg at flytte ind på,

når det regner. I Frankrig skal der lidt mere planlægning til. En ting, jeg nødig vil undvære, er min letvægts-dunsovepose. Der kan være ganske (forbandet) koldt på nogle herberger og klostre. Særlig hvis de ligger på de 800 m. over havet. Vejret i Frankrig er som overalt i det mellemste Europa: regn, sol, blæst og steghede. En stor poncho, der når godt ned over rygsæk og ben, er efter min mening uundværlig. Letvægtsregnbukser også. Goretex-støvler er nyttige. Et sæt uld-undertøj (lange ben og ærmer) kan ligge på bunden af rygsækken i dagevis, men når vejret skifter, så....

Vandrestave hjælper med at fordele vægten af rygsækken, holde balancen under op- og nedture, og bringer én sikkert over de værste mudderpøle, der i landbrugslandet Frankrig kan være på størrelse med en pæn gammeldags mødding ved faster Annas bondegård. Medbring dansk (spansk) pilgrimspas. De franske kan også fås ved rutens startsted, men for en sikkerheds skyld... Væggelus er et kapitel for sig selv. Se min artikel her i bladet (nr. 24 januar 2013 – og tillige i dette nummer (red.)). I Frankrig tager man truslen fra krybet ganske alvorligt – heldigvis.

Pris og transport

Det er altid muligt at finde en større by der ligger i nærheden af ens destination. Derfra kan man komme videre med enten tog eller bus. Selv med utallige irriterende strejker er de franske jernbaner alligevel rigtig gode. Og billige.

Husk at oplyse om man er pensionist (retraité). Busserne fungerer også fint.

I en nødsituation kan man altid blaffe. Franskmændene er virkelig flinke til at "samle op".

Økonomien kører i euro, men prøv aldrig at veksle en seddel på 500 euro! Meget susppekt. Ingen – selv ikke banken – vil tage den, og man regnes i værste fald for enten falskmøntner eller smugler.

50 euro sedler er det helt rigtige. Bring en stak. Visakort accepteres overalt, men bring for en sikkerhed skyld to, da der (særlig på restauranter) kan være problemer med at få et kort godkendt. Næste gang man prøver, virker det igen. (Husk: ingen bank-automater i de små byer.)

Herberger betales kontant. Ligeledes mange B&B inklusive deres måltider. Man kan i snit regne med at bruge 25-30 euro pr. dag, afhængig af spisevaner, komfortniveau og "det løse": cappuccino, croissanter, flødekager, postkort, cigaretter, m.m.

Når de samlede udgifter er gjort op, kan 30 dage = 800 kilometer i Frankrig komme til at koste mellem 10-15.000 kr. per person. Uden at man overhovedet "lider afsavn".

Links

Det bedste link til al relevant information er uden tvivl *The Confraternity of Saint James* hjemmeside. <http://www.csj.org.uk/> Gå videre til beskrivelsen af de franske ruter, hvor der også findes mulighed for at finde engelsksprogede guidebøger til alle ruterne.

http://walkinginfrance.info/?page_id=3990

<http://www.webcompostella.com/>

<http://www.ffrandonnee.fr/boutique/le-catalogue-des-topo-guides.aspx>

Mod Santiago III - Bremen til Dortmund 2013

Her kommer beretningen om Mod Santiago-gruppens tredje etape, der strakte sig over 14 dages vandring og 338 kilometer. Gruppens idé, som blev undfanget af daværende pilgrimspræst i Viborg, Anette Foged Schultz, er at vandre i en gruppe fra Viborg til Santiago de Compostela. I 14 dage hvert år skal gruppen ifølge planen vandre ned gennem Europa og nå målet på omkring 10 år. Stort tænkt – måske også for stort? Men omkring 1000 kilometer er det da blevet til på tre år. Om den (foreløbig?) sidste etape berettes neden for. For god ordens skyld: dette er en personlig beretning som forfatteren selv tager det fulde ansvar for.

af Henrik Friediger

Belært af erfaringerne fra vandringen i 2013 (se Pilgrimmen nr. 23, side 43-55), havde gruppen besluttet, at den maksimale størrelse var 16 pilgrimme. Problemet er kort fortalt: overnatningssteder.

Initiativtageren, Anette Foged Schultz, meldte fra – hun har fået andet arbejde og kan ikke få en pilgrimsvandring passet ind i sit nye job. Et par andre afbud betød, at der var plads til to nye deltagere.

Vandringen blev tilrettelagt af to af deltagerne: Grethe Dyrby og Mogens Kastberg Nielsen, der har brugt lang tid på at få etaperne defineret og at finde passende overnatningssteder. Selvom ruten er velafmærket, og der findes gode guider, kniber det med plads til selv en gruppe på bare 16 personer.

Vi brugte vandrerhjem, når de fandtes, menighedshuse som nødløsning og hoteller, når der ikke var andre muligheder. Overnatningerne i menighedshusene bød på søvn på medbragte liggeunderlag i forskellige menigheders mødelokaler – og

som oftest kun et enkelt eller to toiletter med koldt vand i vandhanen – og bestemt ikke en luksus som fx et brusebad...

Vandrer man alene eller højst en fire-fem pilgrimme sammen, er der undervejs overnatningsmuligheder i tilknytning til kirkerne, men det har man ikke så megen glæde af, når man er del af en større gruppe.

Fra Bremen

Vi overnattede på vandrerhjemmet i Bremen den første nat. Det var rigtig rart at mødes igen og også de to 'nye' faldt hurtigt ind i gruppen. Om morgenen den første dag blev vi fulgt ud af byen af en af de lokale pilgrimme, der sørgede for at få sat os på sporet, der et langt stykke følger floden Weser. Dagens mål: Barrien er en lille by med en udmærket bager og et menighedshus, hvor vi kunne puste vores liggeunderlag op og indtage mødesalen. Kirkeuret slår hver time døgnet rundt. Det var der et par af deltagerne, der natten igennem kunne lytte til.

Andendagen gik vi mest i skov. Målet lå lidt uden for ruten hos et ægtepar, Brinkmann, der havde indrettet et herberg i dets rummelige bondegård. De var meget gæstfrie. Manden, Herman, kørte os endda i møde og tog rygsække og en af deltagerne, der var gået noget sukkerkold, med de sidste par kilometer. Til aften spiste vi dåsepølser med kartoffelsalat i en garage indrettet til formålet. Og næste morgen fulgte Herman os på vej lige til skellet af sin majsmark. Dagens mål var et kloster, der ligger isoleret ude i en skov, Haus Marienstein Endel, godt nok ikke let at finde, men dejligt at nå frem til. Vi blev endda installeret i dobbeltværelser med sengetøj og det hele.

Kristen gruppe

Vi var således kommet godt i gang med vores vandring og havde allerede prøvet lidt af hvert, hvad overnatningsmetoder angik. De første to år havde vi som bekendt haft vores egen præst med, som havde stået for vandringens religiøse side med daglige morgen- og aftenandagter. Det havde vi så ikke på denne tur. Samtidig var vi indstillet på, at vi som pilgrimme trængte til at høre et Guds ord undervejs og synge en salme eller to.

Det var endt med, at arrangørerne af vandringen havde overtalt mig til at stå for den side af sagen. Jeg havde en idé om, at vi kunne skiftes til det, men det blev ikke til noget. Derfor kom jeg til at stå for andagterne under hele turen.

Til hjælp havde jeg to små skrifter, som jeg havde fået af den præst ved Lyngby kirke, som jeg jævnligt arrangerer pilgrimsvandring sammen med, Julie Goldschmidt. Det var Den lille Pilgrimsbog, som oprindeligt er svensk og oversat til dansk af Elisabeth Lidell, og et lille hæfte, der hedder Bønner på vejen, som er udgivet af Kirkefondet. Der ud over har jeg jo Biblen i min iPhone og en app med danske salmer.

Salmerne havde vi med i et særskilt hæfte, som to af deltagerne, Birthe og Allan, havde fået fremstillet og som indeholdt de salmer og sange, som vi i gruppen efterhånden havde fundet dejlige at synge.

Hver morgen – og de fleste aftener – læste jeg en af Davids salmer fra Den lille Pilgrimsbog og bad en eller to af bønnerne fra Bønner på vejen. Da der senere opstod nogle problemer i gruppen, som jeg fandt kaldte på nogle særlige ord, fandt jeg dem i Biblen. Vi bad naturligvis også Fadervor sammen.

Ind imellem, syntes jeg, det var lidt af en belastning at stå for andagterne. Ofte vågnede jeg tidligt om morgenen for straks at tænke og læse mig ind på den eller de tekster, som jeg følte, ville give mine medvandrere nogle gode og opbyggelige perspektiver på vores vandring. Det er altså noget af en opgave, når man ikke er uddannet til det, og det giver en dyb respekt for de professionelle præsters arbejde.

Som oftest kunne vi finde et sted i det grønne, hvor vi kunne samles i en rundkreds og begynde dagen med læsning, bøn og sang. I Marienstein havde vi et lille, hyggeligt kapel.

Fra Marienstein

Den næste dag begyndte det at regne en smule. Da det blev værre var det ved at være frokosttid, og vi var nået til en søvnig landsby, hvor vi ledte efter et tørt sted at holde pause. Det var ikke så let, men med opbydelse af en smule frækthed, bænkede vi os under halvtaget i noget, der lignede en lille fabrik. Det viste sig at være et blåbærspakkeri, og da vi blev opdaget, blev vi mødt med venlighed og et par bakker blåbær, som vi kunne forfriske os med.

Selvom den næste by, Vechta, er ganske stor, lykkedes det os alligevel at fare vild på vejen dertil, så vi måtte spørge om vej i et ensomt beliggende hus. Her blev vi mødt med saftvand og en rundvisning af beboeren, som var en ældre dame. Hun havde ofte besøg af sin søn og hans jagtvenner og kunne ud over saftevandet byde på diverse frugtsnaps, hvilket vi dog høfligt sagde 'nej tak' til.

Om natten sov vi på hotel, mens det regnede voldsomt udenfor.

Vi bevægede os ind i hesteland. Overalt sås heste på markerne og vi passerede kæmpe store stutterier. I Mühlen, hvor vi overnattede på et katolsk center, blev vi mødt med stor venlighed, nærmest begejstring, og blev om aftenen budt på rabarberlikør og en masse snak, bl.a. med en ung, kvindelig, colombiansk dyrlæge, der kun arbejdede i området, fordi det var et verdenscentrum for hesteavl af den fineste slags. Hun planlagde en snarlig pilgrimsvandring på Caminoen i Spanien.

I Vörden var vi igen på hotel. Lækkert at få sovet ordentligt igennem. Som pilgrimsværten i Villafranca del Bierzo, Jesús Jato, siger: Pilgrimens søvn er hellig!

I Engter fandt jeg et pulterkammer i menighedshuset og fik en lille sovepille af en af de andre. Det gav nu også en god nats søvn.

Indgangen til Engter by er prydet af en stor muslingeskal, der fortæller, at vi er på Jakobsvejen. Det bliver mere og mere tydeligt, efterhånden som vi kommer længere sydpå, at den lokale bevidsthed om, at vi er på pilgrimsvejen, bliver større. Vi er nu kommet til den del af Tyskland, hvor grænsen går mellem det overvejende protestantiske til det overvejende katolske. Mange byer – selv ganske små – har såvel en protestantisk som en katolsk kirke. Når man taler med værterne i menighedshusene, kan de dog fortælle, at det hele går ganske fredeligt til, og at man ofte er fælles om fester og arrangementer.

Næste stop, Osnabrück, er en rejse værd. Prægtfuld by, smukke kirker og et livligt folkeliv med cafeer og pølsevogne. Vandrers hjemmet lå et par kilometer uden for byen og er ikke noget at skrive hjem om.

Gruppen

Det er ikke ideel lykke at vandre i en gruppe. For det meste går det godt, og der er mange hyggelige stunder og gode samtaler undervejs. Også godt at have nogle at dele oplevelserne med, som når der fx står et udsigtstårn i det flade landskab og nogle af os finder den ekstra energi og kraft, der skal til for at kravle op i toppen og nyde udsigten.

Men der bliver også slidt på nerverne, når man skal være så tæt sammen i længere tid. Hvis man ikke er påpasselig og får sagt til og fra i tide, kan man risikere, at en pludselig opstået irritation bliver udtrykt alt for bastant.

Det skete i Lengerich, hvor knubbede og sårende ord blev sagt. Det var svært at få løst op for knuden, som på den måde var bundet og sad i maven på flere af gruppens medlemmer.

Jeg prøvede at få løst op for situationen ved at læse fortællingen om Jesus, der forhindrer en stening af en synderinde ved at bede den, der er uden skyld, om at kaste den første sten. Vi er alle en del af det, der er sket – og vi er alle syndere. Det lykkedes nu ikke særlig godt. Sympatien blev hos den, som de sårende ord var gået ud over, og da angriberen ikke viste tegn på fortrydelse – de sårende ord stod vedkommende skam ved – vedblev hændelsen at kaste en skygge ind over samværet resten af tiden.

Ikke sådan at solen holdt op med at skinne – for nu at blive i billedsproget. De fleste af os havde det stadig rart og hændelsen gav anledning til en række gode samtaler om, hvordan man med indsigt og kærlighed kan holde sig selv og de andre ud.

Schmedehausen

- er en lille flække ved Dortmund-Emskanalen. Vi overnattede i menighedshuset og havde arrangeret det sådan i den sidste by af betydning, Ladbergen, at vi fik pizzaer og vin bragt ud om aftenen. Vinen var en gave fra en af vores tidligere medpilgrimme, Claus, der desværre ikke kunne deltage i årets vandring, og på den måde kunne vi skåle med ham på distancen. Det løste lidt op på stemningen og om aftenen gik vi en tur ud til kanalen.

Næste dag kunne vi vandre et langt stykke langs kanalen, før vi drejede fra og gik ind til den store by, Münster, hvor vi boede på vandrerhjem.

Næste by, vi vandrede til, var Rinkerode. Herfra tog langt de fleste af os bussen til Herbern, hvor vi skulle overnatte i en fodboldklubs forsamlingslokale – nærmest en bar. Jeg var nu så træt af liggeunderlaget (og den sure lugt af tobaksrøg, som hang i nålefilten) at jeg fandt et værelse i hotellet Zum Wolfsjäger, hvor hele gruppen senere spiste til aften. Dejligt få en lille pause fra det sociale. Dagen havde været præget af nogen irritation gruppens deltagere imellem.

Næstsidste stop var den pænt store by, Werne, hvor vi overnattede på et hotel med en spøjs vært, der krævede at få at vide, vor mange der ville have et blødkogt æg til morgenmad – han hadede at smide æg ud. Det endte med, at der alligevel var et par æg til overs. Dem tog jeg med som madpakke på vandringen den næste dag.

Det var også i Werne, at vi endelig fandt ud af, at vi ikke fortsætter den videre vandring mod Santiago som samlet gruppe.

I byen kommer der noget specielt, helbredende vand op af undergrunden. Vandet ledes op gennem en høj mur som er bygget af grene og derved får vandet til at forstøve. Den vandtåge, der dannes, skal have god virkning på lunger og luftveje i det hele taget, så folk sidder på lange bænke og læser eller laver håndarbejde, mens de indånder den helsegivende tåge.

Mod Dortmund

Den sidste dags vandring var på over 30 kilometer, og mange af os var efterhånden godt ømme på krop og sjæl. Normalt ventede vi på hinanden, men denne formiddag blev der meget langt fra front til sidste mand. På et tidspunkt længere end hvad flere syntes var i orden. Heldigvis fandt vi et cafeteria i en slotspark, hvor vi kunne hvile efter et par timer. Fra Lünen kan man tage et tog de sidste 12-15 kilometer. Det benyttede et fåtal sig af, mens de fleste af os gik også den sidste strækning ind til Dortmund.

Jeg havde fået en ubetvingelig lyst til at være alene og vandre i mit eget tempo. Da gruppen holdt hvil ved jernbanestationen, kunne jeg slet ikke være der. Der var små-aggressive hvepse, og i det hele taget ville jeg være mig selv. Jeg gik derfor alene de sidste kilometer til Dortmund. Et par gange var jeg i sms-kontakt med en gruppe, der gik nogle kilometer bag mig, men jeg kunne slet ikke beherske min lyst til at fastholde mit eget, raske tempo. Jeg havde et enkelt hvil, hvor jeg på en minigolfbane fik mig en apfelschorle (halvt æblejuice og halvt mineralvand, min yndlingsdrik under vandringen) til min madpakke med smilende æg, men ellers skridtede jeg bare derudad, de sidste kilometer igennem et tilsyneladende uendeligt indvandrerkravter, der vistnok ligger som en ring rundt om Dortmund.

Også centrum var fuld af indvandrere, der gik rundt og hyggede sig og spiste is og så efter deres mange børn. Vandrerrhjemmet ligger lige i centrum.

Efterhånden ankom folk. Vi spiste sammen på vandrerrhjemmet og de fleste af os sluttede aftenen med et velskænket glas tysk fadøl på en af de kæmpemæssige udskænkningsteder, som fylder torve og pladser om aftenen.

Inden da havde vi fået taget et gruppebillede. Når jeg ser på det nu, fyldes jeg med glæde. Vi klarerede det alle sammen og det fylder mig med vemod og en smule frustration, at vi har besluttet, at det er for svært at fortsætte sydover i den store gruppe. Men mon ikke mange af os fortsætter vandringeren mod Santiago i mindre grupper i de kommende år? Jeg håber det. Og jeg håber, vi kan følge den videre færd her i Pilgrimmen.

Dagsetaper i kilometer:

Bremen - Barrien 24
Barrien - Harpstedt/Wunderburg 26
Harpstedt/Wunderburg - Endel 24
Endel - Vechta 22
Vechta - Mühlen 20
Mühlen - Vörden 30
Vörden - Engter 21
Engter - Osnabrück 22
Osnabrück - Lengerich 28
Lengerich - Schmedehausen 20
Schmedehausen - Münster 25
Münster - Rinkerode 17
Rinkerode - Werne 28
Werne - Dortmund 31

I alt 338 km

Til planlægningen har vi brugt følgende bøger: Jakobswege, Wege der Jakobspilger in Bremen und Niedersachsen, Band 7, og Jakobswege, Wege der Jakobspilger in Westfalen, Band 6. - J.P. Bachem Verlag

Rutekort på nettet:

<http://waymarkedtrails.org/da/>

Pilgrimseventyr på cykel v.2.0

I det forrige nummer af Pilgrimmen stiftede læserne bekendtskab med Torben Heeris' specielle, personlige fortælle- og formidlingsstil, nemlig fra en cykelcamino langs Camino Del Norte. Denne gang følger beskrivelsen, "en slags anekdote", som han kalder den, af en cykeltur fra Sevilla til Santiago ad Via de la Plata i maj 2013. I det værste vejr i mands minde.

af Torben Heeris

"Jamen far, du har jo selv sagt, at man aldrig må give op!"

Sif Heeris, 7 år.

"Det bruger vi ikke her i Herredet!"

Bicicletta, 1 år.

"Jeg ved slet ikke, hvordan man gør!"

Torben Heeris, 61 år.

I 2012 gennemførte jeg en cykeltur fra Irún til Santiago ad Ruta Jacobea de la Co-sta, og trofaste læsere vil måske erindre, at jeg i beskrivelsen i Pilgrimmen nr. 25 kom til

at sige, at min cykel og jeg glædede os til næste tur.

Det er det, man kalder en hvid løgn, for til alle andre havde jeg utvetydigt tilkendegivet, at det gjorde jeg aldrig nogensinde mere igen! Nu er jeg genetisk set ikke disponeret for at lyve, men en hvid løgn er ikke en rigtig løgn, og jeg har derfor tilladt mig at undskylde mig selv. Jeg vil anmode jer om at gøre som jeg: Bær over med mig!

For da jeg kom hjem fra sidste tur tabte jeg indenfor 14 dage yderligere 7 kilo eller 19 kilo i alt, og jeg kom derved næsten ned på min kampvægt på ca. 75 kilo, som jeg efterfølgende har holdt!

Så som lovet før cyklen og jeg i al slags vejr op og ned ad Blaabjerg her i det vest-jyske, og jeg blev til alles store forbløffelse, ikke mindst min egen, lidt bidt af det. Hvad der startede som et enkeltstående projekt til opfyldelse af et letsindigt løfte, udviklede og udvikler sig til mere.

Jeg kan med en vis sikkerhed sige, at man alt andet lige er mere tilbøjelig til at blive bidt af det, hvis man har vægten, der korresponderer dermed! Jeg skal ikke her trætte jer med problemerne forbundet med som novice udi cykleriet at finde cykeltøj, der passer til minus otte grader, sne- og regnvejr, vestjysk blæst etc.

Bedste form

Da foråret 2013 nærmede sig, viste det sig ved nærmere efterprøvelse, at jeg uafvendt var kommet til at være i mit livs efterårs bedste form. Daglige ture i al slags vejr på 40-50 kilometer rørte mig ikke, måsen var vænnet til sadlen, ubehaget ved at skulle gøre det samme dag efter dag var væk. Jeg så ligefrem frem til dagligt at skulle i sadlen og grine af de unge hunde og hundinder, der formentlig lettere forundrede mødte denne gamle bedstefar på hans med gadgets og tasker fyldte cykel på sort og hvid mtb-rute omkring Blaabjerg. De vidste selvfølgelig ik-ke, og kunne ikke vide, at denne ateist og hans cykel havde St. Jakob på sin side. Herudover har det vist sig, at kombinationen af ikke én, eller to, men hele tre hobbies (cykling, naturoplevelser og svampejagt), har vist sig at være eliksir for en gammel ateistisk krop og sjæl!

Nu har Deres dragon et par gange mere end antydnet, at han er ateist, og som en følgeslutning at hans cykel også er det, hvorfor brugerne af dette "forum", formentlig med nogen rette, men fejlagtigt, kan forledes til at mene, at dette ikke er det rette forum! Men det er det rette forum, og forklaringen kommer her:

Jeg blev i en alder af nul år påtvunget den kristne tro gennem en dåb, hvilket jeg ikke havde den fjerneste indflydelse på. Via en hændelse i Folkeskolen, hvor jeg angiveligt kom grædende hjem, udtrykkende min bekymring over at læreren ville bilde mig ind, at mennesker blev til saltstøtter og juletræer i Sinai-ørkenen, helt ærligt!

Man skal lytte...

Så via en fraskrivelse af den normale konfirmation (af dåben går jeg ud fra) til fordel for en knallert, indledte jeg i mit voksenliv

et personligt korstog uden i øvrigt at tænke nærmere over det, mod påtvungne lidelser, og for senere at brugerne af bl.a. dette forum, deres familie etc. kunne sove en lille smule trygtere i en turbulent verden.

Jeg kan med sikkerhed sige, at jeg gennem denne proces har set og oplevet mere end de fleste på godt og ondt, mest ondt! Man skal aldrig lytte til rygter, siges det, men heri er jeg fundamentalt uenig: Man skal altid lytte til rygter, for ét af dem kan en skønne dag vise sig at være guld værd.

Rygternes Moder lyder, at Han elsker os ateister, idet vi i det mindste ikke slår ihjel i Hans navn!

Så da en bekendt ringede og sagde, at den teoretiske tur fra Sevilla til Santiago startede nu, blev planerne om cykelturen fra Chiang Mai til Phuket sat i vent-mode, og af sted vi fór. På delebasis kørte vi derefter til Sevilla, hvor Camino Via de la Plata traditionelt starter, bilen kørte hjem, og jeg cyklede nordpå.

Via de la Plata betyder i parentes bemærket ikke Sølvruten, men plata er en tidlig forvanskning af et maurisk ord for en gammel belagt romersk vej! Denne gang havde jeg læst på lektion!

Åh, fejl

Jeg cyklede nordpå på min trofaste Koga-bicycletta, med nøjagtig den samme oppakning som jo havde vist sig at virke på 2012 turen ad Ruta Jacobea de la Costa, med undtagelse af, at der nu var en Garmin cykelcomputer på styret, der var en ekstra taske på bagagebæreren, min iphone var tilsluttet omverdenen, sidste nye kort blev indkøbt løbende region for region, og jeg var i god form!

Inden ovennævnte bil kørte til DK, tænkte jeg ikke på at få mine vanter ud af den. Der var da 24 grader i Sevilla , og jeg tænkte grundet sidste turs 40 grader, at jeg kunne gøre denne tur i sandaler, så mine cykelstøvler kom heller ikke med. FEJL!

Hvem skulle dog også tænke på i maj måned at have støvler og vanter med i Spa-nien? Så selvfølgelig landede jeg i den koldeste og vådeste maj måned i Spanien i mands minde (nogensinde faktisk)! Første stempel fik jeg i katedralen i Sevilla.

Inden vi starter selve turen, vil et par undskyldninger, trods det at min kvote desangående forlængst er opbrugt, være på plads: Jeg er siden hjemkomst fra Ruta de

la Costa og den forfattede artikel, blevet humoristisk gjort opmærksom på, at min bevidste undladelse af at trætte læserne med Inferno, lidelser og kval, ubevidst har medført, at "novicer" i cykel-pilgrimring kan få den opfattelse, at turen var nem. Det var den ikke.

Kramper

Først omkring midnat efter de enkelte etaper holdt kramperne i mine fødder så meget op, at jeg kunne ligge ned. Først seks måneder efter hjemkomst og en læn-gere seance hos en fysioterapeut kom mine knæ fra udu til du via nogle ganske simple strækøvelser faktisk. Stamina (udholdenhed) er for de fleste ikke nok i sig selv, en vis basiskondition er påkrævet!

Stamina har også på et eller andet plan noget at gøre med æresførelse (underforstået, at hvis man ikke har nogen æresførelse, ja så.....), men det fritager selvfølgelig ikke ”gennemsnits pilgrimmen”, hvis en sådan findes, til at lytte til sin krop!

Det er ikke spor sundt på 11 dage at tabe 12 kilo, og på de efterfølgende 14 dage at tabe yderligere syv, men det er bestemt befordrende for en sund mentalhygiejne at fuldføre, hvad man har målsat!

Herudover undskylder jeg, at jeg ved fremsendelse af fotos til Deres Redacteur ikke tydeliggjorde, hvilke fotos, der hørte til hvilken tur, således at første turs daglige 40 grader kan forveksles med sidste turs isnende regnjejr.

Selve turen Via de la Plata er ikke højdemetermæssigt nær så slem som Ruta Jacobea de la Costa, her er kun ca. 12.000 højdemeter i alt fordelt over ca. 1.100 kilometer, der er oven i købet flere vandrette strækninger, men der er meget længere mellem overnatnings- og fouragerings-mulighederne, så min ide om også her mestendels at anvende campingpladser led skibbrud ca. halvvejs, accentueret af den fra øst kommende koldfront, hvilket jeg dog ikke vidste, før jeg sad i koldfront til drøbelen!

Selv om højdemeterne ikke var så slemme, er der dog andre piner. De bakker, der er på denne rute er længere, meget længere, f.eks. bakken fra Placencia op til Bejar er på 57 kilometer, og selv om den ikke stiger særlig

meget, er det, at den stiger så længe, nok til at gøre denne del af turen til en pine grundet noget, der hedder tyngdekraft!

Kedelig

Turen op gennem Merida, Caceres e.a. var begivenhedsløs og uendelig kedelig for en enlig pilgrim og hans cykel, især hans cykel. Hele turen var faktisk sammenlignet med Ruta de la Costa lidt kedelig (nyhedsværdien var selvfølgelig hedengangen!), så som annonce eller promovering for Via de la Plata må I kigge andetsteds hen. Men selv i kedelige noveller sker der dog ind imellem lidt af en vis interesse for eftertiden, så derfor:

Op på Batcyklen, Robin (jeg kalder den det, fordi jeg erfaringsmæssigt ikke vil have gadgets med, som ikke kan anvendes, og som ikke præsenterer sig godt i Batmans bælte!)

Jeg har aldrig siden drengeårene haft en punktering, og jeg har da slet ikke prøvet at skifte slange på baghjulet af en nymodens cykel med al dens tingeltangel af kabler, kæde, tandhjulskassette, bagskifter, bremseklodser etc.

Men da turen sidste år jo ikke havde givet mig anledning til panderynken desangående, og da jeg havde de samme punkterresistente dæk på, ja så...

En motortorpedobåd eller en kampvogn kan selvfølgelig også kræve eksperthjælp, men det havde jeg jo folk til dengang! Efter tre forgæves forsøg på at få et hotelværelse i Plasencia måtte jeg ud på campingpladsen, det var ok. Efter lejrslåning, som jeg nu kan udføre på under fire minutter, satte jeg mig ned på pladsens udskænkingssted.

Stop for lapning

Ind kommer et ungt spansk par, hvor hun har en punktering på mtb'ens baghjul. Han får nonchalant baghjulet af og begynder at lappe slangen. Da jeg øjnede chancen for lidt on-the-job training, fik jeg lov at kigge på, da han skulle have hjulet på igen. Som sagt så gjort, jeg vender tilbage til lejren, og man tror det er løgn, jeg har en punktering på bagdækket.

Klokken er nu ca. 21:30 og det bliver mørkt. På med pandelampen. Jeg forsøger først at lappe ringen med hjulet på via mit medbragte sammenklappelige vandfad. No go.

Det er nu helt mørkt. Jeg får derefter hjul og slange af, ind i vaskehuset, forsøg på at lappe slange. No go.

Af med slangen, i skraldespanden med den, og på med reserveslangen, se det virkede, og til en pris af tyve kr. per slange, agter Deres ærbødige herefter aldrig nogensinde mere at forsøge at lappe slanger, det er ikke umagen værd. Spredt bifald fra de omkringliggende campister!!

Dernæst og til sidst, og det var det sværeste: at få hjulet på igen i mørke, men så ku jeg lære det, ku jeg! Da jeg efterfølgende via iPad og Wi-fi sendte disse informationer hjemover til en bekendt, svarede denne, at han ikke siden drengæårene havde haft en punktering, men at han på selvsamme tidspunkt var punkteret på vej fra Esbjerg til Varde. Dette får mig dog ikke til at fravige mit standpunkt om, at der ikke er mere mellem himmel og jord?

Det bumpede

Næste dag en 57 kilometer bakke op til Bejar i modvind, faktisk havde jeg mod-vind hele turen igennem. 57 kilometer op ad

bakke er nok til at tage pusten fra selv den tapreste, men jeg havde ydermere ikke fået sat dæk og slange rigtig på fra nattens udskjelser, så for hver omdrejning af hjulet, bumpede det.

Nu er jeg ikke mistænksom af natur, men hvis jeg var, ville jeg nok have fundet det mærkeligt, at min bagerste fælg var sort som mod normalt skinnende aluminiumsblank. Bagerste bremseklodser var via Deres ærbødiges ignorans næsten smeltet fast til fælgen.

Til de af jer, der monne spørge, om der ingen grænser er for, hvor dum man kan være, må jeg erfaringsmæssigt svare: Nej, det er der ingen kendte grænser for!

Så da jeg kom op til Bejar, var jeg stegt!!! Jeg erindrer, at jeg var overbevist om, at St. Jakob var travlt optaget af vigtigere ting.

I Bejar var ingen campingplads så ind på hotel, og conciergen henviste mig til mit livs første cykelshop i dette cykelland. Så derhen med den nu lidt skrantende bicycletta, og her skiftede de slange, dæk, og klodser for i alt ingen euro! Da jeg kiggede lidt vantro på ejeren af shoppen over meddelelsen om ikke betaling i dette tilsyneladende af turistudsugning inficerede land sagde han, at det var en service i håb om, at jeg kom igen!

Ja, man skal høre meget, og jeg efterlod da også mod protest en håndfuld valuta til forfriskninger til personalet. Dette var til dels en annonce!

Fire møder

Efter Bejar næste morgen yderligere ni kilometer opad ad de kendte S-sving. Jeg passerede en enlig, og i mine øjne ikke særlig adræt tysktalende, kvindelig, traver med rygsæk, og efter de sædvanlige Buen Camino tilråb fortsatte jeg op til næste sving. Efter en halv time passerede jeg igen den samme tyske dame, hvilket jeg fandt lidt mystisk, men det var nok, som det skulle være.

Da jeg nåede toppen til højsletten ovenfor Bejar, havde jeg passeret denne tyske dame fire gange, hvilket jeg fandt ganske morsomt i al dens bizarrethed, men det tjener til at vise, at forskellen på at trave og cykle i bund og grund er tæt på ikke eksisterende! Ja, det er lettere at cykle nedad, ja, det er lettere at trave opad!

Det arbejde i form af bevægelsesenergi, man har udført for at komme til Santiago, er fuldstændig det samme, hvad enten man traver eller cykler! Når man traver, er al vægt selvfølgelig på det ben, der sættes i jorden, hvilket kun sker for cyklisten, når man stående

i stigbøjlerne skal op ad 10% + stigninger inkl. ca. 50 kilo ekstra vægt.

Til gengæld udligner pinnerne ved de watts, der trædes med benene, rigeligt de pinner, man har i måsen! Det tilkommer ikke mig at forklejne hesterytternes præstationer, men den uindviede kan måske godt få den kætterske tanke, at det eneste arbejde disse ryttere udfører, er at undgå at falde af hesten!

Kammeratlig snak

På toppen ovenfor Bejar her ca. halvvejs inde i vueltaen, fandt jeg det, forpustet og tynget af alder, opportunt at have en lille såkaldt kammeratlig snak med bicyclettaen, idet jeg anførte, at det jo tydeligvis var nyttesløst, at jeg var holdt op med at skranke, og så begyndte den at gøre det, hvortil den svarede, at den var uden skyld i det skete, at det var op til mig at oliere den behørigt, at sørge for at dens punktrésistente fusser inden turen var udskiftet med nye, og at jeg sluttelig burde skamme mig over at forsøge at skyde skylden på andre.

Til mit ultimative argument om, hvem af os der var den mest intelligente, et stykke metal sat sammen med diverse kabler eller Deres Ærbødige, topmålet af evolution, svarede den lidt bidsk, at det bedste bevis for, at der eksisterer intelligent liv andre steder i Universet, er, at ingen af dem havde forsøgt at kontakte os ærbødige. Overfor dette svindende argument måtte selv jeg give fortabt, og vi enedes om, at vi herefter hver især gjorde det, vi var bedst til, respekterede hinandens fordele og ulemper, hjalp til når nødvendigt, og mest af alt måtte enhver tvivl vedrørende foretagendets succes forstumme, ihukommende, at vi havde gået så grueligt meget igennem sammen! Kan en cykel være en god ven, kan den have en sjæl? Tja!

Allerede her i Bejar bemærker den skarpsindige, at jeg måtte på hotel, hvilket nogle måske vil rynke lidt på næsen af, men selvpineri bør ikke (og bestemt ikke i min verden og i min alder) udføres for dets egen skyld, der var ingen campingplads, bicyclettaen var nødlidende, jeg kan grundet trælse omstændigheder ikke anvende pilgrimshostels med deres lyde og bevægelser, og regnestykket eller de kolde facts ser sådan her ud: Overnatning på campingplads koster ca. 14 euro, diverse fouragering i dagens løb koster ca. 36 euro eller i alt ca. 50 budgetterede euro. Et hotel med morgenbuffet kan syd for Santiago for en stakkels, enfoldig pilgrim med et rævesmil på læben fås for ca. 35 euro, og det er nu, det smarte med den ekstra taske på baggebæreren materialiserer sig, for i den kan ligge alskens lækkerier med tjenerens indforståelse forstås fra buffeten! Udover en ganske væsentlig forøgelse af komforten med bl.a. bad, aircondition, strøm til diverse gadgets etc. en nettofortjeneste på ca. 15 euro per dag, minus kaffe og colaer, som jeg efterfølgende donerede til et godt formål i Santiago! Jeg har forståelse for minimalisme, meeeen....!

Fra rejse til fest

Det er i min pauvre verden al respekt og ære værd, at nogen fortsat, eller måske netop derfor, foretager "minimalistiske" pilgrimsrejser til Santiago de Compostela i "den rette ånd", men efter nu to rejser dertil i pineriets hellige navn, kan jeg med en vis sikkerhed cum iagttagelsessevne udtale, at jo tættere man kommer på Santiago i dag, jo fattigere bliver man nu i profittens hellige navn.

Den "rette ånd" syntes at tabes fuldstændig i dagens Spanien med mere end 200.000 såkaldte pilgrimme per annum, det er blevet til en turistfælde/industri på linje med Costa del Sol, Klinting Herred o.a.

Nogle af disse pilgrimme, er selvfølgelig stadig "pilgrimme", der foretager hele montyen af dybt religiøse eller personlige årsager, men den langt overvejende part ses i dag at være helt unge eller helt ældre, der "kun" foretager de sidste krævede 100 kilometer. eller dele deraf, uden andet formål end at kunne sige, at de har foretaget "pilgrimsrejsen til Santiago".

Specielt på de nordlige ruter er de sidste ca. 100 kilometer. i dag syltet ind i flag, restauranter, herberger og øl, hvilket jeg som dansk officer selvfølgelig har en vis forståelse for, idet vi ikke er almindelig kendt for at være bange for alkohol, men det hele er tilsyneladende blevet transmogriffet fra en rejse til en fest, formålet synes mestendels at være gået fløjten! Det er en udvikling, der set her fra diminutive Klinting Herred bør modvikles, jeg ved ikke hvordan, og jeg ved sgu (Så Ved Gud) snart ikke. Ja, det var noget af et grynt fra galten i ormegården!

Salamanca hele turen værd

Så op i sadlen igen og tilbage til Viena. Salamanca! Det må være den mest charme-rende by i Hispania Ulterior. Udover at jeg her fik mit andet katedral-stempel i passet, havde vi (bicyclettaen og jeg) den her snigende fornemmelse af, at hvis vi fik chancen (læs lotto), ville vi bosætte os her.

Jeg har været i Spanien utallige gange, men da vi på koldfrontens frontlinje trillede ind i Salamanca i øsende og isende regnvejr, vidste jeg intuitivt, at her var godt. Det er den samme fornemmelse, man har, når man står med et godt våben eller en god fiskestang i hånden, det skal umiddelbart sige ”guf”, ellers købes der ikke.

Salamanca sagde ”guf”! Jeg vidste selvfølgelig også godt, at her var en mulighed for et varmt bad, opladning af gadgets, tørring af tøjet, men det har intet med pilgrimsrejsen at gøre!

Salamanca var hele turen værd! God mad, god atmosfære, venlige mennesker, ingen åbne campingpladser, perfekt! Vi trillede via en automatisk døråbner direkte fra et ”Herrens vejr” ind i foyeren på et hotel, der var bygget direkte ovenpå ruinerne af en gammel romansk kirke, very charming indeed, og le concierge ulasteligt klædt så ud som om, at det var hverdagskost med våde, kolde danske motionscyklister trillede ind i hans foyer!

Så vi enedes hurtigt om at tage en hviledag i Salamanca. Set i bakspejlets klare lys, burde vi have taget en hvileuge, men sådan er der jo så meget. Der er et eller andet vildt fascinerende over at cykle over en gammel romersk bro, bygget for 2.000 år siden og som stadig står fuldstændig intakt og benyttes den dag i dag uden en skramme! Det er det altså, ihu-

kommende at dagens broer bygges med et lufespan på ca. 200 år!

En del af broderskabet

Der er flere forskelligheder på Via de la Plata og Ruta de la Costa end de fysiske, terrænet osv., men én af dem er, at vi halvvejs på Viena for første gang oplevede følelsen af en - med et jysk ord - slags ”interface” mellem traverne og os andre dødelige. Her på Viena følte vi os for første gang som en del af le fraternité (broderskab):

Tabara, en søvnig flække på kanten af nowhere. Vi trillede ind og sigtede direkte mod det grønne kors, Spaniens svar på Matas, for at få tanket op med talkum til måsen (jeg bruger talkum, idet det tørrer huden ud i modsætning til gel eller kopattessalve eller andre solutiones horribilis, hvilket har den effekt, at jeg på intet tidspunkt har haft problemer med skridtet).

Vi er nødt til at snakke om skridtet, for det er der, og der er ikke andre, der gør det! Min holdning desangående er, at såfremt Han havde ment, at der skulle fremkomme mandlige cykelryttere efter Gethsemane Have, ja så havde Han placeret det mandlige forplantningsorgan inklusive vedhæng oppe under navlen og ikke omkring og på sadlen! Dette er i bund og grund ikke et teologisk spørgsmål, men et praktisk! Der er en grund til, at mænd kører med cykelshorts og dittohandsker, trods min initiale personlige skepsis mod alt fashion.

For hvis de ikke gjorde det, ville eunukkerne overtage til ingen verdens nytte, og hænderne ville være ligeså søvnige, som ejermændene! Jeg er i denne forbindelse blevet fortalt, at femina også har behov for at cykle iklædt cykelshorts, men da denne side af the

real world på Google syntes tabu, kunne det være interessant, specielt for Femina, at høre hvorfor!

Pessimisterne blandt jer vil formentlig straks mene, at, såfremt det mandlige forplantningsorgan på ham sad oppe under navlen, ja så ville der forplantningsmæssigt set være et højdeproblem. Til dette vås kan jeg kun svare, at taburetten blev opfundet lige før det at omdanne korn til alkohol!

Derefter ind på plazaen, ingen mennesker, ingen bevægelser, en enlig hund gøede. Lidt lyd kom ud fra den eneste bar, så der parerede vi, ind og pudre måsen på los servicios, bestille kaffe med tredobbelt sukker og cola, ud og sidde ned efter 50 kilometer uden pause via Zamora. En ældre angelsaksisk udseende mand sætter sig ned. Han kigger nysgerrigt på bicyclettaen, og mere skal der ikke til.

Han er a wealthy businessman (velhavende forretningsmand) fra San Antonio, Texas, og har 14 dage til at gøre denne del af Caminoen, så han kan være væk fra konen og hendes familie, sammen med sin bekendte fra El Paso, der kommer om lidt.

Et samlingspunkt

Pludselig forvandles denne lille støvede ubetydelige flække til at være et internationalt samlingspunkt for en dansk rytter, en hollandsk cykel, amerikanere fra Texas, to tjekkiske cyklister fra Tjekkiet, tre spanske cyklister fra Spanien, to engelske "gentlemen", 15 spanske lokale, og en underskøn tjenerinde, der ikke har forstået en disse af det hele, idet hun ikke er fra et kendt land.

Sange synges, email adresser og telefonnumre udveksles, sang og latter, overstået på 30 min., hvorefter Tabara igen synker ned i glemselens dunkle dyb!

Efterskrift: Da jeg til sidst igen sad alene og gjorde mig klar til at drage videre, kom servitricen hen til mig og tiltalte mig på et sprog, som jeg ikke kendte, og som jeg ikke forstod.

Jeg betalte og forlod etablisementet med den her følelse af, at der var noget, jeg misede. I mine unge dage ville jeg have spillet spar es med det samme, men her sidder jeg alene i et fremmed katolsk land uden backup. Jeg får formentlig aldrig, aldrig at vide, hvad hun forsøgte at fortælle mig, inden jeg drog videre! Suk hjerte, brist ikke!

Vejret blev progressivt dårligere. Inden Tabara havde jeg allerede anlagt regntøj, men jeg affærdigede vejrliget med, at i Spanien, Costa del Sol, i maj måned, kunne det ikke gå helt galt.

Så op i foden af bjergene, ihukommende Murphy's 14. Lov ("Nogen gang går ting godt, dette fænomen kan dog ikke forklares!") i rimeligt humør, samarbejdet med bicyclettaen fungerede upåklageligt. Også her viste interfacen mellem cyklist og traver sig fra sin bedste side.

Man er vel lystfisker

Regnen væltede nu ned, men i et lille udskænkingssted oppe i bjergene møder jeg to engelske gentlemen, bedømt ud fra sproget, de var også på flugt fra familien etapevis, og jeg kan med nogen stolthed berette, at de var lidt benovede over, at jeg i Spanien på cykel havde medbragt en ni fods Hardy kulfiber fluestang (90 gram, plus en Shimano ni fods teleskopstang på 145 gram, man er vel lystfisker) specifikt indkøbt via en flight fra Bagdad til London for ca. 25 år siden. Benovelsen blev ikke mindre af, at jeg kunne oplyse, at den havde været med den

første dansker, der havde bevæget sig 2.500 kilometer langs Ækvator gennem Borneo (mig)!

Vi kører nu ind i bjergene. Solen er væk, men som sand cyklist kiggede jeg fremad, dvs. fem meter frem, og ikke opad! Det regnede, ja ok, men det gør det jo også af og til i Klinting Herred. Jeg har tidligere antydnet, at min evne til at sammenkæde faktiske forhold med neuronerne i min hjerne måske ikke er helt tidssvarende. Så da ambulancerne for frem og tilbage på min vej med 30 minutters intervaller tænkte jeg kun, at nå, der var nok en lokal beredskabsøvelse i gang. Da trafikken mod os helt udeblev, tænkte jeg slet ikke. Det regner nu med isnende vind, temperaturen er ca. tre grader, jeg har taget fuldt regntøj på, inderst merino uldundertøj, plasticposer på fusserne indenfor sandalerne (idet den ihærdige læser kan huske, at jeg ikke fik mine cykelstøvler ud af bilen), mine ekstra strømper på hænderne (idet den ihærdige læser kan huske, at jeg ikke fik mine handsker ud af bilen) fra sidste tankstation cum restaurant!

Se, der er mange ting, der gør sig gældende, når man begiver sig ud alene på et cykeleventyr som omtalte. Dels er man forholdsvis alene selvfølgelig, og dels har man af samme grund ingen til at snakke med, eller rettere ingen til at gennemføre en løbende fornuftig samtale med pilgrim og hans cykel!

Turpas

Så da vi når toppen af bjerget, møder vi et hav af køretøjer fra Guardia Civil, med samt dets personale. Guardia Civil er ikke notorisk, selvfølgelig, kendt for at være specielt fotogene, så jeg har ingen fotos af denne seance. Den har lukket al passage af bjerget grundet den fra øst kommende front, og, vi-

ser det sig senere, adskillige dødsfald blandt uforberedte pilgrimme.

Dens besked var kort fortalt, at man straks skulle gå i nærmeste herberg uanset, og man måtte ikke passere start, før de sagde til! Nu er det samlede Guardia Civil korps ikke i selv nok til at stoppe en vikinggrim fra Klinting og hans cykel, så da vi lettere frustrerede og piquerede gennem en halv times snak med diverse Guardia officerer lykkedes os at overbevise dem om, at vi skam var forberedte på alle eventualiteter, at vi som medofficerer havde en pligt til at sørge for, at diverse foretagender lykkedes, lykkedes det os at få et turpas, og vi blev vinket igennem.

Så i isnende regnvejr fór vi nedad - ad vores længste bakke nogensinde (nedad), regn og slud gjorde, at vi ikke kunne se nogen meningsfyldte informationer nogensteder fra, regnvejr gør at man ikke kan se ud af de medbragte solbriller, og regnvejr gør, at man ikke kan se noget som helst overhovedet!

Vejret var nu så dårligt, at guderne måtte sig forbarme, men på den anden side kunne vi nu lugte byttet, Santiago. Så efter diverse op og nedture i et Herrens vejr i styrtregn, slud og hagl lykkedes det os at nå Santiago.

Da vi trillede ind i de små mennesketomme regnvåde gader og ind på plazaen, mødte vi for første gang i lang tid andre pilgrimscyklister, men disse var fuldstændig incommunicado, idet de helt åbenlyst ikke var forberedt på dårligt vejr!

Den værste vinter

På dette tidspunkt var vi ikke klar over, hvad vi havde været igennem. Men da jeg satte mig ind på Hotel Rua Villar lige overfor pilgrimskontoret, og sammen med andre pilgrimme

de næste to dage via tv nyheder så, hvad der var sket, ja så fik den metaforiske pibe en anden lyd. Den værste vinter i mands minde havde ramt ikke alene pilgrimsruterne men hele Sydeuropas inklusive Giro de Italia.

Da jeg i lufthavnen på vej hjem tillod mig at ytre mig, blev jeg af den danske turleder mødt med: ”Det har jeg da ikke hørt noget om!”

Jeg sidder nu tilbage med en fornemmelse af, at jeg ikke ved, om jeg fremover skal satse på at trave en pilgrimstur, hvilket kun nu forudsætter en flybillet inkl. fem(!) kilo i en rygsæk med mit nyeste letvægtsgrej, eller om jeg skal fortsætte min søgen efter ligesindede til cykelture med alt, hvad der kræves af logistiske og, i mine øjne, unødigt vanskelige logistiske problemer!

P.S.

Endnu en cykelsæson er på godt og ondt henrunden. Jeg er blevet meget klogere, trods at alle ville have forsvoret, at det kunne lade sig gøre. I modsætning til Pilgrims Eventyr v.1 har jeg nu i v.2 ikke 25 kilo i cykeltaskerne men blot ca. otte kilo, f.eks. vejer mit samlede campingudstyr med alt til faget hørende nu under tre kilo. Til interesserede udleverer jeg gerne en liste over mit nuværende titanium/carbon/kevlar grej! Sæsonen har som sædvanlig også været præget af polemik om doping i cykelsporten, herunder endnu en tilståelse fra bl.a. et tidligere folkekært, gult, diminutivt stykke fjerkræ, og der gik da heller ikke mange sekunder, inden jeg havde ADK (Anti Doping Klinting) i røret. Her er, hvad jeg svarede dem:

”Okay, okay jeg tilstår: Igennem 60 år har jeg altid systematisk og skruppelløst fortalt

sandheden, og jeg indrømmer nu blankt, at jeg aldrig har bedraget jer allesammen! Jeg har allerede i en ung alder indtaget havregryn! Jeg har været afhængig af gule ærter! Jeg har været på rå fiskeolie i små kapsler og diverse carbon-hydrater, og jeg har ikke mindst ofte været på duften af cypresser! Kulinarisk brug af diverse svampe er mig ikke fremmed. Jeg har inhaleret glødende, tørrede blade gennem mine luftveje og hældt stimulerende, flydende nydelsesmidler direkte gennem mit spiserør, og jeg har uden blusel oven i købet nydt det!

Jeg har i den forbindelse et par gange været på hovedpinepiller! Jeg har selv produceret endog store mængder testosteron, og jeg har sågar med vilje ind imellem beskyttet mig mod seksuelt overførbare sygdomme, uanset at jeg var bekendt med konsekvenserne forbundet dermed! Jeg kender oven i købet flere, der har udført det samme, og jeg har ingen kvalm ved at afsløre de fuldstændig normale egenskaber, der får en gennemsnits homo sapiens til at søge lykken, hvor den end er, og uanset hvilken form den måtte tage.

Der skal ryddes op: Hvis jeg ikke må more og hygge mig, ja så er der andre, der må! Til trods for at jeg grundet ovennævnte har hørt fremmede stemmer, skammer jeg mig ikke over at have promoveret sang og løssluppen latter. Nu har jeg sagt det! Når jeg går ud af dette skur, er jeg en meget lettet mand, og jeg er klar til at modtage en velfortjent erkendelse derfor. Jeg håber til sidst, at disse oplysninger ikke vil få andre unge til at undlade at eksperimentere med gærede produkter, cool tungmetaller i udstyret og selvpineri i ukendt terræn. Mig stopper det helt åbenlyst og i hvert fald ikke!

Nemlig!”

HAIKU-digte

af Søren Strømqse

1/

Under stjernerne
den fløjsbløde morgenstund
Camino Francés

2/

Stenede stier
cikaden skjult i skyggen
bjergene og mig

3/

Det er løvfald
ved flodens gamle stenbro
et simpelt måltid

4/

Kragen er min ven
når vejen falder lang
på de store sletter

5/

Mit næste mål
et måltid, en fontæne
vejen jeg træder

6/

Jeg går alene
fyldt med glæde
blot ved at gå

7/

Den regntunge jord
skyernes luftslotte
på mudrede stier

8/

Oktober
solsikken fyldt med sol
druen fuld af vin

9/

Kulde og mørke
morgen på mesetaen
solen... åh solen

10/

Dag for dag
med solen i ryggen
på vejen

11/

Under Mælkevejen
iført hue og vanter
med skælvende hjerte

Pilgrimslivet

12/

Åh, den blå himmel
den gule og røde jord
den hvide grusvej

13/

Ubarmhjertigt
snorlige skærer vejen sig
gennem middagsheden

14/

Under himlen
over havet bare mig
og vejen

15/

Lyset denne morgen
kirkeklokken i det fjerne
en gående hund

16/

Kun stilheden
vinden i bjergene
vejen

17/

Skumringstime
ved tiltagende måne
dæmpede stemmer

18/

Himlen, solen
vidderne, duften, bjergene
alt er mit

19/

Galicia
bjergene over alt
og regntågen

20/

Mørketimerne
jeg... vågen, træt, lyttende
til natten

21/

Himlen hvid og grå
vejen en flod med gule
røde og blå skibe

22/

Skridt for skridt, dag for dag
vejen er blevet kortere
og dagen

23/

Alverdens lande
alverdens stjerner
lyser over Santiago

Caminoens gavmildhed

- en historie om at give noget tilbage til Caminoen

af Henrik Tarp

Bercianos juli 2013

To svedige danskere, mig selv og Elisabeth fra Sønderjylland ankommer i sommervarmen til Bercianos. Lige ved indgangen til den grå lerklinede højslette landsby ligger det lokale hostel med baren, hvor vi straks trækker ind for at få os et par kolde colaer.

Bercianos juli 1998

Fire svedige danskere, mig selv - sagde hunden -, Leif, Karen og Cornelia ankommer i stegende hede til Bercianos. Intet hostel ved indgangen til landsbyen, men efter et stykke tid finder vi den lokale bar.

Efter colaerne spørger vi til refugiet. Jo da. Præsten har vist nok et par senge, men han er ikke at træffe i dag. Spørg i huset ned på hjørnet for enden af vejen. Som sagt så gjort banker vi på og får en nøgle til et uselt udseende hus lige overfor. Vi åbner og et syn vi aldrig glemmer møder os. Møgbeskidt er den blideste glose vi kan finde på. Madrasser hulter til bulter, helliterscolafasker smidt overalt, papir og lort rent ud sagt. Her skal vi i hvert fald ikke overnatte. Tilbage til konen på hjørnet. Det forstod hun ikke.

Hun gjorde rent for et par dage side, men i går var der en gruppe franskmænd. Det må være dem. Ja det kunne kun være de franske pilgrimme. Det var den gang de troede de ejede Pilgrimsvejen. Det har heldigvis ændret sig. Nå, men her ville vi jo altså ikke være, så eneste mulighed var endnu engang ud i den stegende sommervarme og gå de 8-10 km til El Burgo Ranero.

Bercianos 2013

Jeg fortæller Elisabeth om oplevelsen. Vi taler om, hvor vi skal overnatte. Et kig i min guide. Vi kan vælge det nye med fælles spisning eller vi kan bo på hostallet. Vi går ind og spørger i baren. Der er oprettet et nyt refugium, får vi at vide. I det samme kommer Julien, canadieren, vi også har fulgt med ind i baren. Han har lige været en tur oppe i landsbyen. Jo, det nye refugium ligger lidt oppe til højre. Vi bliver enige om, at det vil vi prøve. Julien var ikke begejstret, så han har besluttet, at blive på hostallet. Vi hanker op i rygsækken og finder refugiet efter at have spurgt en af de lokale. En grå lerklinet mur omgiver "komplekset". Vi går ind og bliver mødt af en rusten sodavandsmaskine til højre, nogle borde og parasoller.

Fredeligt og til en vis grad hyggeligt. Vi bliver her, siger vi til hinanden. Kort efter kommer en mand ud. Sí sí, her er senge. Vi bliver ført ind i privaten, gennem køkkenet og ind i to værelser, hvor der er otte senge. fire i et rum og fire i et andet. Elisabeth tager en seng i første og jeg en seng i andet rum. Og nu i bad. Elisabeth først og jeg går ud i haven og får en øl. Hun kommer ud kort efter. Henrik, siger hun, man kan danse can can i baderummet så stort er det. Og så mig. Jo det var stort. Dejligt at have plads at bevæge sig på uden at føle man er lukket inde i et fængselsbad.

Klokken er efterhånden blevet omkring spisetid, så vi bliver enige om at gå op til hostallet for at spise, for det er ikke mu-

ligt selv at lave mad i deres private køkken. Jeg kalder på Juan, ham der kom os i møde. Jeg finder ham i huset ved siden af privatboligen i et stort nybygget hus. Her står Rosa, hans kone ved et komfur og laver mad. Jeg spørger om vi kan lave mad her. Nej siger hun. Nå men så går vi op til hostallet og spiser, siger jeg. Nej nej, I kan spise med os. Jamen er der nok til alle os. Det skal du ikke tænke på, svarer hun. Vi bliver bænket, seks i alt. Lækker spaghetti og hjemmelavet dessert, vin til maden og en skarp til desserten. Hvad skal vi betale, for vi kan jo lige så godt betale for det hele nu, overnatning og fortæring. Det er gratis alt sammen, lyder svaret. Det kan ikke være rigtigt, replicerer vi. Jo jo. Hvis I vil give noget, står der en sparegris inde i huset, hvor I kan lægge, hvad I kan afse.

Det gør vi så. Jeg lægger 15 euro, mindre kunne vel ikke gøre det.

Senere ud i gården under parasollen med endnu en kølig øl kommer Juan hen for at slå en sludder af. Jeg spørger ham, om det var deres nye hus vi spiste i. Nej, det er det nye refugium. Om jeg ville se det? Selvfølgelig. Om sikke et refugium. For neden som sagt køkken og alrum, hvor pilgrimmene med tiden ville kunne lave mad og spise. På første sal 12 senge i dobbeltværelser og et lækkert stort baderum. I underetagen endnu et stort baderum til handicappede. Det er lovbestemt, sagde Juan. Jamen hvorfor koster det ikke noget at bo her, spurgte jeg?

Og så kom historien...

For nogen år siden fik Rosa konstateret kræft. Lægerne gav hende et halvt år. Hvad ønsker du dig i det halve år, havde Juan spurgt hende. At gå hele Pilgrimsvejen var svaret. Som sagt så gjort drog de to af sted.

På vejen mødte de nogen italienere. Da de hørte om Rosas sygdom fortalte de, at de havde forbindelse til et hospital i Norditalien, der netop var eksperter i Rosas kræftsygdom. Der blev udvekslet adresser etc., og da Juan og Rosa vendte tilbage til Barcelona kontaktede de hospitalet. Ikke billigt, men i den situation er man ofte desperat, så de solgte alt hvad de ejede, lejlighed, møbler, ja alt og tog til Italien, hvor Rosa gik i behandling. Det gik godt. Man fik has på kræften og lykkelige var de to naturligvis.

Men hvad nu? Alt var solgt. Ingen sted at bo, intet. Vi laver et refugium foreslog Rosa. Jamen hvorfor i Bercianos, spurgte jeg. I er jo fra Barcelona og Andalusien, og her er vi så langt fra de to steder, som vi næsten komme i Spanien. Vi syntes der manglede et refugium her og det sted her kunne jo være lige så godt som så mange andre steder.

De købte huset og gik i gang. Nu var Rosa kommet til og jeg spurgte hende, hvorfor det absolut skulle være gratis. Hun ville ikke tage noget for overnatning, sagde hun.

Det var hendes gave til Pilgrimsvejen fordi Pilgrimsvejen havde givet hende livet tilbage. Hvis det ikke er medmenneskelighed, så ved jeg ikke, hvad medmenneskelighed er for noget. Næste morgen var de parate med morgenmad og vi kunne trave videre med noget af en indsigtfuld oplevelse. En af de oplevelser, som man kun finder dér, der nede på Pilgrimsvejen.

Aktiviteter 2014

Følg med på santiagopilgrimme.dk

Esrum kloster åbner igen for pilgrimme
Esrum Pilgrimscentrum lanceres søndag den 4. maj kl. 14-16 på Esrum Kloster, Klostergade 11-12, Esrum, 3230 Græsted. Alle er velkomne, læs mere på esrum.dk

Vi santiagopilgrimme planlægger at vandre dertil fra Nødebo kirke langs skønne Esrum sø.

Læs om den nyetablerede forening Esrom Peregrinus på deres hjemmeside, som lanceres 1. maj www.esrumpilgrim.dk

5 foredrag om Camino de Santiago

i Spejdersport (Ålborg, Århus, Odense og København) i uge 13 og 14. Foredragene er tænkt som en introduktion til Caminoen, Spejdersport giver 20% på udstyr. De endelige datoer kommer snart på hjemmesiden og Facebook.

Årlige vandringer

Årlig vandring på **Sjælland** bliver den 12. april. Turen er en fortsættelse af foreningens vandring af pilgrimsstier på Sjælland, og vi fortsætter hvor vi slap sidste år i Ballerup og vandrer de ca. 15 km til enten Høje Taastrup (15 km) eller Hedehusene (22 km).

Årlig vandring i **Jylland** bliver i forbindelse med åbningen af ruterne nord for Viborg. Det bliver 24 & 25 maj - se haervej.dk

Årsmøde med generalforsamling

- bliver i år holdt i Brøndby ved København lørdag den 25. oktober

Ny forskning om pilgrimmen Peter Kæller

Nationalmuseet har fornylig afsluttet en omfattende undersøgelse af Tyrsted Kirke ved Horsens. I kirken findes bl.a. det berømte gravmæle over pilgrimmen Peter Kæller. Undersøgelsen og de nye forskningsresultater er beskrevet i storværket om "Danmarks Kirker", Vejle Amt.

af Nils Hartmann

"Danmarks Kirker" er det store grundlæggende værk om vore kirker, deres kalkmale-rier, inventar og gravminder. Siden 1933 har Nationalmuseets eksperter sogn for sogn og amt for amt beskrevet kirkerne, store og små, i mere end halvdelen af landet. Hver eneste beskrivelse hviler på nye undersøgelser i marken, studier af kirkeregnskaber i arkiverne og på den ældre litteratur.

Udgivelsen er nu nået til Vejle Amt, hvor man først har behandlet købstadskirkerne og siden er fortsat med en perlerække af gamle landsbykirker. I det netop udkomne hæfte 16, som er en del af 3. bind om amtet, beskrives Tyrsted Kirke, der rummer den berømte gravsten over pilgrimmen Peter Kæller.

Tyrsted Kirke ligger i landsbyen Tyrsted, der med tiden er blevet en sydlig forstad til Horsens. Kirken er en romansk fråd-stensbygning fra middelalderen, bestående af kor og skib. Hertil er der i senmiddel-alderen føjet et tårn i vest og et våbenhus i nord. Af særlig interesse for os er naturligvis gravstenen over Peter kaldet Kæller, som i det følgende omtales ud fra kirkeværkets oplysninger.

Gravstenen menes at stamme fra tiden omkring 1275-1300 og er af grå gotlandsk kalksten, trapezformet og måler 197x116/85 cm. I den glatslebne flade er i næsten hele stenens højde indristet en fremstilling af den døde stående i pilgrimsdragt. Herover er langs stenens hovedende ristet et bånd med teksten: "Petr(us) dict(us) Kællær" (Peter kaldet Kællær).

Peter Kæller beskrives i artiklen således:

"Han præsenterer sig frontalt stående, rejseklar med let adskilte ben og udadvendte fødder. I sin højre hånd holder han en palmegren, et tegn på, at den afdøde havde været i Jerusalem, i sin venstre en lang pilgrimsstav med to knopper foroven og metaltorn forneden. Det korte hår er fyldigt og buklet, fuldskægget trevlet, ansigtet harmonisk med en lige mund. Peter Kæller bærer handsker og er iklædt en kjortel, der er lidt mere end knælang, og som er samlet

med et bælte. Ved det hænger en taske, som smykkes af en stor muslingskal, det mærke, som pilgrimme bragte med hjem fra Skt. Jakobs grav i Santiago i Nordvestspanien. Over kjortlen bærer pilgrimmen en fodsidd kappe, der er samlet foran brystet. Og om halsen har han en et hængesmykke i form af et ligearmet kors. Kappen er ført ud over armene og danner som kjortlen store glatte bølgede flader, der ender i folderør."

Artiklen omtaler en række tidligere beskrivelser af gravstenen, bl.a. i "Resens Atlas" (omkring 1677) og i "Danmarks Kunst" (1926). Det nævnes også, at Tue og Bodil Gad i "Rejsen til Jakobsland" (1975) mente, at Peter Kæller kunne opfattes som professionel pilgrim, der havde fungeret som rejsefører og som stedfortræder for velstående pilgrimme, der havde betalt ham for at rejse i deres navn. Tue og Bodil Gad havde derudover en teori om, at navnet Kæller var nedertysk med betydningen kældermeister. Samtidig foreslog de, at Peter Kæller kunne være identisk med en "Petri Kæller", der i 1301 optrådte som vidne i et testamente til fordel for Esrum Kloster. Denne tese blev senere fulgt op af Niels-Knud Liebgott i bogen "Hellige mænd og kvinder" (1982).

Interessant er det at få oplyst, at historikeren Bente Jensen senere tog forbehold over for Gads og Liebgotts teorier. Idet hun i "De tog taske og stav – Danske pilgrimsrejser i middelalderen" (Ud-ude-hjem. Rejsen i historien. Den jyske historiker, nr. 46, 1988) henviser til, at tysk forskning antager, at muslingskallen fra og med 1200-tallet ikke entydigt er knyttet til Santiago. Men at skallen fra da af blev et alment symbol på pilgrimsfart. Peter Kæller kan derfor ifølge Nationalmuseets eksperter være en almindelig velstillet pilgrim fra Tyrsted Sogn,

der havde været i Jerusalem, og som lod sig afbilde i pilgrimsdragt på den sten, han agtede at få på sin grav.

Det nævnes også, at Peter Kællers sten kvalitetsmæssigt hører til blandt de bedste og smukkeste vesteuropæiske gravsten over pilgrimme. Materialet er som nævnt gotlandsk kalksten, og det indskrænker mulighederne for, hvor udformningen kan være foregået. Det kunne være på Gotland, men artiklens forfattere mener, at sandsynligheden taler for en af de nordtyske kystbyer, som importerede gotlandske sten og videreeksporterede færdige gravsten. Også en tredje mulighed nævnes, nemlig at gravstenen kan være skabt i Danmark (i Horsens måske?), men i så fald efter al sandsynlighed af en udenlandsk stenhugger.

Stenen var indtil 1771 placeret midt under korbuen, sikkert over Peter Kællers oprindelige grav og kan vidne om, at den afdøde var en prominent person med høj lokal status. Omkring 1866-67 blev gravstenen flyttet og indmuret i våbenhusets vestvæg.

Artiklens noter rummer omfattende litteraturhenvisninger for den, der ønsker at vide mere. I øvrigt kan et besøg i Tyrsted Kirke anbefales, så man ved selvsyn kan se den smukke gravsten, som er den eneste bevarrede af sin art her i landet.

Danmarks Kirker, Vejle Amt, 3. bind, 16. hæfte ved Ebbe Nyborg og Niels Jørgen Poulsen under medvirken af Birgitte Bøggild Johannsen og Hugo Johannsen. Udgivet af Nationalmuseet, 2013.

<http://danmarkskirker.natmus.dk/>

Hæfte 16 omfatter kirkerne i Hatting, Tyrsted, Tyrsted og Stenderup.

Fig. 22-23. Gravsten nr. 1, o. 1275-1300, over pilgrimmen Peter Kæller (s. 1649). 22. Foto AM 2012. 23. Tegning af Magnus-Petersen 1887. – Tombstone, c. 1275-1300, of the pilgrim Peter Kæller.

Sankt Olav i Rom

af Stein Thue

Sommersolen skinnede ubønhørligt på Via del Corso, Roms prominente hovedgade. Folkelivet var præget af hestedroscher, cyklister og en mængde fodgængere. Der var romere, turister og ind imellem en pilgrim, og i sidste kategori var jeg. Mit valfartsmål var den statelige barokkirke *San Carlo al Corso*, som siden 1893 har haft et alter, viet til St. Olav. Svenskerne har klosterkirken til *St. Birgitta* ved Campo de' Fiori, og nordmændene har Olavsalteret i *San Carlo*.

Det gør indtryk, når du forlader travlheden på corsoen og kommer ind i den svale, pragtfulde kirke fra 1600-tallet. I det tredje sidekapel på venstre side, får vi øje på det store maleri af helgenkongen. Iført rustning og med de kendte attributter – rigsæble, økse og en døende drage (!) ved fødderne.

Landskabet i baggrunden præges af fjord og fjeld, og en lille stavkirke skimtes i det fjerne. Den nationalromantiske altertavle viser en konge, som kan minde om en klassisk Wagnerhelt, og vi bør nok forstå kunstværket i lyset af tiden for dets tilblivelse – det 19. århundrede. Over og under maleriet står at læse: *Altare Privilegium* og *Norvegia Rex*. Billedet anskueliggør en del af den norsk-europæiske kulturhistorie og giver os en indsigt i historien om forbindelsen mellem Norge og Rom.

For godt og vel 850 år siden (i 1159-60) drog den nyvalgte ærkebiskop Eystein av Nidaros til Italien for at blive bispeviet og modtage sit embedstegn af paven. Her begyndte en tradition, som fortsatte frem til Reformationen. Alle nidarosbisperne måtte enten selv

– eller ved en stedfortræder – rejse til Rom for at få pavens velsignelse og modtage embedstegnet: et *pallium*, der er et bredt hvidt bånd af uld med indvævede sorte kors, som bæres af katolske ærkebiskopper.

Op gennem tiden har flere lande haft deres nationale kirker, kapeller og altre i Rom.

Disse var en slags 'diplomatiske repræsentanter' nær pavestolen. Således har briterne *San Silvestro in Capite*, og longobarderne fik *San Carlo al Corso* i 1600-tallet. Men ruller vi historien op om Olavsalteret i San Carlo, viser det sig, at vi faktisk kan takke de norske katolikker for det. Efter Reformationen var al katolsk religionsudøvelse forbudt i Norge. Det var først i 1845 – altså godt 300 år efter Reformationen – at katolicismen blev tilladt igen i vort land, og næsten 50 år senere – i 1892 – blev dette markeret i Rom.

Det skete ved, at pave Leo XIII forærede den norske 'mission' – hvilket betegner de norske katolikker, som bor i Rom – et kapel med et såkaldt privilegeret alter i San Carlo. Leos gave markerede samtidig hans femtenårsjubilæum som pave.

På den tid var Johannes Olav Fallize overhoved for de norske katolikker. Han så mulighederne, som det nye kapel indebar, og engagerede portrætmaleren Pius Welonski til at male altertavlen med portrættet af Olav den Hellige. Dermed fik de norske katolikker i Rom deres eget samlingssted, og i dag er kapellet blevet et mødested for nordmænd i almindelighed – ikke kun katolikker.

Vi, som valfarter dertil, kan glæde os over, at Olavsalteret er blevet et økumenisk fælleseje, som appellerer til mange – på tværs af traditionelle 'båse'.

Siden 2007 har alteret haft sin egen forening – Venneforeningen for St. Olavsalteret – som på økumenisk grundlag – stimulerer den kulturelle og religiøse virksomhed, som foregår i kapellet. Der holdes her gudstjenester til jul samt på Norges nationaldag, den 17. maj. Efter hver gudstjeneste, som afholdes i Olavskapellet, er det en fast tradition, at menigheden synger Gud signe vort dyre fedreland.

Hvert år, den 16. oktober, arrangerer venneforeningen en økumenisk messe på norsk og latin til minde om Olav Haraldssons omvendelse til kristendom og hans dåb i 1013 (nogle hævder 1014). Fra 16. til 18. oktober afholder foreningen de såkaldte 'Olavsdager', som omfatter foredrag, modtagelser og omvisninger i Rom med tilliggende herligheder. Dette arrangement er i sig selv en valfart værdig. For at deltage, må man være medlem af venneforeningen. Et medlemskab koster 350 kroner om året og giver mange fordele. Find ud af mere om alteret på **www.olaviroma.no**.

Oversat af Niels Henrik Lieberkind

Olav den Hellige i San Carlokirken i Rom malet 1892 af Pius Welonski.

Arnes minde

af Henrik Tarp

På din vej fra Pyrenæerne ud mod Santiago møder du mindesmærker for pilgrimme der døde undervejs. Det kan af naturlige grunde ikke være anderledes. Med det store antal, der går hvert år, må der desværre være nogle, der af en eller anden årsag ikke klare turen. Sådan har det været i tusinde år. Nogen steder på din vej kommer du ligefrem forbi hele middelalderkirkegårde, hvor pilgrimme er begravet.

Hvert dødsfald er tragisk og berører selvfølgelig først dem, der følges med pilgrimmen og senere familien. I middelalderen var den enkelte pilgrim ukendt og blev derfor "bare" begravet, der hvor han var død. For middelalderpilgrimen var det at møde døden på vej mod et helligt mål, som at blive modtaget af Vor Fader på livets vej. For nutidens pilgrim, sikkert for de fleste, ikke lige dét der var målet med at begive sig af sted.

Jeg kender kun én pilgrim, som ønskede at dø på pilgrimsvejen. Pilgrimsvejen mod San-

tiago var for ham det ypperste i hans vej mod Gud. Desværre for ham blev det ønske ikke opfyldt i fuldt mål, men alligevel. Han boede tæt på Hærvejen og på en af sine vandringer dér, følte han sig pludselig utilpas. Han satte sig ned og blev kort efter fundet af en nabo. Hurtigt blev han bragt til sit hus, men var død da han kom hjem. Han fik sit ønske opfyldt, selv om det var langt fra Santiago.

Kun en enkelt dansk pilgrim har mødt livets slutning på Pilgrimsvejen i Spanien. Foreningen har skænket en mindeplade, som er opsat, der hvor han døde. Pilgrimme standser, læser pladen, ære hans minde. Nogle lægger blomster andre sætter billeder på korset. En dansk pilgrim har skænket sin muslingeskal og skrevet mindeord på den. Arne Skov Schmidt mindes nok mere her af mange forskellige nationaliteter end på en dansk kirkegård. Vi standsede også og mindedes denne danske pilgrim, der døde lige efter, at han var gået over Aymerichs bro over floden Salado kort før byen Lorca.

Skridt for skridt

af Finn Buhl

Præludium:

**”Jesu dåb og korsets gåde –
er Guds kærlighed og nåde!”**

Når man vandrer sættes ”blot” den ene fod foran den anden. Vi tænker ikke over det. Det er blot en refleks....opøvet dengang vi var spæde: Først kravlede vi. Derpå kom vi – med megen besvær og efter mange forsøg, som endte på halen – op på fødderne, vaklede, blev støttet af vores mor, og endelig, endelig det første spæde, usikre skridt hen imod vores far, som greb os, før vi væltede omkuld. Men snart blev dette ene skridt til to...til tre...til mange, og vi stavrede ubesværet af sted.

Mange vandrer nu på Caminoen, og det at sætte den ene fod foran den anden...skridt for skridt...er ”bare noget kroppen gør”!

Nogle få begynder under vandringsfam-
lende at tage de første åndelige skridt, ”krav-
ler”, men ”tumler omkuld”: For der er ingen
at støtte sig til, eller tage det første skridt
hen imod: Vi er et folk af kultur-kristne...
uden andre traditioner end dem, der er i det
sekulære samfund. Derfor begynder den
åndeligt søgende caminovandrer som oftest
”at skabe sine egne åndelige skridt: I stedet
for Jesus, Vor Frelser, som støtte, og Faderen
at gå hen imod, ”støtter” den begyndende,
åndeligt søgende caminovandrer sig i stedet
til sit ”JEG” og ”går det første spæde, usikre
skridt” hen imod ”Den Indre Bevidsthed”.
Og derfor opstår det mantra, at ”den ene
måde at gå Camino på vel er lige så god som
den anden”... ”Fri os fra dogmer og faste re-
tningslinier!”

Men nogle – nogle ganske få – finder støtte
i Vor Herre Jesus Kristus, og vakler med
spæde åndelige skridt frem mod Faderen.
Og når først vi er kommet godt i gang med
at gå, har vi en ”Vejviser” – Sankt Jacob –
som peger i hvilken retning, vi vedblivende
opnår støtte, peger på Jesus Kristus Den
Korsfæstede, så vejen hen til Faderen jæv-
nes ud og bliver lige og let: Pludselig står vi
i katedralen i Santiago de Compostela foran
Sankt Jacobs helgenskrin og kan forløste re-
citere Den Apostolske Trosbekendelse! Van-
dringen er slut!

Postludium:

**Jesus – Kristus – Guddomsmanden,
fristet overvandt Han fanden,
lagt i graven, men opstanden,
Midler og har sendt Talsmanden.**

Denne kriblen og krablen

En vandring på Caminoen - eller rettere en camino - kan give mange glæder og gode personlige oplevelser. Samt enkelte mindre gode, f.eks. et angreb af væggelus, som i Spanien kaldes chinchas. De er mange steder, især under de rigtige, lune forhold. Vi satte os for at finde ud af, hvor udbredt problemet var i fjor. Det var tilsyneladende ikke stort.

af Erik Staffeldt

I begyndelsen af maj i fjor - under mange danske pilgrimmes planlægning af årets vandring på caminoerne - udsendtes en opfordring til pilgrimme, der ville på camino.

Om de ville fortælle deres oplevelser med eventuelle væggelus?

Henvendelsen blev rettet til medlemmer af Facebookgruppen Danske Santiagopilgrimme og pilgrimme i foreningens åbent forum på hjemmesiden www.santiagopilgrimme.dk med angivelige caminoplaner. Der kom hurtigt en del tilbagemeldinger med løfte om at sende oplysninger om erfaringer med væggelus. De dukkede også op i løbet af sommeren og eftersommeren.

Det lange, kølige forår har medvirket til, at der næppe er udklækket så mange væggelus som under varmere forhold, men at dømme efter pilgrimmenes oplysninger kom de da frem enkelte steder senere.

Det generelle indtryk er, at der nok er færre væggelus, end man umiddelbart skulle tro, hvis man fokuserer på, hvor meget der tales om dem.

Men det betyder langtfra, at man bør glemme dem.

For de er der jo. Og vi pilgrimme bærer deres æg med os, må vi antage som udgangspunkt.

Derfor er det også klogt at gennemføre en grundig vask (/frysning) af sin egen person (ludstyr), når man kommer hjem.

Der gøres fra de spanske myndigheder og mange herberger et betydeligt arbejde for at holde problemet med væggelus nede på et acceptabelt niveau på caminoerne. Og det er ikke Foreningen af Danske Santiagopilgrimmes opgave at tale væggelusproblematikken op, men da de nu er der, de små kræ og de somme tider generer pilgrimme, kunne det være nyttigt at få belyst problemet lidt nærmere gennem denne undersøgelse.

Deltagerne i undersøgelsen blev bedt om at give op til otte konkrete svar efter et skema, og en del svar var formuleret udenfor skemaets spørgsmål. Derfor er det langtfra entydigt at lave egentlig optælling af svarene. Ligesom det næppe gavner at nævne herberger, hvor væggelus er antruffet, da de kan have "gasset" lokaliteterne i mellemtiden.

Dog: visse steder tager man ret let på problemet med chinchas, for det er jo dyrt at få gasset og lukket herberget af den grund i flere dage.

Selv om man påpegede angreb af væggelus, kunne man fået et skuldertræk og et indforstået smil som reaktion.

Foruden væggelus, betyder chinche "plageånd" og "irriterende", og en "chinche-ta" er en tegnestift, mens "chinchin" blot betyder skål!

Der hersker en opfattelse af, at væggelus trives mere i billige, dårligt vedligeholdte herberger og langt mindre i fem-stjernede hoteller.

Ja, i nogen grad.

Og det fremgår, at enkelte mennesker kan være særligt "modtagelige", mens andre i samme gruppe ikke er angrebet, selvom man bruger alverdens forebyggende midler som B1, antihistaminer og lavendolie eller sågar - blomster, eucalyptusolie, tee-tree olie, imprægnerede lagner (Lifesystems bed bug undersheets, som dog i visse situationer var for små).

En ting er at holde væggelusene på afstand, en anden er ligefrem at få dem udryddet. Til den ende har et af vores engagerede medlemmer gjort opmærksom på, at forskere ved Pennsylvania-universitetet har fundet ud af, at en svamp, *Besuveria bassiana*, kan gøre det af med bæsterne. Den æder dem op så at sige indefra ... i løbet af fem dage. Svampen "angriber" ikke raske mennesker, men folk med et meget svagt immunforsvar er udsatte.

De allerfleste besvarelser i undersøgelsen kommer fra Camino Francés, hvor der også er set og mærket flest væggelus, mens der er enkelte rapporter fra den portugisiske rute og Camino del Norte, hvor væg-

gelusene tilsyneladende gemmer sig for mennesker.

Nogle af svarene er meget fyldige - med advarsler mod enkelte herberger og råd om at se sig godt for. Og eventuelt gå lidt længere for at finde et sted, der tilsyneladende er godt renholdt.

Et af svarene lyder: "I Alberque Aitzenea i Triacastela var hospitaleraen meget engangeret i at hjælpe en pilgrim med et væggelusproblem. Meget positivt!".

Fotoet viser hospitaleras, der undersøger brugte tæpper for væggelus i Aitzenea, før de deponeres i et skab med insektafvisende middel inden næste udlån.

Endelig takker redaktionen for de mange gode og engagerede svar, som løb op i godt en snes.

Hvad er livets mening?

Læseren kommer med gennem store dele af forfatterens liv og oplevelser - som rejsende, som pilgrim. Peregrinus er den, der går imellem markerne, og ser, hvad der vokser, sætter sig sine indtryk, fordi hun/han altid er åben for, hvad øjet ser og sindet sanser.

af Arne Larsen

De store forskelle på den af landbolivet prægede, rodbundne kultur, som jeg, her på Nordvestfalsters yderste punkt med vand på tre sider, voksede op i - og så den, af det moderne byliv inspirerede omstillingsparate "flekskultur", som nutidens ungdom stort set overalt vokser op i, må hver på sin måde bredt malet, underordnes ovenstående spørgsmål.

Men jeg kan naturligvis kun svare for mig selv. Og da jeg som 15-årig sammen med en flok andre bondeknlode, af mine kærlige forældre, der drev et mindre landbrug, blev sendt på efterskole i vinteren 1942-43, var de allerfleste af os elever mere eller mindre bevidst om, at vor menneskelige tilværelse var en gåde.

– I hvert fald, så var en af de ting, som virkelig satte sig stærke spor i min bevidsthed, og som stadig står for mig som mit livs overordnede pejlemærke forstanderens insisteren

på, at livets gåde kunne sammenfattes i det spørgsmål, som Sfinksen, der i sin ensomme majestæt står ude i Saharas ørken, og som ifølge ældgamle overleveringer har stillet ethvert menneske, der kom forbi, eller (min egen tilføjelse) som bare andetsteds i verden har følt sig som rejsende / pilgrim i tilværelsens uendelighed af skiftende landskaber:

Hvad er livets mening?

Samt at den med sin kæmpe klippekrop ville knuse alle, der svarede forket. Dette sidste dog uden at det af os store drenge opfattedes som nogen trussel men tvært imod som en opfordring til at tage imod det som vor tilværelses ultimative ansporing til os om ufortrødent at tænke over, hvad det dybest set er, dette i høj grad åndeligt motive-rede spørgsmål drejer sig om i en materielt behersket dagligdag? – tilgiv mig om det jeg her skriver i nogen grad beror på efterrationaliseringer!

Organiske helheder

Den gang havde vi drenge, fornemmede jeg, for det store flertals vedkommende ikke meget andet end tågede fornemmelser omkring dette spørgsmåls vægt og relevans, men vi var, dette til trods, åbne for, at vi måtte vedkende os vore åndelige rødders betydning for vor danske / nordiske samfundsmodel udgjort af den organiske helhed, som vi helt naturligt og umiddelbart følte os som garanter for og kollektivt forpligtede på med sigte på udviklingen af ligeværdighed i borg og hytte, som Grundtvig formulerede det.

Og jeg kan i denne forbindelse ikke undlade her at referere til den omstændighed, at vor helt enestående danske sang- og salmeskat, ganske særligt igennem alle mine skole- og ungdomsår, og ikke kun i skolen men også bredt i mange andre sammenhænge, dyrkedes intenst, idet vi aldrig (foruden at vi havde ugentlige sangtimer på skemaet) begyndte en skoletime eller indledte et møde i en forening uden at indlede med en sang hentet derfra.

Og dette er, må jeg vedgå, en omstændighed der endnu får mange af de foreningsmøder og andre begivenheder, som jeg i dag deltager i, og hvor der ikke synges, til at virke underligt brødflove. – For der er nu ikke noget der befæster og løfter samhørigheden imellem mennesker op i en højere enhed som det at synge sammen, uanset hvor forskellige de syngende er, eller ved hvilke lejligheder sangen folder sig ud.

Det var da også ud fra disse omstændigheder og motiver vor danske velfærdsstat over mange årtier udkrystalliserede sig og muliggjorde, at vort land fra at have været relativt fattigt forvandlede til at blive et af de rigeste i verden. Set med vore nutidsøjne, var datidens sociale vilkår måske nok barske. Men helt på den måde følte det ikke af flertallet af dem, der selv udgjorde den nederste del af hierarkiet, fordi dette, for dem, var en del af tilværelsens bestemmelse, at sådan var det bare.

Jeg er gammel nok til at have kendt nogle af disse folk, der nok var fattige, men også stolte. For de vidste, at de på lige fod med alle andre var en del af en national, folkelig kontrakt, som uanset den besiddende classes generelle følelse af overlegenhed dog ikke frakendte dem retten til at kæmpe for ret og rimelighed.

Uhæmmet virilitet

Men nu omkring et århundrede senere anser majoriteten af danske borgere det desværre for nødvendigt, at vi – for i fremtiden at kunne klare os i den globale konkurrence – udnævner det private initiativs uhæmmede virilitet til det fundament, hvorpå vort lands velstand og velfærd skal hvile, jævnfør den ny tids slagord om, at det skal kunne betale sig – understøttet økonomisk – at arbejde.

Men som så også nødvendiggør en ændring af vor igennem mange årtier knæsatte nationale, kontrakt som så må tilføjes det nye element, at tilfældigt udvalgte borgere for fremtiden i kortere eller længere perioder af deres liv, for nogle livslangt, tvinges til at sætte deres eksistens på stand by.

En sådan tankegang er nok udtryk for rationalitet, men den har så til gengæld den bivirkning, at den lægger gift for en af vort samfunds allervigtigste drivkræfter: Det enkelte menneskes stolthed! Og dermed – på grund af vor latent menneskelige hang til selvmedlidenhed og andre uheldige svagheder som f.eks. ligegyldighed – let vil brede sig. Kort og godt, dette fører til en utilsigtet ophævelse af denne for ethvert samfund helt vitale kontrakt, der skulle have sikret, at ingen borgere uforkyndt blev udsat for overflødhedsfølelsens mareridt.

Braklagt kraftkilde

Der er et gammelt ord, der siger, at der skal en bred ryg til at bære gode dage, hvilket jo egentlig også bekræfter sandheden i den gamle græske fortælling om Sisufos, kongen af Korinth der, som gudernes straf for hans lemfældige omgang med deres forventninger til ham, dømmes ham til i underverdenen, og til i evig tid at rulle en stor sten op på bjergets top, hvorfra den hver gang triller ned igen. Og så fremdeles.

Mit ærinde med at fortælle denne historie er at have en passende skabelon at hænge min tankerække op på. Jeg mener nemlig, det er en misforståelse, når vi griber til at skære i velfærden for vore dårligst stillede medborgere ud fra det ræsonnement, at denne var blevet til en "sovepude", idet jeg i forbifarten henviser til, at borgere, der har fat i den "lange ende" altid, hvis de havde magt, har mistænkt dem, der havde fat i den "korte ende" for at "snylte". Men det var jo netop velfærden, betinget af solidariteten i samfundet, der i sin tid satte vort lands rige opblomstring i gang. Og velfærdens dagsaktuelle tilbagerulning skyldes derfor ikke de nederste samfundslags snylten, men derimod et generelt nedbrud igennem alle samfundslag af ellers gammelkendte moralske dyder, med deraf følgende øget bjergsomhed hos både store og små.

Og dette repræsenterer i virkeligheden, i sin yderste konsekvens, "alles krig mod alle" som et truende alternativ til en socialt ansvarlig samfundsordning.

Jeg ved, at myten om Sisyfos kan tolkes forskelligt. Men i min tolkning fremstilles Sisyfos som en lykkelig mand, der i sin yderste nød forbliver tro imod sin bestemmelse, uanset dennes absurditet. Jævnfør min barnheds ovenfor omtalte stolte, men fattige mennesker, der ufortrødent passede deres arbejde, uanset hvad som helst.

Som gammel - da jeg gerne er min alder bekendt, bruger jeg med vilje ikke ordet ældre - opdager man på akkurat samme måde, hvor vigtigt det er at være tro imod sin bestemmelse, også selvom andre måske vil tænke, "at han dog gider" eller, "nu rabler det"! bare fordi disse andre ser det, vedkommende gamle beskæftiger sig med som absurd. - Li-

gesom nu f. eks. mig selv, der her som I ser, bare doserer lommefilosofi uden adkomst.

Og så er jeg dog alligevel en gammel mand, der lykkeligtvis i min frihed føler mig bundet til den opgave, jeg ser som min bestemmelse. - Fornægtede jeg den ville alskens dårligdomme hurtigt gøre det af med, hvad der i så fald måtte være tilbage af mig. - I mine øjne er grunden til mange moderne menneskers svigtende greb om livet, kollektivt og individuelt, at der som følge af 80 års uafbrudt materiel opgang i konjunkturerne er opstået en ubalance i vor vægtning imellem åndelige og materielle behov, i de sidstes favør.

Denne ubalance, som har gjort os til vor tids kræmmere, må vi have korrigeret. Tilligemed at vi kalder nogle af de gamle moralske dyder, der tidligere gjorde det skamfuldt, uberegtiget at tilegne sig unødigt offentlig hjælp, til ære og værdighed igen. Vi skal som Sisyfos, være tro imod vor bestemmelse, uanset hvad. Og er dette for meget forlangt, kunne en smule mindre sikkert også virke ganske genopdyrkende på manganen en ellers braklagt kraftkilde.

Alle har et valg

Når jeg her insisterer på at se mit eget personlige livsløb som en eneste lang pilgrimsvandring, så er det til dels fordi, jeg har været velsignet med et meget langt liv og derfor i min erindring må give plads for mange forskellige indtryk - ofte med indbyrdes modstridende fortegn og incitamenter, hvorfor jeg så også må indføje hver og én af disse elementer hver for sig i et meget broget helhedsperspektiv, sikkert også fordi jeg fra min tidligste ungdom under 2. Verdenskrig blev mærket af vor menneskelige dårskabs helt ubegribelige udslag af brutalitet og hjerteløshed, som har forvisset mig

om, at menneskers egne valg og fravalg, til trods for denne dårskab, er både nødvendige og uhyre vigtige.

Men allervigtigst er dog hver enkelt borgers egen stillingtagen. Den påstand høres ofte, at Danmark den 9. april 1940 intet valg havde. Selv mener jeg aldrig at have oplevet dette, fordi påstanden er falsk, da det ikke at vælge, også er et valg! Nok blev Danmark den gang, af et nådigt forsyn forskånet for utroligt meget, selv om dette dog ikke skyldtes de valg vi tog, men rent ud sagt skyldtes tilfældige generalers tilfældige ”terningskast”. Det kan i sandhed siges, at vi vandt den store gevinst - alle vore i denne sammenhæng alvorlige interne konflikter ufortalte.

Jeg fulgte, selvom jeg bare var en stor dreng, begivenhederne i vort eget land så vel som ude i den store verden tæt igennem radioens nyhedsudsendelser.

Efter den 9. april 1940, hvor dansk radio underlagdes tysk censur, fik vi / jeg hovedsagelig nyhederne fra engelske BBC, samt fra det neutrale Sveriges Radio.

Jeg skal i denne forbindelse undgå at gå i detaljer omkring mine indtryk fra dette ragnarok, men dog fortælle, at jeg natten til den 9. april 1942 oplevede et engelsk bombefly, der lettede sig for sin last ikke meget mere end en km fra den seng, jeg lå og sov i – til alt held over åbne marker - men det var for mig en meget voldsom oplevelse, og dog for intet at regne imod hvad andre måtte igennem.

Jeg mindes også med gru bombenætterne over Lübeck og Kiel hen imod krigens afslutning, som vi i godt vejr ganske bogstaveligt kunne følge hér på Falster og Lolland, hvor ildskæret kunne anes imens jorden rystede.

Senere fik jeg ved selvsyn, under gennemrejse til Schweiz i sommeren 1947, syn for sagn, idet der foruden i ruinbyerne, vi passerede, også langs banelinien lå hundredevis af udbrændte lokomotiver og flød som rustne jernbunker. Og jeg fik det bekræftet igen året efter, da jeg som soldat ved den danske brigade var udstationeret i Oldenburg i et halvt år, og hvor en af mine kammerater, under passagen igennem Hamburg tørt bemærkede: ja, hér kan man virkelig sige, at man bare behøver at stå op på en ølkasse for at skue ud over byen.

De sultede

Der var masser af mennesker alle vegne, men hvor de boede, forblev os en gåde. De sultede, kunne vi se, og iblandt dem var jo også de mange millioner flygtninge fra øst. Var vi på øvelser og havde feltkøkkenet med os, blev der i regelen lavet rigeligt med mad, og så fandt vi, efter at vi havde mættet os selv, en tilfældig skolegård, hvor vi kørte ind med køkken og madrester, hvilket fik børnene til at stille op i lange rækker med deres tomme konservesdåser, som de af en eller anden grund så ud til altid at have ved hånden, og fik dem, imens deres øjne lyste, fyldt op med mad, så længe der ellers var mad at fylde dem med. – Det var så underligt, hvordan disse tyskere som vi i flere år af hjertet havde hadet, langsomt viste sig også at have ansigter, der kunne vække medfølelse.

Ja, dette var bare nogle ganske få nedslag fra min barndom og ungdom.

Naturligvis måtte jeg da også en tur omkring Askov Højskole. Det var imens Arnfred var forstander, og indenfor dens mure mødte jeg sammen med mine 364 andre medkursister, en verden, der i høj grad skærpede mine sanser for det udsyn, som mine forældre allerede for længst havde indpodet mig.

Det eneste jeg rigtig fortrød den vinter var, at jeg ikke meldte mig til det første af Arnfreds særhold i bibelkundskab, som strakte sig over to måneder og siden efterfulgtes af andre to gange to måneders særhold, idet tilslutningen til hans første særhold var yders minimal, hvorimod den til de sidste to var helt overvældende, hvilket jo siger noget om Arnfreds evne som underviser og inspirator. Men han havde også noget at leve op til, idet det fortæltes om en tidligere lærer i kemi, Poul la Cour, at han evnede at gøre kemien så levende og bevægende, at det hændte at hans elever fik tårer i øjnene.

Det blev alle disse indtryk - og mange andre med dem - der som en katapult slyngede mig ud i verden, hvor jeg bare sugede til mig - mine 29 år som selvstændig bonde, mine 4 år som skovarbejder på Gisselfeld Gods, og mine 7 år som ulandsarbejder i Kenya, hvor jeg traf min nuværende kone, Linda, fra Vordingborg, og hvordan vi to lige siden har været hinandens tro livsledsagere, ikke mindst på mit pensionistlivs mange pilgrimsvandring i Spanien (Linda var jo stadig på arbejds-markedet).

Fødselsdagspilgrim

Men her vil jeg lige fortælle, at vi på flere af vore pilgrimsrejser har fejret mine fødselsdage i Villafranca del Bierzo, og det er altså ikke kun fordi, det er dér, Jesus Jato har slået sine fantastiske folder som opbygger af et meget specielt herberg, Ave Fenix.

Både Linda og jeg holder simpelt hen bare af den by, og dér har vi tit, også for at markere mine fødselsdage, holdt en fridag. Det gjorde vi igen ved min 75 års fødselsdag den 10. september i 2001. Vejret var helt enestående, og var det igen helt fra morgenstunden den påfølgende dag,

Ligesom ved tidligere pilgrimsvandring, tog vi turen op i bjergene, fordi den, ikke mindst det smukke vejr taget i betragtning, står for os som en af Caminoens helt unikke etaper. Vi planlagde at være i Vega de Valcarce tids nok til vort daglige varme måltid, inden restauranten lukkede ved 15 tiden. Og da vi nåede frem, gik Linda ind for at bestille maden, inden det blev lukketid, imens jeg selv gik til refugiet for at sikre os de bedst mulige køjer. Da jeg kom tilbage, sad Linda helt afslappet og vegeterede efter den anstrengende vandring, imens fjernsynet gik.

Lamslåede

Hun havde ikke fæstnet sig særligt ved, hvad det var der var på. Vi var alene i rummet, og tænkte ikke videre over dét, udover at det nok måtte være noget science fiction. Men da vi med et halvt øje fik set, at de samme billeder gentoges gang efter gang, blev vi klar over, at det måtte være noget helt andet.

Desværre var vore spanskundskaber yderst mangelfulde, hvorfor vi ikke opfattede, hvad der blev sagt, men efter nogen tid gik det dog op for os, hvad det var, og vi blev begge fuldstændig lamslåede, så lamslåede at vi nærmest mistede evnen til at sige noget som helst.

Og den samme underligt trykkede stemning bredte sig til vore medpilgrimme, efterhånden som disse dukkede op på refugiet. Herefter kunne Linda og jeg uden det allermindste forbehold sige, at vi aldrig i livet vil glemme hvor og hvordan vi modtog budskabet om, at verden, som et lyn fra en klar himmel, var kommet til at se fuldstændig anderledes ud.

Jeg sagde det ikke højt, vist ikke en gang til Linda, hvad jeg inderst inde tænkte: Hovmod står for fald! – Måske var jeg en kryster? Jeg vidste kun alt for godt, at det udsagn ville jeg være ret alene med, og at jeg, ifald jeg sagde det højt af mange landsmænd og andre måtte regne med at blive stemplet som forræder, og alligevel måtte jeg fastholde det.

Jeg mener, at kun få vesterlændinge på det tidspunkt var bevidste om vor egen situation, - bevidste om hvad det var for kræfter, vi, som en flere århundreder gammel magtglad,

for ikke at sige magtsyg, vestlig civilisation i begyndende forfald, var kommet op imod.

Nu efter 12 år og to frugtesløse krige begynder virkeligheden måske langsomt at slå igennem, også hos os. Men vi skal ikke følge vor tids modefænomen med at dele undskyldninger for hvad ondt vi har bedrevet ud til højre og venstre, vi skal langt hellere forsone os med alt det, som alligevel ikke kan gøres ugjort - og i samme åndedræt også forsone os med de vilkår, som ud i en uvis fremtid måtte blive os til del – ikke brødebetyngt men i bevidstheden om, at vi stadig har stolte traditioner med vældig bærekraft at bygge på – ikke mindst det kristne arvesølv som igennem næsten 2 årtusinder, på godt og ondt har præget vort tankesæt og hele livsgrundlag.

I det hele taget må vi knytte vort håb til forsoningens evne til at ”mildne luften for de klippede får”, som en gammel talemåde udtrykker det, også i en tid hvor ytringsfriheden ellers er udnævnt til at være tidens ”frihedskæmperes” højeste moralske våben, der ganske undsiger gamle Grundtvigs ellers lovpriste udsagn om, at ord skaber hvad de nævner.

Forkerte svar

Vi mennesker er ret besat jorden rundt kastet ud i et ingenmandsland, hvor netop vore suveræne personlige valg og fravalg vil være helt afgørende for, om vi står foran en lang periode med hjerteløse krige og ørkesløs trældom forårsaget af vort kollektive, men helt åbenbart forkerte, svar på Sfinksens gåde - om hvad livets mening er?

Eller om vi har mod og vilje til at lade os inspirere af den gammeltestamentlige beretning om jødefolkets udvandring fra dets ægyptiske trældom.

Undskyld mig, at jeg - Gud ske tak, eller Gud bedre det - ingen kan vide? - her afslører nogle af mine inderste tanker, tanker som med alderen presser sig stadig mere på. Og det, der får mig til at gøre det netop hér er, at jeg ved, at vi alle som pilgrimme er fortrolige med dette, at ærlige udsagn, der nok kan forekomme uvante eller måske ligefrem utiltalende, men aldrig uvedkommende, altid har en ærlig pointe, der fordrer at blive omfattet med respekt.

Jeg har på Google set, at ordet pilgrim kommer af latin: peregrinus – den, der går imellem markerne, og det kan der naturligvis lægges mange forskellige betydninger i. Også den, at det der vokser på markerne, hvad enten det så er dyrkede afgrøder eller det rene ukrudt altid er noget der sætter sig som indtryk hos os pilgrimme, som netop fordi vi pr. definition stræber efter at være åbne for

hvad øjet ser og sindet sanser, og på at sætte disse ind i større sammenhænge, hvor de skal tolkes, fermenteres og rangordnes efter hver enkelt pilgrims egne forudsætninger, for så igen at uddestilleres i nye tanker og visioner til gode for en fremtid, der alle-rede er begyndt.

Det er derfor, jeg ser hele mit lange og vidunderlige liv som en i alle måder givende pilgrimsrejse, og vil nu gerne bede om lov til at slutte dette lille hjertesuk med B. S. Ingemanns storslåede hyldest til menneskelivet, som en pilgrimsfærd

**Dejlig er jorden!
Prægtig er Guds himmel!
Skøn er sjælenes pilgrimssang!
Gennem de fagre
riger på jorden
gå vi til paradys med sang.**

Nordbornholm rundt

Læseren kommer med gennem store dele af forfatterens liv og oplevelser - som rejsende, som pilgrim. Peregrinus er den, der går imellem markerne, og ser, hvad der vokser, sætter sig sine indtryk, fordi hun/han altid er åben for, hvad øjet ser og sindet sanser.

af Lilian Cadan Glahn og Erik Staffeldt

Erfaringen om godt vejr på Bornholm i august blev rigelig bekræftet, da 23 medlemmer af foreningen drog den halve ø rundt på fire dage fra den 21. august og brugte en halv ekstra dag i Rønne i godt selskab med lokale kyndige. De fortalte levende og engageret om Rønne og det smukke Rønne Teater, det ældste i landet, som stadig er i brug - endda er selve teatret i brug ca. 100 dage om året, mens andre kulturelle aktiviteter udfylder endnu flere dage.

Der var høj sol, blå himmel, en smule skyer og varmt det meste af tiden. I det hele taget var det ikke noget at "klage" over. Troels Beck fra bestyrelsen havde tilrettelagt turen fortrinligt. Den kalder på gentagelser - nu han er i rutinen (!).

I god pilgrimsånd fik vi snakket, "dybt" og

mindre "dybt", pjattet lidt, udvekslet erfaringer fra pilgrimslivet, sunget, spist og sovet godt. Pilgrimssangen "Må din vej" lå i lommerne klar til dagligt brug, endog to gange, når det gik højt, og Troels havde sangbøger fra gymnastik- og ungdomsforeningerne med som supplement.

Gruppen skulle ifølge planen rejse i samlet flok med Bornholmerbussen fra København om eftermiddagen den 21. august, men pilgrimme er jo (også) individualister, og nogle kunne ikke komme tidligt nok til Bornholm, en enkelt kom selv sejlene til Solskinsøen fra Sydfyn, en anden var og blev på øen på familiebesøg, ét par stod af lidt før den officielle hjemrejseplan og en enkelt cyklede rundt, fordi bentojet havde bedst af det. Det gav selvsagt ekstra arbejde med arrangementet for turleder Troels Beck.

Han havde sørget for billetter, kost og logi, med dertil hørende aftaler og ændringer, varieret og alsidigt: hyggeligt vandrerhjem i Hasle, badehotel i Sandvig, turisthotel i Gudhjem og B&B i Rønne.

Han sørgede også for de kyndige guider, naturformidlere, lokalkendte fortællere, så vi havde en chance for at blive en smule kloge på bornholmsk kunst, natur, kultur og historie.

Besøgene med særlig omvisning og orientering gik til Oluf Høst Museet i Gudhjem, statsskoven i Almindingen og - som nævnt - Rønne med by- og lokalhistorisk vandring og det livskraftige og smukke Rønne Teater.

Men forinden havde gruppen forceret udfordrende stier, især mellem Hasle og Hamneren, hvor enkelte deltagere nok savnede de vandrestave, som var efterladt hjemme.

Vandringen på 4. dagen fra Gudhjem til, ja til en bus, der tog de fleste (to hårdføre gik hele vejen) fra Vestermarievej til Rønne, gik via øens største rundkirke ved Østerlars, hvor man kunne fabulere lidt om Tempelriddernes tilstedeværelse. Med en slags radar har man konstateret, at der under kirken skal være et hulrum, og hvad det rummer er ikke konstateret, så der er plads til fantasien: måske en skat, deponeret af Tempelriddere? Denne kirke er så velbesøgt, at det grænser til folkevandring og trange forhold. Måske skulle kirken udvides for at rumme de mange besøgende?

Derpå gik det ned gennem Almindingen, hvor bl.a. den gamle planteskole blev besøgt indenfor et stengærde, rejse for at holde dyr ude, så de ikke kom ind og nappede de spæde planter. Der var bl.a. også besøg i Gamleborg, som i udstrækning er så stor som Hammershusfæstningen, som nåedes på 2. dagen. Sidstnævnte har været på Lund-bispens hænder, mens Gammelborg og Lilleborg var kongens.

Den sidste vandredag - fra Gudhjem til Rønne - sluttede med en hyggelig og lækker afskedsmiddag, hvor Troels fik velfortjente "roser" for arrangementet af Henrik Friediger, formand for pilgrimsforeningen.

Og hvad gjorde de fem dage med vandring så helt specielt dejlig? Det var mangfoldigheden i flere aspekter.

Deltagergruppens geografiske mangfoldighed - fra Skagen til Falster. Uddan-

nelles-, faglig/erhvervsmæssig spredning, en mangfoldighed af viden og erfaringer. Enlige og par, få yngre dvs. flest "yngre", gråhårede/ældre fysisk aktive i fin form. Alle udadvendte og motiveret for at dele oplevelser og udveksle erfaringer af enhver slags; Camino, rejser, livserfaring m.m.

Vandreturene gav såvel mulighed for samtale som stille refleksion, inspireret af den skønne afvekslende Bornholmske natur. Motion og ro til refleksion - findes der noget skønnere?

Den fælles indstilling til at ville dele oplevelser og erfaringer, samtidig med kærligheden til at vandre i smuk, afvekslende natur, samt ikke mindst gensidig hjælp-somhed, gjorde turen perfekt.

Det lykkedes ikke at stifte bekendtskab med "sol over Gudhjem", så vi må jo afsted igen...

Fra Hamburg til Nidaros

Ikke færre end 111 pilgrimme fra otte lande var repræsenteret, da den internationale vandring mellem Hamburg og Trondheim blev gennem-ført på 86 dage sidste sommer. Vandringen gennem Danmark blev beskrevet i Pilgrimmen nr. 25, side 75-84. Her er en norsk beretning, der fortæller, at pilgrimmene nåede målet.

af Stein Thue

Sidste års internationale pilgrimsfærd begyndte den 5. maj 2013 Tyskland, da tysk Christel Willers sammen med en gruppe af pilgrimme drog ud på deres vandring mod nord fra St. Jacobi Kirke i Hamburg. Pilgrimsmiljøerne i Tyskland, Danmark og Norge havde samarbejdet om at arrangere denne vandring gennem det nordlige Tyskland, Danmark og Norge.

Pilgrimsmålet var Trondheim, 1400 km fra Hamburg. Ankomstdato var planlagt til den 28. juli.

På vejen fra Hamburg til Trondheim har 111 pilgrimme fra Sverige, Danmark, Tyskland, USA, Holland, Spanien, Portugal og Norge deltaget i vandringen. Gennem Jylland fulg-

te de Hærvejen til Viborg. Derefter fortsatte turen langs den nyetablerede pilgrimsvej fra Viborg til Frederikshavn, hvor pilgrimmene gik ombord i færger til Oslo den 15. juni.

Allerede den følgende dag fortsatte vandringen mod Nidaros - med udsendelse fra Mariakirken i Oslos Gamlebyen - en tradition, der har eksisteret hvert år siden 1997.

Dagen før St. Olafs Dag (den 29. juli) kom pilgrimsgruppe som planlagt frem Trondheim, målet for pilgrimsfærd. Christel havde da gået alle 1.400 km på 86 dage. Sammen med hende kom 26 pilgrimme, som havde gået strækninger af varierende længde, nogle fra Danmark, nogle fra Oslo, andre kortere afstande.

En af langvanderne medbragte en særlig pilgrimsstav lige fra Viborg. Det blev overrakt som en gave til pilgrimspræsten i Nidaros på St. Olaf dag den 29 juli. Samme dag blev tre af pilgrimme fra Tyskland (se foto) modtaget af Trondheims borgmester, Rita Ottervik, som ved samme lejlighed fik overrakt Hamburgs flag, et symbol på venskab mellem Trondheim og Hamburg, et venskabeligt forhold med en lang tradition.

Vandringen fra Hamburg til Trondheim opfyldte sin målsætning om at være en stilfærdig manifestation om international forbrødring på tværs af grænser og skillelinjer.

Stein Thue, Christel Willers og Steinar Pettersen tager en velfortjent pause på Malmplassen tre dages march fra Trondheim. Foto: Hans-Jacob Dahl

Pilgrimsvandring

For mange af nutidens pilgrimme er vejen selv det primære mål. Og det blev godt dokumenteret i en dagbog, hvor pilgrimmene bidrog med 90 håndskrevne sider, som skildrer vandringen fra begyndelsen til slutningen.

Dagbogen opbevares nu hos pilgrimspræsten i Nidaros.

Vi deltagere takker arrangørerne, der gjorde turen mulig: pilgrimspræst Bernd Lohse St. Jacobi Kirke i Hamburg, tidligere pilgrimspræst i Viborg Anette Foged Schultz, Foreningen af Danske Santiagopilgrimme og de regionale pilgrimscentre i Norge under kyndig ledelse af Hans-Jacob Dahl på Pilgrimcenter Dovrefjell. Og sidst, men ikke mindst, takker vi beboerne langs pilgrimsruten, der viste os generøs gæstfrihed overalt, hvor vi kom frem.

Oversat af Erik Staffeldt

Glade langdistance-vandrere foran mål, "0 km fra Nidaros"

Foto: Stein Thue

Trondheims borgmester Rita Ottervik modtog langdistance-pilgrimme til St. Olaf. Fra venstre mod højre : Bernd Lohse, pilgrimspræst i Hamburg, borgmester Rita Ottervik, Steinar Pettersen, der gik fra Viborg til Trondheim og Christel Willers, der gik hele vejen fra Hamburg.

Foto: Carl-Erik Eriksson

Vandretur Alken - Øm Kloster – Ry

Denne tur er på en del af Århus – Silkeborgruten og blev gennemført 28. september 2013 arrangeret af Grethe Dyrby.

af Karin Cardel

Vi mødtes på Alken station. De fleste kom med bil og et par stykker skulle komme med toget.

Jeg fik øje på en ung mand, som jeg kender og hilste på ham. Jeg lod om jeg bare stod og ventede på ham, sådan for at drille ham. De andre troede så at han skulle med på turen – men han takkede nej til vandringen. Han så træt ud, havde været i byen og skulle bare cykle hjem. Der kom heldigvis en anden mere entusiastisk kvinde ud af toget og hun skulle med.

Mens vi priste det strålende septembervejrluft helt uden de berømte hvide skyer, vandrede vi hen ad landevejen, inden vi skulle ud på en sti. Her gik vi med udsigt til den spejlblanke Mossø. Det kunne ikke være smukkere.

Snart blev det tid til formiddagskaffen og mens vi sad og nød det hele kom sidste mand vandrende. Vi var ti og fuldtallige. Toget havde været fyldt med socialdemokrater, der skulle til kongres og blev derved forsinket. Udsigten til at vandre alene afholdt ikke vor vandrer fra at finde vejen og os. Vejret var godt og madpakken var jo smurt.

På Øm Kloster ruin fortalte en historiestuderende ”Nonne” om Klosters historie, bygningernes funktion og om urter. Nogle af disse urter f.eks. humle var reliktpanter. Det vil sige at planterne oprindelig stammer fra den tid, hvor munkene levede på Øm Kloster. Frøene kan ligge i dvale i op til 800 år og atter spire, når de rette forhold er til det.

I det store ”bryggers” som man kunne se resterne af, havde munkene brygget øl. I dag dyrker man atter humle, som bliver leveret til ”Kloster Øl” bryggeriet.

Vi blev klogere på mangt og meget om klosterlivet. Det forløb at Kapitelsalen, som var munkenes møderum, hedder sådan, fordi de læste et kapitel op hver dag fra biblen. Endvidere var der et hospital, hvor munkene havde pligt til at pleje de syge, som kom til Klosteret. Klosteret blev opbygget i 1172 af en gruppe cisterciensermunk og var et af de største og mest betydningsfulde herrekloster i de følgende århundreder. Det blev gradvist lukket efter reformationen i 1536.

På turen langs Gudensø gennem ege- og bøgeskov til Ry station var der en, der fandt umådeligt mange Karl Johan svampe, selv om jeg ikke kunne se nogle. Til gengæld så vi alle hugormen der susede af sted da vi kom, og nogle af os så en stålorm, som lå helt stille og lignede chokolade.

Det er altid som et eventyr at mødes og vandre med andre pilgrimme fra foreningen og udveksle oplevelser og udfordringer fra vores lange vandringer i fjerne egne.

Hjemme ved aftensmaden kunne min mand og jeg dele en rigtig god ”Humle Hyld Kloster øl” og de historier der var forbundet med den.

Tak for en smuk og interessant tur!

Foreningen

Langt ude i skoven...

Det viste sig at være "hele rejsen værd" at skulle "langt ud i skoven" for at komme til årsmøde.

af Erik Staffeldt

Det er langt væk, lød det fra flere årsmødedeltagere, da de kom frem til Gilwellhytterne. Men var man først fremme, forekom det hele rejsen værd. Hyggeligt, varm modtagelse af "madmor" Gitte. Dertil et stille og fredeligt sted. Turen forekom måske vel "lang" for nogen, hvis man havde troet, at man var fremme, når man nåede Stensgården, en del af spejdercentret. Men der var jo et par kilometer længere...

Godt, at gule pile var sat op for at vise vej - som på Caminoen.

Gilwellhytterne er en del af det store spejdercenter på Houens Odde mellem Gudsø Vig og Eltang Vig i Kolding Fjord, og de viste sig at være velvalgte til årsmødets formål. Plenum, gruppearbejde, generalforsamling, vandring, fast føde og foredrag er de traditionelle elementer i årsmødet, og det fungerede fortrinligt.

I dag er det ikke ligetil at finde lokaliteter, der opfylder behovet til en "god pris". De

store kongrescentre er for meget at gabe over økonomisk, og et mindre medborgerhus er ofte for lille til op mod 140 deltagere.

Til årsmødet den 2. november 2013 var der imidlertid tilmeldt 91, noget færre end året før på Kongskilde Møllegård ved Sorø. Om det skyldes, at der er "længere fra Sjælland til Jylland end fra Jylland til Sjælland" er ikke til at vide...

Årsmødet bød på mange glade gensyn for medlemmerne. En rask travetur ud i skov og vådområder på Houens Odde efter frokost, mens der forinden var fire temadrøftelser med udveksling af gode ideer og erfaringer om afmærkning af ruter, nye pilgrimme, vandreruter og hospitalerosarbejde.

Efter formand Henrik Friedigers beretning på generalforsamlingen var der en god debat- og spørgelyst. To temaer var forsamlingen især optaget af: hvem ejer Caminoen? Og skal foreningen deltage i Ferie- og Fritids-messen i Bella Center i januar?

Foreningen

Meningerne var - som man kunne vente - delte. Der var især to forbehold: messe og pilgrim er to begreber, som er svære at håndtere i tæt sammenhæng, og der bør være foredrag, leveret af vore medlemmer.

Efter generalforsamlingen drøftede bestyrelsen på ny foreningens eventuelle deltagelse i messen grundigt og med de to forbehold in mente.

Begge ønsker blev imødekommet på et efterfølgende møde med Bella Center, så samarbejdet kunne etableres.

Generalforsamlingen valgte - på bestyrel-

sens forslag - tre nye bestyrelsesmedlemmer, Hanne Olsen, Leon Johansen og Tommy Jensen, idet Niels Henrik Lieberkind, Carina Glunz og Annette Foged Schultz, der alle var på valg, ikke ønskede at fortsætte. Christina Lucas og Tone Kirkeby blev valgt til suppleanter.

Bestyrelsens beretning til generalforsamlingen, regnskab og referat kan man se på hjemmesiden <http://www.santiagopilgrimme.dk/styled/page58.html>

Næste årsmøde: 25. oktober 2014 i Brøndby Marinegård, Sognevej 35 - Brøndby tæt på Vestvolden.

Om pilgrim-sangen ”Chant de Pelerins de Compostelle”

Omkvædet i sangen lyder sådan: Ultreïa Ultreïa e sus eïa! Deus adjuva nos! Nedenstående tekst er skrevet af Jean-Louis Bouffar-Roupe, vært på Gite d’etape ”Auberge des 2 Pelerins”, le Villeret d’Apercher, 43170 Chanaleilles i Frankrig.

Oversat til dansk fra engelsk og fransk af Vibeke Sybrandt, som besøgte Auberge des 2 Pelerins og lærte sangen og historien søndag den 8. september 2013.

af Vibeke Sybrandt

Jean-Louis Bouffar-Roupe fortæller:

Hvad betyder ”Ultreia, e sus eïa” og ”Deus ad juvanos”? Hvad er det for et sprog? Disse spørgsmål har jeg fået lige siden vi åbnede herberget i 2009.

Hver aften synger vi sangen ”Le pelerin de Compostelle”, og da teksten i omkvædet er ”Ultreia, e sus eïa, Deus ad juvanos” er der mange pilgrimme der spørger til betydningen af de ord.

I 2009 havde vi 900 pilgrimme, og hver aften måtte jeg svare på spørgsmål. Jeg vidste ikke meget mere end mine pilgrimme, men gjorde hvad jeg kunne for at svare.

I 2010 var der 1.200 pilgrimme, som besøgte os. Det blev mere og mere seriøst, så jeg følte mig forpligtet til at finde flere oplysninger. Jeg fik samlet information til en fyldig forklaring, som jeg efterfølgende forbedrede aften efter aften.

I 2011 havde vi besøg af 1.700 pilgrimme! Nu skete der det, at min forklaring udviklede sig - først blev den til en historie, så blev den til et digt og endelig til et eventyr, og dette eventyr får ikke lov at dø.

Jeg kommer fra Voiron i Isere, og d. 1. oktober hvert år vender jeg tilbage dertil, og bliver der lige til d. 1. marts. I de 6 måneder er jeg bl.a. beskæftiget som kor-dirigent, så jeg spurgte mit sangkor, om de ville synge Compostella, og det sagde de ja til.

De kom alle hertil (Vi var 40 personer i herberget, som var fyldt fra kælder til kvist) og vi sammensatte et show, vi kalder ”Chantons chez nous en familles” (det

betyder noget lignende ”Syng sammen hjemme i familien”) og det er også korets navn.

Vi optrådte med showet her i kirkerne i Saugues, Chanaleilles, Monistrol d'Allier og St Alban Limagnole. I forestillingen synger og fortæller koret om Camino de Santiago. Forestillingen varer ca 1 ½ time, hvoraf halvdelen består af sange, og den anden halvdel af kommentarer, historier og eventyr fra Camino de Santiago, og det, jeg nu vil fortælle jer, er introduktionen til showet:

”Ultreia, E sus eia” - Hvilket sprog er det? Ultréia, E sus eia er ord med en meget kontroversiel oprindelse. Nogle mennesker mener, at ordene er keltiske, fra Gallien, fra Santiago, fra Finisterre – derovre fra.

Andre mennesker siger: ”Nej nej – det er da bare latinske oversættelser af gamle hebraiske ord”. Så er der nogen, der siger ”Kan du ikke høre det? Lyt....Ultreia....e sus....eia....udtrykket EIA – det er da tydeligt: Det er baskisk”, mens endnu andre siger: ”Nej – det er ikke baskisk, det er katalansk ”.

Alle vil have ophavsretten til disse ord. Rent faktisk, så tyder min dokumentation på, at sproget er gammelt, gotisk spansk, blandet med latin fra middelalderen. Men ud over denne semantiske ordstrid (vi vil sikkert aldrig finde ud af, hvem der har ret) er det klart for mig, at ordene var meget, meget, meget betydningsfulde for pilgrimme i det 11. og 12. århundrede, hvad enten de vandrede til Rom, Jerusalem eller Compostella. Derfor er ordene ikke blot forbundet med Compostella, som man umiddelbart kunne forestille sig.

Hvad betyder så ”Ultreia”?

Hver morgen er enhver pilgrim optaget af noget, som er meget vigtigt for ham. Han breder sit vandrekort ud på bordet, og mens han klør sig i hovedet, siger han til sig selv, at i dag kunne han godt gå lidt længere, men hvor meget? Han spørger sig selv hvor meget længere.....Ultreia!

Ultreia – betyder altså længere.

Han spørger dels sig selv om hvor mange kilometer han kan klare rent fysisk, men efterhånden hjælper distancerne og atmosfæren ham, så han også ønsker at gå længere og længere i sin indre rejse. At vandre gør nemlig, at man lægger mere og mere mærke til egne tanker. Man drømmer, man grubler, man spekulerer, man reflekterer og revurderer sine problemer på vejen. Hver morgen vil pilgrimmen fremover gå ”Ultreia” – altså lidt længere på sin indre rejse. Det siger han, og det sætter han sin lid til.

Det er godt, og det er smukt med disse ideer, men det er at gå imod menneskets natur, for selv de smukkeste ting må altid have en ende; de bliver slidt op hvis vi misbruger dem. Og som det ofte viser sig, efter 5, 10, 15 dage (længden afhænger af hvem vi er) er pilgrimmen virkelig træt af at reflektere og tænke. Han vil ikke tænke mere, fordi han indser, at hans indre rejse ikke er en vej, den er en blindgyde.

Pilgrimssang

Tankerne og indtrykkene styrter sammen og bliver kastet tilbage i hovedet på ham. Han står stille og kommer ikke videre på sin indre rejse. Han er ulykkelig og spørger sig selv, om han skal fortsætte.

Heldigvis for ham ...og for os....er den indre rejse gjort godt.

I den indre rejse er der herlige scenerier, andre mindre smukke, men for det meste er der et vidunderligt landskab, nemlig landskabet i den skjulte sten. Når pilgrimmen nærmer sig, og så snart han sætter sin fod på den, bliver han straks ført videre "E sus eĩa" – han bliver straks transporteret højere op.

"E sus eĩa" betyder altså højere op.

Fra dette punkt højere oppe, kan han kigge dybt ned til sine tanker, som besværede ham lige før. De generer ham overhovedet ikke mere, nu hører han bare en svag summen. Han hæver blikket, og hvad ser han? Jeg spørger jer: Hvad ser han? Oh vidunder! Han ser nuet - øjeblikket - han svømmer i nuet, og han er nuet. Fortidens tanker er blevet dernede, de blander sig ikke mere og han hører kun en svag summen. Fremtidens tanker plager ham ikke, thi for en pilgrim ligger fremtiden efter Santiago, og Santiago er langt væk. Det er meget langt når vi vandrer til fods, derfor kan fremtidens tanker vente.

På denne måde kan vores pilgrim virkelig leve i nuet, og det er uendelig vigtigt, for - som man siger – er nuet den smalle port, som åbner sig til den usynlige evighed. Således er vores pilgrim nu sikker på at have fundet en af nøglerne til St. Jakob mysteriet, og han fortsætter glad og tilfreds, i troen på, at han hen ad vejen også vil finde andre nøgler til mysteriet.

Desværre ved vor stakkels ven ikke, at der venter ham en frygtelig prøvelse. Omkring firs dage senere vil han ankomme til Santiago. Her vil han gå til messe. Han vil se den store "botafumeiro" - det kæmpestore røgelseskar i katedralen – han vil være ovenud glad og lykkelig over sin fuldendte pilgrimsrejse. Med stor entusiasme vil han komme ud af katedralen, og så er det der, på pladsen foran kirken, at en enorm sorg vil overvælde ham. Der er ikke mere at sige. Kun de, der gik hele vejen til Santiago, vil vide, hvad jeg mener.

Først i netop dette øjeblik forstår den stakkels fyr nemlig, at han ikke har flere kilometer at gå. Det er gjort og det er slut. Hans bevidsthed vågner og han indser, at han ikke er andet end en simpel turist, en banal turist. "Oh hvilken rædsel for den stakkels pilgrim!". Samtidig indser han, at om tre eller fire dage vil han genoptage sit tidligere liv. Man nu vil han ikke længere have sit tidligere liv. Han var blevet en pilgrim, og han troede, at han ville blive ved med at være pilgrim resten af sit liv.

Så græder pilgrimmen - råber og skriger på hjælp. Han siger: "Deus ad juvanos" – og det betyder: Gud, hjælp os!

**Husk at
betale dit
kontingent!**

Pinsevandring fra Nyborg til Odense

8. og 9. juni 2014

Fynsk Pilgrimsvandring arrangerer hvert år en vandring på Fyn i pinsen. Man går fra forskellige kystbyer til Odense over to eller tre dage. Foreningen af danske Santiagopilgrimme står igen i år for ruten fra Nyborg.

Nyborg-ruten

Vi starter fra banegården i Nyborg pinedag den 8. juni kl. 10.30. Derefter besøger vi Nyborg Kirke, hvor vi bliver sendt af sted med en lille andagt for os Pilgrimme. Herefter fortsætter vi CAMINOEN (vejen) via rute 6 til Vindinge, Vindinge Kirke, Kulstrup, Ellinge og til Rolfsted.

Mandag den 9. juni, 2. pinedag går turen videre over Davinde, Fraugde, Fraugde Kirke og langs Odense Å frem til Sct. Knuds Domkirke, Odense, hvor der kl. 16.30 vil være Gudstjeneste for os Pilgrimme.

Praktiske oplysninger

Niels Erik Søndergård er turleder. Kontakt: Tlf. 3190 4740, mail n.e.s@youmail.dk
Ruten er på 46 km med ca. 23 km. pr. dag. Bagagen bliver transporteret begge dage, første dag til overnatningsstedet og anden dag til Odense domkirke.

Forplejning: Tag selv madpakke med til første dag. Ved ankomst til overnatningsstedet, som er, vil der blive serveret aftensmad. Om aftenen har vi hyggeligt samvær. Næste dag er der morgenmad, hvor det vil være muligt at smøre sig en madpakke til resten af vores vandring. Forplejningen er inkluderet i prisen. Drikkevarer vil kunne købes til små priser - vand, vin og øl.

Overnatning foregår i konfirmandstuen ved Rolfsted kirke.

HUSK: Liggeunderlag, sovepose, og hvad du ellers har brug for.

Ved vandringens start udleveres der en lille pilgrimsbog til brug ved andagterne undervejs.

Pris: 500 kr.

Tilmelding på

www.fynskpilgrimsvandring.dk

Generelt om pinsevandringen

Hvert år siden 2002 samles pilgrimme i de fynske kystbyer i pinsen for at vandre over Fyn i pinedagene ad små forårsskønne veje. Hvert år har vi de syv pilgrimsord som faste ledsagere: Langsomhed, bekymringsløshed, frihed, enkelhed, stilhed, spiritualitet og fællesskab.

Pilgrimsvandringen er - i den form den har antaget på Fyn - blevet en længere "kirkegang"; et åndehul for den enkelte i en travl hverdag. Den er blevet en mulighed for at finde fred og fordybelse en stund. Fordybelser i vore kristne rødder. Fokus er på vejen, vi vandrer sammen. På øjeblikket. Vi går ind i kirkerne langs med vejen. Her lyder evangeliet til os, og de gamle, smukke, kølige rum kalder til stilhed og eftertanke. Til bøn, meditation og andagt.

Godt udstyr til din næste pilgrimstur

Hos Bjergkæden har vi stor erfaring, med at hjælpe pilgrimsvandrere med at pakke rygsækken, til såvel lange som korte ture. På www.bjergkaeden.dk finder du en udførlig pakkelse, med alt hvad du har brug for på din tur. Du kan bestille direkte i vores netbutik eller besøge os i vores store flotte butik i Køge. Så hjælper vi dig godt på vej.

PATAGONIA
Torrentshell Jacket
Let, vind- og vandtæt jakke. Kun 345 g.
PRIS 999,-

OSPREY
Exos 48
Ny forbedret model. Kun 1100 g.
PRIS 1.499,-

GABEL
Escape Lite
Let teleskopstav. Kun 194 g.
SÆTPRIS 599,-

MEINDL
Borneo støvle
God vandrestøvle i fuld læder.
PRIS 1.799,-

GULLFOSS
Down Summer
Lækker dunsovepose. 480 g.
PRIS 799,-

LIFESYSTEMS
Bed Bug Sheet
Imprægneret lagen mod småkryb. 100 g.
PRIS 129,-

Scan QR koden og kom direkte til vores pakkelse.

SOM MEDLEM AF PILGRIMSFORENINGEN FÅR DU 15% i RABAT.

Oplys dit medlemsnummer, når du handler i butikken i Køge eller brug rabatkode "pilgrim" når du handler i vores netbutik. Rabatten gælder ikke på i forvejen nedsatte varer og elektronisk udstyr.

BJERGKÆDEN

Vestergade 34A • 4600 Køge • T: 56652345
M: info@bjergkaeden.dk • www.bjergkaeden.dk